അദ്ധ്യായം 60. അറുപതാമദ്ധ്യായം

കേരളസാഹിത്യചരിത്രം V

ഉള്ളൂർ എസ്. പരമേശ്വര അയ്യർ

കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം V

ഉള്ളൂർ എസ്. പരമേശ്വര അയ്യർ
(മലയാളം: സാഹിത്യചരിത്രം)

First published in print media 1953.

The electronic versions have been released under the provisions of Creative Commons Attribution By Share Alike license for free download and usage.

The electronic versions were generated from sources marked up in LaTeX in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using XeTeX from TeXLive 2020. The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by Rachana Institute of Typography. The font used for Latin script was Linux Libertine developed by Philipp H. Poll.

The production infrastructure of River Valley Technologies has been made use of in the production of these digital editions.

Cover: Shakuntala, (she looks back at her lover, pretending to remove a thorn from her foot), an oil painting by Raja Ravi Varma. The image is taken from Wikimedia Commons and is gratefully acknowledged.

Sayahna Foundation
JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014
URL: www.sayahna.org

ഉള്ളടക്കം

60 അറുപതാമധ്യായം 1

1 വി. സി. ബാലകൃഷ്ണപ്പണിക്കർ (1064–1090) 2

2 വള്ളത്തോൾ കെ. ഗോപാലമേനവൻ (1057–1115) 3

3 എൻ. കുമാരനാശാൻ (1048–1099) . . 4

4 ഇടപ്പള്ളി രാഘവൻപിള്ള (1084–1111) 5

5 ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ള (1089–1123) . . 6

60

അറുപതാമദ്ധ്യായം

1 വി. സി. ബാലകൃഷ്ണപ്പണിക്കർ (1064–1090)

ജനനവും വിദ്യാഭ്യാസവും

ബ്രിട്ടീഷ്മലബാറിൽ ഏറനാട്ടു താലൂക്കിൽ ഊരകം അംശത്തിൽ വെള്ളാട്ടു ചെമ്പലശ്ശേരി വീട്ടിൽ 1064-ാമാണ്ടു കുംഭമാസം ചതയംനക്ഷത്രത്തിലായിരുന്നു ബാലകൃഷ്ണപ്പണിക്കരുടെ ജനനം. പിതാവു കപ്പേടത്തു കൃഷ്ണനുണ്ണി നായരായിരുന്നു.

കുലീനമെങ്കിലും ദരിദ്രമായ ഒരു കുടുംബമായിരുന്നു അക്കാലത്തു ചെമ്പലശ്ശേരി. തന്റെ മകൻ അത്യന്തം പ്രതിഭാശാലിയാണെന്നുള്ള വസ്തുത കൃഷ്ണനുണ്ണി നായർ എളുപ്പത്തിൽ ഗ്രഹിച്ച് ആ ഗ്രാമത്തിൽ ഒരു നാട്ടെഴുത്തച്ഛനായ കറുപ്പൻ പൂശാരി എന്നൊരാളെക്കൊണ്ടു സംസ്കൃതത്തിൽ പ്രാഥമിക പാഠങ്ങൾ അഭ്യസിപ്പിച്ചു. ഭാഗ്യവശാൽ പണിക്കർക്ക് 1075-ാമാണ്ടു ചിങ്ങമാസത്തിൽ കേരളഭോജരാജനെന്നു പ്രസിദ്ധനായ പടിഞ്ഞാറെ കോവിലകത്ത് ഏട്ടൻതമ്പുരാനെ സന്ദർശിക്കുന്നതിന് ഇടവരികയും ശിഷ്യനെന്ന നിലയിൽ കൂടെത്താമസിച്ചുകൊള്ളുവാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുവാദം ലഭിക്കുകയും ചെയ്തു. തനിക്കു കിട്ടിയ ആ ശുഭാവസരം കവി പാഴാക്കിയില്ല. കാവ്യനാടകാലങ്കാരങ്ങളും കൗമുദിയിൽ ഏതാനും ഭാഗവും അതോടുകൂടി നിത്യോപയോഗത്തിനുവേണ്ട ഇംഗ്ലീഷും അവിടെവച്ചു വശമാക്കി. മലയാളത്തിൽ ഗദ്യവും പദ്യവും ഒന്നുപോലെ സരസമായും സമുജ്ജ്വലമായും എഴുതിശ്ശീലിച്ചു. കൈരളീദേവിയുടെ സമഗ്രമായ സപര്യയ്ക്കു വേണ്ട അഭ്യാസപാടവം സമ്പാദിച്ചതും അക്കാലത്തുതന്നെയാണ്. ഒന്നാമത്തെ കൃതി ഗുരുദക്ഷിണയുടെ രൂപത്തിൽ ഏട്ടൻതമ്പുരാനു സമർപ്പിച്ച മാനവിക്രമീയം എന്ന അലങ്കാരഗ്രന്ഥമായിരുന്നു. അന്നു കവിക്കു പതിന്നാലോ പതിനഞ്ചോ വയസ്സായിരുന്നതേ ഉള്ളൂ. ആ ഗ്രന്ഥം ഞാൻ വായിച്ചിട്ടില്ല.

അനന്തരജീവിതം

അപ്പോഴേക്കും പണിക്കരുടെ ദാരിദ്ര്യശക്തിയും സ്വാതന്ത്ര്യാസക്തിയും അദ്ദേഹത്തെ വിദ്യാഭ്യാസം സമാപിച്ചു പത്രപ്രവർത്തനത്തിലേക്കു നയിച്ചു. അന്നു കോഴിക്കോട്ട് ഏട്ടൻതമ്പുരാന്റെ പ്രധാനാശ്രിതനായ പുളിയമ്പറ്റ കുഞ്ഞിക്കൃഷ്ണമേനവൻ മനോരമ എന്ന പത്രം പ്രചരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. പത്രാധിപത്യം കൊണ്ടു വേണം ലോകസേവനം ചെയ്‌വാൻ എന്ന് അതിനുമുമ്പു തന്നെ തീർച്ചപ്പെടുത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്ന പണിക്കർ കുഞ്ഞിക്കൃഷ്ണമേനവനെ ആ തൊഴിലിൽ തന്റെ ഗുരുനാഥനായി വരിച്ച് ഏതാനും മാസം ആ വിദഗ്ദ്ധന്റെ കീഴിൽ പത്രപ്രവർത്തനരഹസ്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കി. അപ്പോഴേക്കു തൃശ്ശൂരിൽനിന്നു പി.ഐ. കൃഷ്ണൻ എന്ന പ്രശസ്തനായ പുസ്തകവ്യാപാരി തന്റെ ചുമതലയിൽ ‘കേരളചിന്താമണി’ എന്ന പേരിൽ പ്രതിമാസം മൂന്നു തവണ പ്രചരിക്കുന്ന ഒരു പത്രം ആരംഭിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിക്കുകയും അതിന്റെ ആധിപത്യം വഹിക്കുവാൻ പണിക്കരെ തിരഞ്ഞെടുക്കുകയും ചെയ്തു. 1080-ാമാണ്ടു കുംഭമാസത്തിൽ നമ്മുടെ കവി ആ പത്രത്തിന്റെ അധിപനായി. അന്നു പതിനാറാമത്തെ വയസ്സിൽ അദ്ദേഹം കാലുകുത്തുന്നു; അത്രേ ആയുള്ള കായികമായി നോക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വളർച്ച. എന്നാൽ മനോവികാസം കൊണ്ട് അതിനുമുമ്പു തന്നെ അദ്ദേഹം ഒരു പരിണതപ്രജ്ഞനായി വിജൃംഭിച്ചിരുന്നു. മൂന്നു കൊല്ലത്തോളം ചിന്താമണിയുടെ അധിപരായിരുന്നതിനുശേഷം കോഴിക്കോട്ടു മലബാറി എന്ന വാരികയുടെ നായകത്വം സ്വീകരിച്ച് അങ്ങോട്ടു പോയി. അതിൽപ്പിന്നീട് ബ്രിട്ടീഷ്കൊച്ചിയിൽ ചക്രവർത്തി എന്ന പത്രത്തിന്റെ അധിപരായി. കുറേ കൊല്ലങ്ങൾക്കുമുമ്പു തന്നെ ബാധിച്ചിരുന്ന ക്ഷയരോഗം അതിനിടയിൽ ക്രമേണ വർദ്ധിക്കുകയും തന്നിമിത്തം 1090-ാമാണ്ടു പരലോകപ്രാപ്തനാകുകയും ചെയ്തു.

കൃതികൾ

ബാലകൃഷ്ണപ്പണിക്കരുടെ പ്രധാനകൃതികൾ താഴെക്കുറിക്കുന്നവയാണ്. (1) മാനവിക്രമീയം, (2) കുമാരസ്തോത്രമാല, (3) കുമാരചരിത്രം നാടകം, (4) നാഗാനന്ദം, (5) സൂക്തിമുക്താമണിമാല, (6) മീനാക്ഷി—ഒരു മലയാളതരുണി, (7) ഇന്ദുമതീസ്വയംവരം നാടകം, (8) സാമ്രാജ്യഗീത, (9) മങ്കിഗീത, (10) ദുർഗ്ഗാഷ്ടകം, (11) ചില നീതിസാരങ്ങൾ, (12) ദേവീസ്തവം, (13) ഒരു നിശ, (14) ഒരു വിലാപം, (15) വിശ്വരൂപം, (16) മാലതീദേവി. ഇവയിൽ മാലതീദേവി ബംഗാളിയിലെ ഒരു ആഖ്യായികയെ അല്പമെല്ലാം ഉപജീവിച്ചു രചിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു കഥയാണ്. ഇരുവനാട്ടു നാരായണൻനമ്പിയാരുടെ ഉദയാലങ്കാരം പോലെ പണിക്കരുടെ മാനവിക്രമീയവും പ്രതാപരുദ്രീയത്തെ മാതൃകയാക്കി രചിച്ച ഒരു കൃതിയാണെന്നു മുൻപു സൂചിപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞു. സൂക്തിമുക്താമണിമാല ഏട്ടൻതമ്പുരാന്റെ ഒരു സംസ്കൃതകൃതിയുടെ തർജ്ജമയാണ്. ആകെ 125 ശ്ലോകങ്ങൾ അതിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. അതെഴുതുന്ന കാലത്തു പണിക്കർക്കു പതിനഞ്ചു വയസ്സേ തികഞ്ഞിരുന്നുള്ളൂ. അതിനുപുറമേ (17) നീതിസാരങ്ങൾ എന്നൊരു കൃതിയും അദ്ദേഹം പില്ക്കാലത്തു രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. രണ്ടും മൂന്നുമായി അക്കമിട്ട ഗ്രന്ഥങ്ങൾ കണ്ടുകിട്ടീട്ടില്ല. മീനാക്ഷിയിൽ വസന്തതിലകവൃത്തത്തിൽ എഴുതിയ 32 ശ്ലോകങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്നു. ഒരു യുവതിയുടെ കേശാദിപാദവർണ്ണനപരമായി രചിച്ചിട്ടുള്ള ആ കാവ്യവും ഒരു ബാല്യകാലകൃതിതന്നെ. അതോടടുപ്പിച്ചു നിർമ്മിച്ചതാണ് അഞ്ച് സർഗ്ഗങ്ങളടങ്ങിയ നാഗാനന്ദം ഭാഷാ കാവ്യം. ഇന്ദുമതീസ്വയംവരം നാടകം ഉണ്ടാക്കിയതും ആയിടയ്ക്കുതന്നെ. നാഗാനന്ദവും അതും 1080-ാമാണ്ടിടയ്ക്കു കവനോദയത്തിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചുകാണുന്നു. സാമ്രാജ്യഗീത ഡൽഹി ഡർബാർസ്മാരകമായി പണിക്കർ രചിച്ച ഒരു പുസ്തകമാണ്. അതിൽ ഭൂപാലമംഗളം (ഉപജാതിവൃത്തത്തിൽ പതിനഞ്ചു ശ്ലോകങ്ങൾ) സാമ്രാജ്യഗാഥ (കിളിപ്പാട്ട്) ഹാനോവർ വംശാവലി (മന്ദാക്രാന്താവൃത്തത്തിൽ ഇരുപത്തഞ്ചു ശ്ലോകങ്ങൾ) ഈ മൂന്നു കൃതികൾ ഉൾപ്പെടുന്നു. ആ പുസ്തകത്തിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണം 1083-മാണ്ടിടയ്ക്കാണ്. മങ്കിഗീതയുടെ മൂലം മഹാഭാരതം ശാന്തിപർവ്വത്തിലെ ഒരുപാഖ്യാനമാണ്. അതുതന്നെ ശ്രീമദ്ഭാഗവതം ഏകാദശസ്കന്ധത്തിൽ ഭിക്ഷുഗീത എന്ന പേരിലും പ്രതിപാദിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മങ്കിഗീതയുടെ രചനയും ഏകദേശം അക്കാലത്തുതന്നെയാണ്. വിശ്വരൂപമാണ് ഒടുവിലത്തെ കൃതി. വിലാപത്തിൽ ഇരുപത്തേഴും വിശ്വരൂപത്തിൽ അൻപത്താറും ശ്ലോകങ്ങളുണ്ട്.

കവിതാരീതി

അത്ര ബാല്യത്തിൽ അത്ര വിശിഷ്ടങ്ങളായ ശ്ലോകങ്ങളെഴുതി സഹൃദയാഹ്ലാദം നല്കിയ ഒരു ഭാഷാകവിയെ കേരളം അറിയുന്നില്ല. സർവ്വഥാ നിർദ്ദോഷവും ഗുണോത്തരവുമായല്ലാതെ ഒരൊറ്റ വരിപോലും പണിക്കരുടെ തൂലികയിൽനിന്നു നിഷ്ക്രമിച്ചിട്ടില്ല. മനോരമയിൽ ചേരുന്നതിനു മുൻപെഴുതിയ കൃതികളെ ബാല്യത്തിലെ കൃതികളെന്നും അതിനപ്പുറമുള്ളവയെ യൗവനത്തിലെ കൃതികളെന്നും രണ്ടിനമായി വേണമെങ്കിൽ തരംതിരിക്കാം. കാലം ചെല്ലുന്തോറും ലോകപരിചയംനിമിത്തം സിദ്ധിക്കുന്ന കവികർമ്മനൈപുണ്യം അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിഷയത്തിലും ഒന്നിനൊന്നുയർന്നുവെന്നുള്ള വസ്തുത ഞാൻ വിസംവദിക്കുന്നില്ല. പക്ഷേ, അങ്ങനെ വളരെയൊന്നും ഉയരേണ്ട നിലയിലല്ല അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശക്തി പരിസ്ഫുരിച്ചത്. ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ കൊണ്ട് എന്റെ ആശയം വിശദീകരിക്കാം.

സൂക്തിമുക്താമണിമാല

> “ഇന്നാസ്വദിച്ചിടുക സാഹിതിയാം സമുദ്ര-
> ത്തിന്നുത്ഭവിച്ച കവിതാസുധയെബ്ബുധന്മാർ,
> എന്നാൽ ജരാമരണമറ്റതിപൂജ്യഭാവം
> ചിന്നുന്ന കീർത്തിമയഗാത്രമതേകിടുന്നു.”

ഈ കൃതിയിൽ ചില നിസ്സാരങ്ങളായ വൈകല്യങ്ങൾ കാണ്മാനുണ്ട്. അവ നാഗാനന്ദത്തിൽ മിക്കവാറും അപ്രത്യക്ഷമായി കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

നാഗാനന്ദം

> “ഇക്കണ്ടിടുന്ന തനുതൊട്ടു പദാർത്ഥജാത–
> മൊക്കെബ്ഭവക്കടലിലെത്തിരമാലയല്ലോ;
> ചൊല്ലൊള്ളുമെൻജനക! ലക്ഷ്മിയുമേറെയൊന്നും
> നില്ക്കുന്നതല്ല നരരിൽപ്പുതുസന്ധ്യപോലെ.”

ശ്രീഹർഷദേവന്റെ സുപ്രസിദ്ധമായ നാഗാനന്ദം നാടകത്തിലെ പ്രതിപാദ്യത്തെത്തന്നെയാണ് കവി ഈ നിബന്ധത്തിന് ഇതിവൃത്തമായി സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

വാസുദേവാഷ്ടകം

താഴെക്കാണുന്നത് അക്കാലത്തെഴുതിയ വാസുദേവാഷ്ടകത്തിലെ ഒരു ശ്ലോകമാണ്.

> “സുവ്യക്തനായ്, സുസുഖിയായ്, സുഖമായ് സുരർക്കു-
> മവ്യക്തനാ, യധികനാ, യണുവായമന്ദം
> ഭവ്യപ്രദീപ്തിയൊടു ദിക്കഖിലം വിളക്കും
> ഭവ്യപ്രദായക! ഭവാൻ ഭവികം തരേണം.”

മീനാക്ഷി

നാഗാനന്ദത്തെക്കാൾ നന്നായിട്ടുണ്ട് മീനാക്ഷി.

> “ആ വൻപെഴുന്ന ചെറുപുഞ്ചിരിയോ വിളങ്ങും
> ഹാവങ്ങളോ കവിളിണയ്ക്കിയലും. തുടുപ്പോ
> ഭ്രൂവല്ലിയോ ചെറിയ തോടകളോ കടാക്ഷ-
> പ്പൂവല്ലിയോ മതിയിലോർത്തു മദിച്ചിടേണ്ടൂ?”
>
> “സൂനാസ്ത്രന്റെ വിജയക്കൊടിയോ വിലാസ
> ശ്രീനാടകത്തിനൊരലംകൃതമാമരങ്ങോ
> മാനാതിശായി മനതാരിലെഴും മഹസ്സെൻ
> മീനാക്ഷിയോ മധുരസാർദ്രമനോജ്ഞവാണി.”

ഇന്ദുമതീസ്വയംവരം

ഇന്ദുമതീസ്വയംവരം നാടകത്തിൽ നാം പണിക്കരെ ഒരു പ്രൗഢകവിയായി നിരീക്ഷിക്കുന്നു.

> “പുതിയൊരുവിധമിച്ചരിതം മതിമാൻ നേതാവു വത്സയുവരാജൻ
> കൃതിമണി വിക്രമഭൂമീപതിശിഷ്യൻ കവിയു, മൊത്തു ഗുണമഖിലം”

എന്ന പ്രസ്താവനയിൽ കവി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഏതു വത്സരാജകഥയെയാണ് ഇവിടെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു വ്യക്തമാകുന്നില്ല. വത്സരാജ്യത്തിലെ യുവരാജാവായ രത്നപ്രഭനാണ് നായകൻ. സിംഹളദ്വീപിലെ രാജകുമാരിയായ ഇന്ദുമതി നായികയും. ഇടയ്ക്കു ശാപത്താൽ അശ്വരൂപനായിപ്പോയ ഒരു യക്ഷന്റെ സ്വാമിയായ കേരളരാജാവിനേയും രംഗപ്രവേശം ചെയ്യിക്കുന്നുണ്ട്. ചില ശ്ലോകങ്ങൾ കാണണ്ടേ?

> “വെള്ളക്കണ്ണാടി പോലുള്ളവളുടെ കവിളിൽക്കൈകളെച്ചേർത്തുവെന്നാ–
> ലുള്ളത്തിൽപ്പേടിമൂലം കിടുകിട വിറയാലൊന്നു ചുംബിച്ചതില്ല
> വെള്ളത്തിൽച്ചാടിയപ്പോളവളുടെയധരം തൊട്ടു ഞാനൊട്ടതിങ്കൽ-
> ക്കള്ളം കൂടാതെയോലും പുതുസുധയെ നുകർന്നില്ല ദുർദ്ദൈവയോഗാൽ.”
>
> “മാനങ്ങോട്ടു പറന്നിടട്ടെ വെടി വെച്ചീടേണ്ട നേരത്തു ഞാൻ
> മാനം നേടുവനൊന്നയയ്ക്ക കടിഞാണങ്ങുന്നു വേണ്ടുംവിധൗ
> ഊനം വിട്ടു ഭവാനൊടിങ്ങിനെയഹോ! ഹേഷാരവംകൊണ്ടുര-
> ച്ചാനന്ദത്തൊടു പാർത്തിടുന്നവലുതാമശ്വം ത്രിവിശ്വശ്രുതൻ.”

ത്രിവിശ്വശ്രുതൻ എന്നതു കേരളരാജാവിന്റെ പൂർവ്വസൂചിതമായ അശ്വത്തിന്റെ പേരാകുന്നു.

> “വന്നീടട്ടേ കടുപ്പം കലരുമൊരു കരം തന്നിലാ വജ്രമേന്തി–
> ട്ടിന്നീടാർന്നീടുമിന്ദ്രൻ പടയിലരിക ഞാനിട്ടു വട്ടം തിരിക്കാം
> പിന്നീടാരാണു പോരിൽപ്പുരമനിമിഷംപോലുമെൻ മുമ്പിലയ്യോ!
> നിന്നീടാൻ തക്ക മർത്ത്യൻ പരനുപപടുകീടങ്ങളിങ്ങെന്തു സാരം?”
>
> “പാരം ഗണ്ഡം വിളർത്തും പനിമതിസമമാമാസ്യമേറ്റം കരിഞ്ഞും
> സാരം പൂമേനി വാടിസ്സരസിജബിസമെന്നുള്ളവണ്ണം കുഴഞ്ഞും
> താരമ്പൻ തട്ടി വിട്ടീടിന കടുകണകൾക്കൊക്കയും ലക്ഷ്യമായി
> സ്വൈരം കൂടാതെതാനെൻ പ്രിയരമണി കിടക്കുന്നു പൂമെത്തയിന്മേൽ.”

മങ്കിഗീത

മങ്കി എന്ന മഹർഷി താൻ അന്യായമായി ആർജ്ജിച്ച ധനം മുഴുവൻ തന്ന്യായേനതന്നെ നശിച്ചപ്പോൾ നിർവ്വേദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതാണ് ഈ കൃതിയിലെ ഇതിഹാസം.

> “പ്രഹായ കാമം ലോഭഞ്ച സുഖം പ്രാപ്തോസ്മി സാമ്പ്രതം
> നാദ്യ ലോഭവശേ പ്രാപ്തോ ദുഃഖം പ്രാപ്സ്യാമ്യനാത്മവാൻ.”

എന്നതാണ് അത് ഉപദേശിക്കുന്ന സദാചാരപാഠം. തർജ്ജമ കിളിപ്പാട്ടിലാണെന്നു സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലോ. അതിൽ ആദ്യത്തെ ഭാഗം കേകയിലും രണ്ടാമത്തേതു കാകളിയിലും എഴുതിയിരിക്കുന്നു. ദ്രാവിഡവൃത്തങ്ങളെക്കൊണ്ടും കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിനു പണിക്കർ വിദഗ്ദ്ധനായിരുന്നു എന്ന് ഈ കൃതിയിൽ നിന്നു തെളിയുന്നുണ്ട്. ചില ഈരടികൾ പരിശോധിക്കുക.

> കാമമേ! നിന്നുള്ളുരുക്കിന്റെ കട്ടിയാൽ–
> ക്ഷേമമായുണ്ടാക്കിവച്ചതത്രേ ദൃഢം!
> നൂറുവിധത്തിലനർത്ഥമേറ്റാകിലും
> നൂറായ്ത്തകർന്നു തെറിക്കുന്നതില്ല നീ.
> കാമമേ! നിന്നെശ്ശരിക്കറിഞ്ഞേൻ നിന്റെ
> കാമമെന്തെന്നും ധരിച്ചിരിക്കുന്നു ഞാൻ.
> നിന്നിഷ്ടമാടുവാനായിത്തുനിഞ്ഞേവ-
> മെന്നാത്മസൗഖ്യം നശിച്ചുപോയീ സഖേ!
> സങ്കല്പമാണു നിൻമൂലമെന്നുള്ളതും
> സങ്കല്പയോനേ, ധരിച്ചിരിക്കുന്നു ഞാൻ.
> നിന്നെക്കുറിച്ചിനിസ്സങ്കല്പമില്ല മേ
> പിന്നെ നീ വേരറ്റുപോകുമെന്നെന്മതം.”

ദേവീസ്തവം

വിശ്വോത്തരമായ ഈ സ്തോത്രത്തിൽ നിന്നു രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങൾമാത്രം എടുത്തുകാണിക്കാം.

> “കാലാഗ്നിജ്വാലപോലേ കരുമന കളിയാടുന്ന കൈവാളുലച്ചും
> ഹേലാഹങ്കാരമാർന്നും മൃദുലമണിമയപ്പൊൻചിലമ്പൊച്ച പൂണ്ടും
> നീലാളിപ്പൂംകഴല്ലെട്ടണിമലർ വിതറും മട്ടു യുദ്ധക്കളത്തിൽ-
> ച്ചേലായ് നൃത്തം ചവിട്ടും നടവരദയിതേ! ദേഹി മേ ദേഹസൗഖ്യം.”
>
> “പ്രാണായാമാദിനാനാവിധവിധികളൊടും നാസികാഗ്രത്തിലക്ഷി-
> ക്കോണാക്കും സംയതാത്മാക്കളിലിരുളറുമാറർക്കഭാസ്സായിരിക്കേ
> വീണാലാപേ! വിശിഷ്ടപ്രതിഭയുമറിവും നല്കുവാൻ വന്ന നിന്നെ-
> ക്കാണാമത്രേ നിലാവിൻപടി തിരുവടിതൻ തത്ത്വമെന്താരറിഞ്ഞു?”

ഈ സ്തോത്രത്തിൽ ഒറവങ്കരതൊട്ടുള്ള പൂർവ്വകവികളുടെ കൃതികൾ കുറെയെല്ലാം കവിക്കു മാർഗ്ഗദർശകമായിട്ടുണ്ട്.

ഒരു നിശ

ആകൃതികൊണ്ടു ഹ്രസ്വമെങ്കിലും പ്രകൃതി കൊണ്ടു ബൃഹത്തായ ഒരുത്തമ ഖണ്ഡകാവ്യമാണ് ഇത്. നോക്കുക പണിക്കരുടെ കമനീയമായ കല്പനാവൈഭവം.

> “സതീജനത്തിൻ വ്രതവും ഹൃദന്തവും
> വിടപ്രഭാവത്തിലിടിഞ്ഞിടുന്നതും
> പ്രതിക്രിയാമൂഢത പൂണ്ടു കർക്കശൻ
> കഠാരിയിൽച്ചോര പുരട്ടിടുന്നതും
>
> കവർച്ചയിൽക്കണ്ണു തെളിഞ്ഞ കശ്മലൻ
> കവാടഭങ്ഗത്തിനു കയ്യിടുന്നതും
> നിധിക്കുവേണ്ടിദ്ദുരമൂത്ത ദുർഭഗൻ
> കിളച്ചുനോക്കിക്ഷണിച്ചിരിപ്പതും
>
> വിലോലനീലായതലോചനങ്ങളെ-
> ക്കലക്കിയുണ്ടാക്കിയ കണ്ണുനീരിനാൽ
> വിയോഗിനീപാണ്ഡുരഗണ്ഡഭിത്തിയിൽ
> സ്മരവ്യഥാചിത്രമണച്ചിടുന്നതും
>
> നിരാശനാം കാമുകനാർത്തി പൂണ്ടു വീർ-
> ത്തുപായമില്ലാതുരുകുന്നൊരുള്ളൊടും
> കവിൾക്കു കയ്യൊന്നു കൊടുത്തു കാമനെ–
> ക്കഠോരനെക്കോപമൊടേ ശപിപ്പതും.”

മറ്റും നിശാപിശാചികയുടെ വാഴ്ചക്കാലത്താണെന്നു കവി സമീചീനമായി ഇതിൽ സമർത്ഥിച്ചിരിക്കുന്നു.

രണ്ടു പ്രശസ്തകൃതികൾ

ഇനി പണിക്കരെ മഹാകവിപദത്തിലേക്കുയർത്തുന്ന രണ്ടു മനോഹരകൃതികളെക്കുറിച്ചു മാത്രമേ പ്രസ്താവിക്കേണ്ടതുള്ളൂ. സാമ്രാജ്യഗീത എഴുതിയ അദ്ദേഹംതന്നെയാണ് രാഷ്ട്രീയകാര്യങ്ങളിൽ ലോകമാന്യതിലകന്റെ ഒരനുയായി എന്ന നിലയിൽ സാമ്രാജ്യദുഷ്പ്രഭുത്വത്തെ പത്രപംക്തികളിലും പ്രസംഗവേദികളിലും നിഷ്ഠുരമായി എതിർത്തുകൊണ്ടിരുന്നത്. എന്നാൽ അക്കാലത്ത് ഇന്നത്തെപ്പോലെ ആ രണ്ടു ചിന്താഗതികൾക്കും തമ്മിൽ സാമാനാധികരണ്യത്തിന്റെ അഭാവം അത്രമാത്രം പ്രകടമായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല.

ഒരു വിലാപം

വിശ്വസാഹിത്യത്തിലെ ഏതു ഖണ്ഡകാവ്യത്തോടും കിടനില്ക്കത്തക്ക മാഹാത്മ്യം വിലാപത്തിനുണ്ട്. ആ ശബ്ദസൗന്ദര്യം, ആ അർത്ഥസമൃദ്ധി, ആ തത്വഗഹനത, ആ ഭാവഗാംഭീര്യം, ആ രസനിർഭരത ഇങ്ങനെ ഒരു സരസകാവ്യത്തിനു വേണ്ട സർവ്വഗുണങ്ങളും തികഞ്ഞ ഒരു വാങ്മയം ഭാഷയിൽ ഉണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. അതു രചിക്കുമ്പോൾ പണിക്കർക്കു വാഗ്ദേവത ഏതോ ഒരു പ്രത്യേകവിധത്തിൽ മുക്തഹസ്തമായി അനുഗ്രഹവർഷം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു എന്നു തോന്നിപ്പോകും. വിഷൂചികയിൽ പെട്ടെന്നു മരിച്ചുപോയ തന്റെ പ്രിയതമയുടെ സമീപത്തിരുന്നുകൊണ്ട് ഒരു യുവാവു കരുണകരുണമായി വിലപിക്കുന്നതാണ് വിഷയം. പ്രസ്തുത കാവ്യത്തിന്റെ പരമോൽക്കൃഷ്ടത ആദ്യന്തം വായിച്ച് അനേകം തവണ അനുസന്ധാനം ചെയ്താൽമാത്രമേ ഭാവുകന്മാർക്കു സമഗ്രമായി ആസ്വദിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. എങ്കിലും ചില ശ്ലോകങ്ങൾ പ്രദർശിപ്പിക്കാതെ മുന്നോട്ടു കടക്കുവാൻ നിർവ്വാഹമില്ല.

> “നാട്ടാരെല്ലാം വിഷൂചീലഹളയിലുതിരും
> കാലമദ്ദീനമായ്ത്തൻ
> കൂട്ടാളയ്യോ! പിരിഞ്ഞീടിന കഥ, വലുതാ–
> യുള്ള വർഷാനിശീഥം,
> കേട്ടാലാരും ഭയംകൊണ്ടിളകിമറിയുമീ
> വേളയിൽക്കഷ്ടമായാൾ
> നീട്ടാനുംകൂടി വയ്യാതെരിയുമൊരു വിള–
> ക്കിന്റെ നേരിട്ടിരുന്നു.”
>
> “സ്വാതന്ത്ര്യത്തോടുകൂടി സ്വയമുയരുമൊരീ
> നിന്റെ ജീവൻ, ക്രമത്തിൽ–
> ക്കൈതന്നംവച്ചു വാനോർവനിതകളരുളീ–
> ടുന്നൊരഗ്രാസനത്തിൽ
> ആതങ്കം വിട്ടു മിന്നിക്കിളികളിളകമാ
> നന്ദനത്തോപ്പിലേന്തും
> ഗീതത്തോടൊത്തു പുത്തൻമണമണിയുമിള–
> ങ്കാറ്റു തെല്ലേറ്റിടട്ടേ.”
>
> “ലാവണ്യംകൊണ്ടിണങ്ങും പുതുമ, കവിതകൊ–
> ണ്ടുള്ള സൽക്കീർത്തി, വിദ്യ–
> ത്താവംകൊണ്ടുള്ള മാന്യസ്ഥിതി, രണപടുതാ–
> മൂലമാം വൻപ്രതാപം
> ഈവണ്ണം വർണ്ണനീയം ഗുണമഖിലമൊരേ-
> വാതിലിൽത്തട്ടിമുട്ടി–
> ജ്ജീവത്താമാദിമൂലപ്രകൃതിയിലൊടുവിൽ–
> ച്ചെന്നു ചേരുന്നുവല്ലോ.”
>
> “പാതിവ്രത്യപ്രതാപക്കൊടിയുടെ ചരടേ,
> ദുർവ്വിധിക്കാറ്റു തട്ടി–
> പ്പാതിത്യം വന്ന നിന്മെയ്യിലുകവതിനിനി-
> സ്സാദ്ധ്യമല്ലെന്നിരിക്കേ,
> പാതിപ്പെട്ടും ഭവച്ചങ്ങലവലിയിലക–
> പ്പെട്ടു കാലാലയത്തിൻ
> വാതില്ക്കൽപ്പോയി മുട്ടിത്തിരിയെ വരുമൊരെൻ
> ജീവിതം ഭാരഭൂതം.”
>
> “ഞാനോ നീർകെട്ടി മുട്ടുന്നൊരു നയനതടം
> വിങ്ങിമങ്ങിക്കുഴങ്ങി–
> പ്പീനോൽക്കണ്ഠാപരീതൻ വിരഹവിധുരതാ–
> ധൂസരാങ്ഗങ്ങളോടേ,
> മാനോടും കണ്ണി! മുള്ളും ചരലുമിടകലർ–
> ന്നുള്ള മാർഗ്ഗം ചവിട്ടി-
> ത്താനോരോ ജീവിതായോധനമുറിവുകളേ–
> റ്റോടി വാടേണ്ടിവന്നു.”
>
> “വാതവ്യാസങ്ഗമൂലം വിറയുടയ പുരാ-
> രാമവല്ലീകലത്തെ
> സ്ഫീതസ്നേഹം തലോടിപ്പലപൊഴുതു പയോ–
> ധാര താനേ നടത്തി
> ആതങ്കം മാറ്റുമയ്യോ! തവ തനുഭവമാ–
> യുള്ള വെണ്ണീർ കിടക്കെ
> പ്രേതക്കാട്ടിൽക്കടത്തും കരവുമഫലമ–
> ല്ലോഷധീശന്നു മേലിൽ.”
>
> “സാനന്ദം സുപ്രഭാതോദയമഹിമ പുക–
> ഴ്ത്തുന്ന പക്ഷിവ്രജത്തിൻ
> ഗാനത്താലോ ഗവാക്ഷംവഴി ദിനമണി തൻ–
> കൈകളാൽപ്പുല്കയാലോ
> തേനഞ്ചുംവാണിയാളേ! ചുടലയൊടു സമീ-
> പിച്ച നിൻ ദീർഘനിദ്ര-
> യ്ക്കൂനം പറ്റില്ല, നിൻകണ്ണുകൾ നിയതിനിയോ-
> ഗത്തിനാൽ മുദ്രിതങ്ങൾ.”

25 വയസ്സു തികയാത്ത ഒരു ബാലപ്രായനാണ് ഈ രസികരസായനത്തിന്റെ പ്രണേതാവെന്നു പറഞ്ഞാൽ ആരെങ്കിലും വിശ്വസിക്കുമോ?

വിശ്വരൂപം

കോഴിക്കോട്ടെ കടൽപ്പുറത്തു പതിവുപോലെ ഒരു ദിവസം സായാഹ്നത്തിൽ ഏകാകിയായി നില്ക്കുമ്പോൾ പണിക്കരുടെ ഉള്ളിൽ സമുദിതമായ വിചാരപരമ്പരയാണ് പ്രസ്തുത കൃതിയിലെ പ്രതിപാദ്യം. അന്നു ദ്വിതീയാക്ഷരപ്രാസവാദത്തിന്റെ കോലാഹലം കേരളത്തിൽ എങ്ങുമെവിടെയും മാറ്റൊലിക്കൊണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. ആ പ്രാസത്തിന്റെ അപേക്ഷകൂടാതെ ഭാഷയിൽ ഒരു വിശിഷ്ടകാവ്യം നിർമ്മിക്കണമെന്നുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആഗ്രഹമാണ് അതിൽ പ്രതിഫലിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. വിധിനിഷേധങ്ങൾ പണിക്കരെപ്പോലെയുള്ള അതിമാനുഷവ്യക്തികൾക്ക് ഒരിക്കലും ബാധകമാകുന്നതല്ലെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അവർ എന്തിനെപ്പറ്റിയും എന്തെഴുതിയാലും എങ്ങനെ എഴുതിയാലും അതെല്ലാം ഒന്നാംകിടയിലല്ലാതെ നിലകൊള്ളുകയില്ലതന്നെ. വിശ്വരൂപം ആദ്യന്തം ഉല്ലേഖകല്ലോലിതമാണ്. അപൂർവ്വം ചില കല്പനകൾമാത്രം ശ്ലേഷാനുപ്രാണിതങ്ങളായിപ്പോയിട്ടുണ്ട്. അവയ്ക്കു പ്രായേണ പ്രകൃതോപയോഗിത്വവും കുറയും. അവയെ തള്ളിനോക്കിയാലും ഒരു വരിഷ്ഠമായ ഖണ്ഡകാവ്യമായി പ്രസ്തുത കൃതി പരിലസിക്കുന്നു.

> “ചിത്രാംശുവെന്നു പുകളേറിയ ചിത്രകാരൻ
> മുൻപേ കുറിച്ച ഘനചിത്രപടത്തെയെല്ലാം
> ആകാശഭിത്തിയിലെടുത്തു നിവർത്തി നേരേ
> ചായം കൊടുത്തു മിഴിവേകി മിനുക്കിടുന്നോ?”

എന്നതാണ് പ്രഥമപദ്യം. വേറെ ചില പദ്യങ്ങളാണ് ചുവടേ ചേർക്കുന്നത്.

> “കല്ലോലമാലകളടിച്ചടിവിട്ടുയർന്നു
> വാരാശിഗുപ്തനവരത്നനിറക്കുടങ്ങൾ
> വാനത്തടിഞ്ഞുടലുടഞ്ഞുതിരുന്നനേരം
> ജാജ്വല്യമാനമണിരാശി പരന്നതാമോ?”
>
> “വിജ്ഞാനശാസ്ത്രവിധി പൂർവ്വകവീക്ഷണങ്ങ–
> ളാകാശയാനഗതസൂക്ഷ്മപരീക്ഷണങ്ങൾ
> വിദ്യുൽപ്രയോഗമിവയാലുമക്ലുപ്തമുദ്രം
> ജ്യോതിസ്സമൂഹമിതനാവിലമുജ്ജ്വലിപ്പൂ.”
>
> “ആകാശവീഥിയിലലക്ഷ്യതനുപ്രകാശ–
> മോരോന്നനന്തക്രമമുദിച്ചുഡുരാജി മിന്നി
> രാജാവുതൻ വരവു നോക്കി വഴിക്കു നില്ക്കും
> രക്ഷാഭടേന്ദ്രരുടെ പൊന്മകുടങ്ങൾപോലെ.”
>
> “അങ്ങോട്ടു പോകിലതിരില്ലതിരാകുവോള–
> മന്വേഷണത്തിനൊരു മാർഗ്ഗവുമില്ലതെല്ലും
> ഊഹിക്കയോ വലിയ ദുർഘടമാണു പിന്നെ-
> യാകാമിതൊക്കെ വിരമിക്കുകയാണു ഭേദം.”
>
> “മന്നിൽക്കോളാർന്നിരമ്പും ജലനിധി,
> മുകളിൽച്ചാരുതാരാസമൂഹം
> ചിന്നിക്കാണും നഭോമണ്ഡല, മതിനു നടു-
> ക്കുജ്ജ്വലിക്കുന്ന ചന്ദ്രൻ
> എന്നിസ്സർവ്വേശസൃഷ്ടിക്രമമഹിമ കുറി–
> ക്കുന്ന വസ്തുക്കളെല്ലാ-
> മൊന്നിച്ചാഹന്ത! കാണ്കെക്കരളിടയിലഹം
> ബുദ്ധി നില്ക്കുന്നതാണോ?”
>
> “പാരാവാരം കരേറിക്കരകൾ മുഴുവനും
> മുക്കി മൂടാത്തതെന്തോ?
> താരാവൃന്ദങ്ങൾതമ്മിൽ സ്വയമുരസി മറി-
> ഞ്ഞത്ര വീഴാത്തതെന്തോ?
> നേരായാരാഞ്ഞുനോക്കീടുക മദമിയലും
> മർത്ത്യരേ! നിങ്ങളെന്നാ–
> ലാരാൽക്കണ്ടെത്തുമെല്ലാറ്റിനുമുപരി വിള-
> ങ്ങുന്ന വിശ്വസ്വരൂപം.”

ഒരു മുക്തകം

പ്രാസവാദകാലത്തു കാര്യവശാൽ വലിയ കോയിത്തമ്പുരാൻ തനിക്കു വന്നുകൊണ്ടിരുന്ന മലബാറിയും പണിക്കരുടെ ബഹിശ്ചരപ്രാണനായിരുന്ന കുന്നത്തു ജനാർദ്ദനമേനോന്റെ (ഇന്നു കണ്ണൻ ജനാർദ്ദനൻ) സുദർശനവും നിറുത്തുകയുണ്ടായി. അപ്പോൾ തങ്ങൾക്കു തന്നിമിത്തമുണ്ടായ സങ്കടം പണിക്കർ താഴെക്കാണുന്ന ശ്ലോകത്തിൽ നിവേദനം ചെയ്തു.

> “മൂന്നാണങ്ങേയ്ക്കു പണ്ടേ ദയിതകളവരിൽ
> സ്വസ്ഥയായേക കഷ്ടം!
> പിന്നീടുള്ളോൾ പുകൾപ്പെണ്ണവളപരപുരാ-
> ന്തങ്ങളിൽസ്സഞ്ചരിപ്പൂ
> ഭാഷായോഷിത്തു പെറ്റിപ്രജകൾ വളരെയാ-
> യങ്ങനർത്ഥത്തിലായീ
> വാർദ്ധക്യം കൊണ്ടവറ്റിൽച്ചിലതിനു ചിലവേ-
> കാനുമാകാതെയായോ?”

എടവട്ടിക്കാടിന്റെ “ലക്ഷ്മീഃ കീർത്തിഃ കൃപാണീ” എന്ന പ്രസിദ്ധപദ്യത്തിന്റെ ഒരു അനുകരണച്ഛായ ഈ ശ്ലോകത്തിൽ കാണാമെങ്കിലും ആദ്യത്തേതിനെ രണ്ടാമത്തേതു പ്രകടമായി ഉപജീവിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു പറയാവുന്നതല്ല.

ഉപസംഹാരം

പണിക്കരുടെ ഗദ്യത്തിനും അസാമാന്യമായ ശക്തിയും സൗഷ്ഠവവുമുണ്ടായിരുന്നെന്നു സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഊർജ്ജസ്വലനും കർമ്മധീരനുമായ ഒരു പത്രാധിപർ, വികാരതരളനായ ഒരു ഭാരതീയദേശാഭിമാനി, ഏതു സദസ്സിനെ ആകർഷിക്കുവാനും പരിപൂർണ്ണമായ പാടവമുള്ള ഒരു സരസോജ്ജ്വലവാഗ്മി, ഇങ്ങനെ അനേകം ഇതരസിദ്ധികളും അദ്ദേഹം സമ്പാദിച്ചിരുന്നുവെന്നുള്ളതിനു പല തെളിവുകളുമുണ്ട്. ആയുരാരോഗ്യൈശ്വര്യങ്ങൾകൊണ്ടു മാത്രം വിധി അദ്ദേഹത്തെ അനുഗ്രഹിച്ചില്ല. സാമ്പത്തികവൈഷമ്യങ്ങളിൽനിന്നു വിമുക്തി നേടുവാൻ അദ്ദേഹം നിത്യവും പകലും രാവും പണിപ്പെടേണ്ടിവന്നു. ആംഗ്ലേയകവിവര്യനായ കീറ്റ്സിനെപ്പോലെ അദ്ദേഹത്തിനും സ്വല്പകാലത്തേക്കു മാത്രമേ സാഹിത്യനഭോമണ്ഡലത്തിൽ തന്റെ ഉൽക്കോപമമായ പ്രകാശം നിലനിറുത്തുവാൻ കഴിഞ്ഞുള്ളൂ. കൈരളിയുടെ ഭാഗ്യഹീനത എന്നല്ലാതെ എന്തു പറയട്ടെ. “നിയതിഃ കേന ലംഘ്യതേ?” എന്നുണ്ടല്ലോ.

2 വള്ളത്തോൾ കെ. ഗോപാലമേനവൻ (1057–1115)

ചരിത്രം

ബ്രിട്ടീഷ് മലബാറിൽ വെട്ടത്തുനാട്ടു പൊന്നാനിത്താലൂക്കിൽ മങ്ഗലം അംശത്തിൽപ്പെട്ട പുല്ലുണി ദേശത്തു വള്ളത്തോൾ എന്നൊരു പ്രാചീനവും പ്രസിദ്ധവുമായ നായർത്തറവാടുണ്ട്. ഒടുവിലത്തെ വെട്ടത്തുനാട്ടുരാജാവിന്റെ മന്ത്രിയായ കോന്തിമേനവൻ കാര്യക്കാർ ആ തറവാട്ടിലെ ഒരങ്ഗമായിരുന്നു. പ്രസ്തുതകുടുംബത്തിൽപ്പെട്ട വെള്ളറക്കാട്ടു പള്ളിയത്തുശാഖയിൽ നാണിയമ്മയുടേയും കറുത്തേടത്തു വിഷ്ണുനമ്പൂതിരിയുടേയും പുത്രനായി ഗോപാലമേനവൻ 1057-ാമാണ്ട് ഇടവമാസം തിരുവാതിരനക്ഷത്രത്തിൽ ജനിച്ചു. മഹാകവി വള്ളത്തോൾ കെ. നാരായണമേനവൻ ആ ശാഖയുടെ മൂലകുടുംബത്തിലെ ഒരങ്ഗമാണ്. ആ കുടുംബത്തിൽ പാർവ്വതിയമ്മയുടേയും കൊച്ചിശ്ശീമയിൽ എയ്യാൽപ്രദേശത്തു കടുങ്ങോട്ടു മല്ലിശ്ശേരി ദാമോദരനിളയതിന്റേയും പുത്രനായ അദ്ദേഹത്തിൻറ ജനനം 1054-ാമാണ്ടു തുലാമാസം 1-ാംനുയാണല്ലോ. ഗോപാലമേനവന്റെ പിതാവു ശൈശവത്തിൽത്തന്നെ മരിച്ചുപോയി; മാതാവു 1088–ാമാണ്ടു മകരത്തിൽ അമ്പത്തേഴാമത്തെ വയസ്സിൽ പരേതയായി. ആ സംഭവത്തെക്കുറിച്ചു 36 ശ്ലോകങ്ങളടങ്ങിയ ‘ഒരു വിലാപം’ എന്ന കാവ്യത്തിൽ കവി

> “ജനയിത്രി! സദാ ഭവദ്വിലോ–
> കനകൗതുഹലലോലനായിതാ
> തനയൻ മരുവുന്നു താവകാ–
> നനമൊന്നൻപൊടു കാട്ടിടേണമേ.
>
> മനതാർ മലിനപ്പെടുത്തിടും
> നിനവേലാത്ത വിശുദ്ധിശാലിനി
> അനപായതപനസ്സുസാദ്ധ്യമാ–
> മനഘം ചിൽപദമാർന്നിരിക്കയാം.
>
> അഴകാർന്നുയരം കുറഞ്ഞു പൊൻ–
> നിറമാം മെയ്യൊളി മിന്നുമാനനം
> ശരിയായൊരു ശാന്തഭാവമി–
> പ്പരിചുള്ളമ്മയെയെന്നു കാണുമോ?”

എന്നും മറ്റും പരിദേവനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. കുടുംബത്തിനു നേരിട്ട ചില ദുരിതങ്ങൾനിമിത്തം പത്തുപന്ത്രണ്ടു വയസ്സായതിനുമേലേ ഗോപാലമേനവനെ എഴുത്തിനുതന്നെ ഇരുത്തിയുള്ളു. പള്ളിയത്തെ ഒരു പ്രാഥമിക വിദ്യാലയത്തിൽ രണ്ടു കൊല്ലം പഠിച്ചു. തദനന്തരം കൊല്ലങ്കോട്ടു ഹൈസ്കൂളിൽ വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്യണമെന്നായിരുന്നു മോഹം. എങ്കിലും ചില കാരണങ്ങളാൽ അതു സാധിച്ചില്ല. വെട്ടത്തു പുതിയങ്ങാടി മുൻസിഫുകോടതിയിൽ ഉമസ്തനായിച്ചേരണമെന്നായിരുന്നു വിധിയുടെ കല്പന. അതു ഫലിക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനപ്പുറം പ്രതിഭാശാലിയായ ആ ബാലൻ ദാമോദരനിളയതിന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽപ്പെട്ടു. സംസ്കൃതം പഠിക്കുകയും അഭിനയകല ശീലിക്കുകയും ചെയ്യണമെന്നുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപദേശമനുസരിച്ചു മഹാകവിയുടെ മാതുലനും ഗുരുനാഥനുമായിരുന്ന രാമുണ്ണി മേനവന്റേയും പിന്നീടു നേരിട്ടു വള്ളത്തോളിന്റേയും കീഴിൽ രണ്ടുമൂന്നു കാവ്യങ്ങളിൽ ഏതാനും സർഗ്ഗങ്ങളും കുറേ അഷ്ടാങ്ഗഹൃദയവും അഭ്യസിക്കുകയും ചെയ്തു. 1079 കർക്കടകത്തിൽ ഇളയതു മരിച്ചു. മഹാകവി കേരളകല്പദ്രുമം അച്ചുക്കൂടത്തിന്റെ മാനേജരായി തൃശ്ശൂർക്കുപോയി. ഗോപാലമേനവൻ പള്ളിയത്തു നാരായണൻനായർ നടത്തിവന്ന ഒരു പാഠശാലയിൽ അദ്ധ്യാപകനുമായി. സ്വല്പകാലത്തേക്കുമാത്രമേ അദ്ദേഹം സംസ്കൃതം പഠിച്ചുള്ളുവെങ്കിലും മഹാകവിയുടെ വാത്സല്യപൂർണ്ണമായ ശിക്ഷണത്തിൽ അതിന്റെ ഫലം പതിന്മടങ്ങായി വർദ്ധിച്ചു. 1083-ൽ അദ്ദേഹം മഹാകവിയുടെ പത്നിയുടെ അനുജത്തി ചിറ്റഴിനാണിക്കുട്ടിയമ്മയെ വിവാഹം ചെയ്തു. 1096-ാമാണ്ടു തുലാം 15-ാംനുയായിരുന്നു ആ സുചരിതയുടെ അപ്രതീക്ഷിതമായ ദേഹവിയോഗം. 1083 മുതൽ മഹാകവിയുടെ അനുചരനും ആജ്ഞാനുവർത്തിയും ശിഷ്യനുമായി ജീവിതം നയിച്ചു. 57-ാമത്തെ വയസ്സിൽ 1115-ാമാണ്ടു ചിങ്ങമാസം ഉത്രംനക്ഷത്രത്തിലാണ് യശശ്ശരീരനായത്. അത്യന്തം അനാഡംബരവും ശാന്തവുമായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ലോകയാത്ര.

കൃതികൾ

വളരെ വിരളമായി മാത്രം ചില ഖണ്ഡകൃതികളെഴുതി വരിഷ്ഠമായ കീർത്തിക്കു പാത്രീഭവിച്ച ഒരു കവിശ്രേഷ്ഠനാണ് ഗോപാലമേനവൻ. 1081-ൽ പഞ്ചതന്ത്രം മണിപ്രവാളകാവ്യം എന്ന പേരിൽ ഒരു പുസ്തകം മഹാകവിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശിഷ്യന്മാരായ ഗോപാലമേനവനും കുറ്റിപ്പുറത്തു കേശവൻനായരും കിട്ടുണ്ണിനായരുംകൂടി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. കിട്ടുണ്ണിനായർ കേശവൻനായരുടെ ശാഖാന്തരത്തിൽപ്പെട്ട അനുജനും, കഥാസരിത്സാഗരത്തിന്റെ വിവർത്തകനുമാണ്. അദ്ദേഹം വളരെക്കാലമായി ഒന്നും എഴുതാറില്ല. രണ്ടും നാലും തന്ത്രങ്ങൾ തർജ്ജമചെയ്തതു ഗോപാലമേനവനാണ്. അന്നുതന്നെ അവരുടെയെല്ലാം കവനകലാപാടവം പ്രായേണ അതിന്റെ അത്യുച്ചകക്ഷ്യയിൽ പ്രകാശിച്ചിരുന്നു. ഗോപാലമേനവൻ എഴുതിയ രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങൾ പ്രദർശിപ്പിക്കാം.

> “അലകളലറിയേറിത്തുത്തുമാഴിക്കകം പു–
> ക്കലഘുസുഖമിരിക്കും ജന്തുവൃന്ദങ്ങൾപോലും
> ചിലപൊഴുതു കടുക്കും കാലദോഷം നിമിത്തം
> വലകളിലടിപെട്ടിട്ടാശു ചാകുന്നതില്ലേ?
>
> പുതുമയൊടു ജഗത്തിൽച്ചേർന്ന ജന്തുക്കളെല്ലാ–
> മതുലവിഷയഘോരത്തീയിൽ വീഴുന്നതില്ലേ?
> ഇതു മമ സുഖമെന്നും ദുഃഖമെന്നും നിനയ്ക്കു–
> ന്നതു നിഖിലഗുണാബ്ധേ! നിഷ്ഫലംതന്നെയത്രേ.”

അവർ നാലുപേർക്കുംകൂടി വള്ളത്തോൾക്കമ്പനി എന്ന ഒരു ബഹുമതി അക്കാലത്തെ സഹൃദയന്മാർ നല്കുകയുണ്ടായി. വിഷയത്തിലും ശബ്ദത്തിലും പ്രതിപാദനത്തിലും അർത്ഥത്തിലും യൗഗപദ്യേനയുള്ള ശ്രദ്ധ അതിനുമുമ്പുള്ള കവികളാരും അതിലധികം പരിപാലിച്ചിരുന്നില്ല. ഗോപാലമേനവൻ വളരെയൊന്നും എഴുതിയിട്ടില്ലെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. എഴുതിയതിൽത്തന്നെ ചിലതെല്ലാം ഇനിയും പത്രങ്ങളിൽനിന്നും മാസികകളിൽനിന്നും പകർത്തി പുസ്തകരൂപത്തിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയാലല്ലാതെ അവ പൊതുജനങ്ങൾക്കു സുലഭമാകയില്ല. എങ്കിലും “കരിണീ ചിരേണ സൂതേ സകലമഹീ പാലലാളിതം തനയം” എന്ന ന്യായത്തിൽ മുദ്രിത കൃതികൾകൊണ്ടുമാത്രംതന്നെ അദ്ദേഹം മോഹനമായ ഒരു യശസ്തംഭം സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭാഷാകവിതയുടെ നവോത്ഥാനത്തിനു കാരണഭൂതന്മാരായ വാണീവല്ലഭന്മാരിൽ ഒരു സ്പൃഹണീയമായ സ്ഥാനത്തെ അദ്ദേഹം അലങ്കരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രകാശിതങ്ങളായ പുസ്തകങ്ങൾ 1 മധുമഞ്ജരി ഒന്നാം ഭാഗവും, 2 ഗോപാലകൃഷ്ണനുമാണ്. മധുമഞ്ജരിയിൽ 16 കൃതികളും ഗോപാലകൃഷ്ണനിൽ മറ്റു രണ്ടു കൃതികളും സഞ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇന്നത്തെ ലോകം, ഒരു സ്ത്രീയുടെ ക്രൌര്യം മുതലായ കൃതികൾ കവനകൗമുദിയിലും മറ്റുമായി ചിതറിക്കിടക്കുന്നു. ഗോപാലമേനവന്റെ എല്ലാ കൃതികളും പത്തിനൊൻപതും സ്വാനുഭവത്തിൽനിന്ന് ഉടലെടുത്തവയാകയാൽ അവയിലെ ആസ്വാദ്യതയ്ക്കു മാറ്റുകൂടും. ചില ഭാഗങ്ങളിലേക്ക് അനുവാചകന്മാരുടെ ഹൃദയത്തെ ആകർഷിക്കാം.

മധുമഞ്ജരി

1096-ൽ ഭാര്യ മരിച്ച അവസരത്തിൽ എഴുതിയ “എന്റെ പൊയ്പ്പോയ പ്രാണൻ” എന്ന കവിതയിലുള്ള ചില ശ്ലോകങ്ങളാണ് ചുവടേ ചേർക്കുന്നത്.

> “മധുരാമൃതപൂർണ്ണമായ നിൻ–
> മണികുംഭത്തൊടണയ്ക്കു പുത്രിയെ
> തുടവായ്മലരാലതിന്നുമേൽ
> പവിഴക്കീറണിയട്ടെ പൈതലാൾ.
>
> പ്രിയതന്റെ തണുത്ത ചേവടി–
> ത്തളിർ വിട്ടിങ്ങു പതിച്ച പാപി നീ
> മമ ജീവിതപാന്ഥ! ചുറ്റുകീ–
> ച്ചുടലപ്പാരിൽ നിരാശനായ്ച്ചിരം.
>
> മൃതിയെസ്സതിയേതുമട്ടു ചെ–
> ന്നെതിരേല്ക്കുന്നതിനാഗ്രഹിച്ചിതോ
> അതുപോലെ കഴിഞ്ഞു കാര്യവും
> ചരിതം തേ ചരിതാർത്ഥതാവഹം.”

“തുരുമ്പുപിടിച്ച വാൾ” വീരരസത്തിന്റെ ചില ഉൽക്കട ഭാവങ്ങളെ ഉദ്ദീപിപ്പിക്കുന്ന ഒരു കൃതിയാണ്.

> “മുൻപാഞ്ഞു ചീറിയൊരുപാടുയിരാക്രമിച്ച
> വൻപാർന്ന വാളുറയിലിപ്പൊഴടങ്ങിവാഴ്വൂ
> തൻപാർപ്പളയ്ക്കകമണഞ്ഞു കിടന്നുറങ്ങും
> വൻപാമ്പുപോലിതു ഭയങ്കരമൂർത്തിതന്നെ!
>
> ധാടിപ്പെടും തവ പരാക്രമപാടവങ്ങൾ
> പാടിപ്പുകഴ്ത്തുവതിനുള്ള പദങ്ങളേതോ?
> പേടിച്ചരണ്ടൊരിവരക്കഥയോർപ്പതിന്നും–
> കൂടിക്കരുത്തു കലരാത്ത വെറും പുഴക്കൾ.”

ദൈവത്തിന്റെ കുറ്റക്കാർ

ദരിദ്രന്മാർ കഷ്ടപ്പെടുന്നതു ദൈവവിധിയാണെന്നും അവരെ സഹായിച്ചാൽ നമ്മോടും ദൈവം കോപിക്കുമെന്നും ഒരു വക്കീൽ ഗർജ്ജനംചെയ്തു കൃതാർത്ഥത നേടുന്നതാണ് ഈ കൃതിയിലെ വിഷയം. കണ്ണുനീർ വാർക്കാതെ വായിക്കുവാൻ നിർവ്വാഹമില്ലാത്ത പല കാവ്യങ്ങൾ ഗോപാലമേനവൻ എഴുതിയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അവയിലൊന്നും പ്രകടമല്ലാത്ത ഒരു ഗുണഭൂയിഷ്ഠത പ്രസ്തുതകൃതിയിൽ കാണുന്നുണ്ട്.

> “പിച്ചയ്ക്കു കെഞ്ചുന്നോരെത്തൽക്ഷണം തൽഭൃത്യന്മാർ
> തച്ചാട്ടിപ്പുറത്താക്കി വാതിലും തഴുതിട്ടു.
> താനെന്തോ വലുതായ നല്ലൊരു കാര്യം ചെയ്തു-
> ള്ളാനന്ദം പൂണ്ടമ്മഹാനേറ്റലാത്തുകയായി.
> കയ്യു പിന്നോക്കം കെട്ടിനിന്നയാൾ പറയുന്നു:
> ‘ചെയ്യരുതിക്കൂട്ടർക്കു നാമൊരു സഹായവും.
> ദൈവത്തിൻകുറ്റക്കാരാമിവരെത്തുണച്ചെന്നാൽ
> ദൈവകോപത്തിനിരയായീടുമല്ലോ നാമും
> കുറ്റത്തിലകപ്പെട്ട കൂട്ടരെത്തുണപ്പോരും
> കുറ്റക്കാരാണെന്നല്ലോ നിയമം പറയുന്നു.’
> വക്കീലേ! ശരി ശരി, നിയമജ്ഞനാമങ്ങു
> വിക്കിയോതുവതെല്ലാം വിരുതിൻ നിയമങ്ങൾ.
> പണക്കാരെല്ലാവരും ദൈവത്തിൻ മര്യാദക്കാർ
> പണമില്ലാത്തോരെല്ലാം ദൈവത്തിൻ കുറ്റക്കാരും;
> വയറു വീർപ്പിപ്പവർ ദൈവത്തിന്നിഷ്ടപ്പെട്ടോർ,
> വയറൊട്ടിയ കൂട്ടർ ദൈവത്തിൻ വിരോധികൾ.”

പിന്നാമ്പുറം അഥവാ നമ്മുടെ ബാല്യം

ഇതിൽ കവി തന്റെ ചില ബാല്യകാലസ്മരണകളെ സരസമായി ചിത്രണം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

> “തിരിഞ്ഞുനോക്കീടുക നാമിതാ പരി
> സ്ഫുരിപ്പു പാരിങ്കലെഴുന്ന നന്ദനം
> ശരിക്കിളന്തേൻ ചൊരിയുന്ന പൂക്കളാൽ
> ചിരിപ്പു ചിത്തം കുളുർമപ്പെടുംവിധം.
>
> അനാവിലപ്രേമലതാവിതാനിതം
> കിനാവിലും ദുർല്ലഭകാമ്യദർശനം
> ജനാദൃതപ്രാകൃതരാമണീയകം
> സനാതനാനന്ദമരന്ദസുന്ദരം.”

ഇവയെല്ലാം മധുമഞ്ജരിയിൽപ്പെട്ട കൃതികളാണ്.

ഗോപാലകൃഷ്ണൻ

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ രണ്ടു ബാലലീലകൾ ഇതിൽ വർണ്ണിച്ചുകാണുന്നു.

> “ചേലത്തലപ്പിനെച്ചിത്രിതമാക്കീടും
> പേലവത്തൃക്കരമൊട്ടു രണ്ടും
> നമ്രവദനയാമമ്മ കനിഞ്ഞുതൻ
> കമ്രകരത്തളിർത്തൊത്തിലാക്കി
> വാരിയെടുത്തുടൻ വാരിജനേത്രനെ
> വാരുറ്റുയർന്ന തൻമാറിൽച്ചേർത്തു
> സ്വേദാംബു മിന്നുമക്കന്നൽക്കാർവർണ്ണനെ
> മോദാകുലയായ് മുകർന്നനില്ക്കേ
> മന്യുവാം നേരിയ കാറാർന്ന മാതാവിൻ
> മഞ്ജുമുഖത്തൊരു മിന്നലുണ്ടായ്.
> പുഞ്ചിരിക്കുള്ളോരു ഗൗരവഭാഷയിൽ
> പഞ്ചാരവാണിയാൾ ചോദിക്കുന്നു.”

ഇനി ഈ പുസ്തകങ്ങളിൽ ചേരാത്ത രണ്ടു കൃതികളിൽനിന്നുകൂടി സ്വല്പം പകർത്താം.

> “ഞാൻ കേമനാണെന്നതു സമ്മതിക്കാം
> ഞാനേ മഹാനെന്നതബദ്ധവാദം;
> അവാസ്തവത്വത്തിലവാസ്തവത്തെ-
> ക്കുത്തിച്ചെലുത്തുന്നിതു ലോകമേ! നീ.
>
> അമ്മിഞ്ഞ നല്കീടിന തായയാൾതൻ
> പൊൻപോർമുലക്കച്ച വലിച്ചുചീന്തി
> വേശ്യാംഗനാപാംസുലപാദപാംസു
> തുടപ്പു നാം നീചരിൽവച്ചു നീചർ.” (ഇന്നത്തെ ലോകം)
>
> “ആലസ്യമോടുമവളാ വണിഗാലയത്തിൽ
> വേലയ്ക്കുനിന്നു പുലരുന്നവളായിരുന്നു;
> ചേലഞ്ചിടും മണിവിഭൂഷകൾ ചാർത്തിയാലാ
> നീലത്തഴക്കുഴലി നീരലർമങ്കതന്നെ!”
>
> “ഭൂരിപ്രശസ്തഗുണജാലമശേഷമിന്നി–
> പ്പാരിൽദ്ധനത്തിലടിയൂന്നിയുറച്ചുനിൽപ്പൂ;
> ദാരിദ്ര്യമാം പെരിയ ചങ്ങല കാല്ക്കുപെട്ട്
> പേരിജ്ജഗത്തിൽ വിജയത്തോടടുപ്പതില്ല.”
> (ഒരു സ്ത്രീയുടെ ക്രൌര്യം)

എല്ലാം ആകർഷകമെന്നേ നമ്മുടെ കവിയുടെ കൃതികളെക്കുറിച്ചു സമഷ്ടിയായി പറയേണ്ടതുള്ളു. ആധുനികമായ ഉത്തമകവിതയുടെ പാര്യന്തികമായ ഫലവും ഇതുതന്നെയാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാവനയ്ക്കു ദുഷ്പ്രവേശമായി ഒന്നുമില്ല. ഏതിനെ സ്പർശിച്ചാലും അതിനെ പത്തരമാറ്റു തങ്കമാക്കി മാറ്റുന്നതിനുള്ള ശക്തിവിശേഷവും അതിനുണ്ടായിരുന്നു.

3 എൻ. കുമാരനാശാൻ (1048–1099)

ജനനവും ബാല്യകാലവും

ചിറയിൻകീഴ് താലൂക്കിൽ കടയ്ക്കാവൂർ പകുതിയിൽ ഒട്ടു വളരെ ഈഴവകുടുംബങ്ങൾ തിങ്ങിത്താമസിക്കുന്ന കായിക്കര എന്നൊരു പ്രദേശമുണ്ട്. അവിടെ തൊമ്മൻവിളാകത്തുവീട്ടിൽ കൊച്ചുപെണ്ണ് എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെട്ടിരുന്ന കാളിയമ്മയുടേയും നാരായണന്റേയും ദ്വിതീയപുത്രനായി 1049-ാമാണ്ട് മേടമാസം 1-ാംനു ചിത്രാപൗർണ്ണമാസിനാളിൽ കുമാരനാശാൻ ജനിച്ചു. അച്ഛൻ മലയാളത്തിനുപുറമേ തമിഴിലും അറിവുണ്ടായിരുന്നതോടുകൂടി സംഗീതത്തിലും സാമാന്യമായ ജ്ഞാനമുണ്ടായിരുന്നു. ഏഴാമത്തെ വയസ്സിലാണ് അദ്ദേഹം കുമാരുവിനെ എഴുത്തിനിരുത്തിയത്. ആദ്യത്തെ സംസ്കൃതഗുരു കുമ്മമ്പിള്ള രാമൻപിള്ള ആശാന്റെ ശിഷ്യനായ ഉടയാൻകുഴി കൊച്ചുരാമൻവൈദ്യനായിരുന്നു. എട്ടാമത്തെ വയസ്സിൽ ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസം പഠിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ കൊച്ചുരാമൻവൈദ്യൻ അദ്ധ്യാപകവൃത്തിയിൽനിന്നു നിവൃത്തനാകയാൽ നമ്മുടെ കവിക്കു ഉപരിവിദ്യാഭ്യാസത്തിനു തരം കിട്ടാതെ കുറേക്കാലം വിഷമിക്കേണ്ടിവന്നു. പിന്നെ പിതാവിന്റെ പരിശ്രമത്താൽ സ്വദേശത്തു് ഒരു സർക്കാർപള്ളിക്കൂടം സ്ഥാപിതമാകുകയും അവിടെ പതിന്നാലാമത്തെ വയസ്സുവരെ പഠിച്ചതിനുശേഷം ഒരു ഉപാധ്യായനാകുകയും ചെയ്തു. സർക്കാർസർവ്വീസിൽ ചേരുന്നതിനുവേണ്ട വയസ്സു തികയാതിരുന്നതിനാൽ ആ പണി തുടർന്നുകൊണ്ടു പോകുവാൻ സാധിച്ചില്ല. ഗത്യന്തരമില്ലാത്തതിനാൽ സമീപത്തുള്ള ഒരു കച്ചവടക്കാരന്റെ കണക്കെഴുത്തു പിള്ളയായി ജോലിനോക്കി. കവിയുടെ അച്ഛനും ഒരു കച്ചവടക്കാരനായിരുന്നു എന്നു് ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കേണ്ടതുണ്ട്. കുമാരുവിന്റെ 16-ാമത്തെ വയസ്സിൽ മണമ്പൂർ ഗോവിന്ദനാശാൻ എന്ന ഒരു പണ്ഡിതൻ അവിടെ സംസ്കൃതവിദ്യാലയം സ്ഥാപിച്ചു. ഗോവിന്ദനാശാൻ പരിസരപ്രദേശങ്ങളിൽ വൈദ്യത്തിനും കവിത്വത്തിനും സാമാന്യം വിശ്രുതനായിരുന്നു.

> “വിദ്യോതിക്കുംപ്രകാരം നവനവകൃതി തീർത്തങ്ങു സർവ്വത്രമേവം
> വിദ്വാന്മാരേ രസിപ്പിച്ചമലതരയശഃപുഞ്ജമാർജ്ജിച്ചു മറ്റും
> വിദ്യാനൈപുണ്യമേറ്റും വിശദമതി മണമ്പൂരുഗോവിന്ദനാശാൻ”

എന്നു് അദ്ദേഹത്തെ മൂലൂർ എസ്. പത്മനാഭപ്പണിക്കർ 1080-ൽ അച്ചടിപ്പിച്ച കവിരാമായണത്തിൽ, വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കീഴിൽ മാഘം, നൈഷധം, ഭോജചമ്പു, ശാകുന്തളം, കുവലയാനന്ദം തുടങ്ങിയ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഒന്നരവർഷം കൊണ്ടു വായിച്ചു് ഒരുവിധം ലോകവ്യുൽപത്തി നേടി. പിന്നെ അത്തരത്തിൽ പഠിക്കാവുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളില്ലാതിരുന്നതിനാൽ ഗുരുമുഖേനയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസം അവിടെ നിറുത്തി. എങ്കിലും അതിനുമുൻപുതന്നെ അദ്ദേഹം ഏർപ്പെടുത്തിയ കവിതാമത്സരപരീക്ഷകളിൽ വിജയിയായി ആ സരണിയിൽ ജന്മസിദ്ധമായി തനിക്കുണ്ടായിരുന്ന വാസനയ്ക്കു് ഉത്തേജനം നല്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആദ്യം എഴുതിയതു വെണ്മണിച്ചുവയിലുള്ള ചില ശൃംഗാരശ്ലോകങ്ങളാണ്.

ശ്രീനാരായണഗുരുവും കുമാരനാശാനും

ആയിടയ്ക്കു് ഒരിക്കൽ, പില്ക്കാലത്തു ‘ശ്രീനാരായണഗുരുദേവൻ’ എന്ന പേരിൽ ജഗൽപ്രസിദ്ധനായ ഒരു യതിവര്യനായിത്തീർന്ന അരുവിപ്പുറത്തു നാണുഗുരു തന്റെ ഒരു പര്യടനത്തിൽ കായിക്കരെ ചെന്നുചേരുകയും കുമാരുവിന്റെ അച്ഛൻ അദ്ദേഹത്തെ തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ അതിഥിയായി സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. കുമാരുവിന്റെ ബുദ്ധിശക്തിയും കവിതാവാസനയും കണ്ടു വിസ്മിതനായ അദ്ദേഹം ശൃംഗാരശ്ലോകങ്ങൾ എഴുതരുതെന്ന് ആ ബാലനെ ഉപദേശിക്കുകയും അയാളുടെ സംസ്കൃതവിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ പൂർവ്വാധികം നിഷ്കർഷിക്കണമെന്ന് അച്ഛനെ അനുശാസിക്കുകയും ചെയ്തു. ബാലന്റെ കവിത ഭക്തിമാർഗ്ഗത്തിലേക്കു തിരിഞ്ഞു; സംസ്കൃതത്തിലും തമിഴിലും ഭഗവദ്വിഷയങ്ങളായ പുസ്തകങ്ങൾ വായിച്ചു തുടങ്ങി. സ്വദേശത്തു് ഈഴവസമുദായത്തിന്റെ വകയായി ഒരു സുബ്രഹ്മണ്യക്ഷേത്രമുണ്ട്. ആ ക്ഷേത്രത്തിൽത്തന്നെ കുറേക്കാലം താമസിച്ചു ശാന്തിക്കാരന്റെ നിലയിൽ പൂജ ചെയ്യുകയും ഗുരുപദേശത്തിനു് അധികാരികളാകത്തക്ക നിലയിൽ ശമദമാദികൾ പരിശീലിക്കുകയും ചില വിദ്യാർത്ഥികളെ സംസ്കൃതം പഠിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. അദ്ധ്യാപകനായതിനാൽ കുമാരു ‘കുമാരു ആശാൻ’ എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെട്ടു തുടങ്ങി. അന്നു വയസ്സു പതിനെട്ടു കഴിഞ്ഞിരിക്കും. ആയിടയ്ക്കു് എഴുതിയ കൃതികളാണ് ശങ്കരശതകം, സുബ്രഹ്മണ്യശതകം മുതലായവ. ഭാവഗഹനതയില്ലെങ്കിലും കർണ്ണസുഖം നല്കുവാൻ പര്യാപ്തങ്ങളാണവ. ഒരു ശ്ലോകം ചുവടേ ചേർക്കുന്നു.

> “ഘോരാകാരാട്ടഹാസപ്രകടിതകലഹം മൃത്യുവന്നെത്തിനോക്കും
> നേരം നാരീജനത്തിൻകളികളിലിളിയും നോക്കുമൊക്കുള്ള വാക്കും
> പോരാ പോരിൽത്തടുപ്പാൻ പരമശിവപദാംഭോജരേണുപ്രസാദം
> പോരും പോരും കൃതാന്തപ്രതിഭയമകലത്താക്കുവാനാർക്കുമെന്നും.”

വിദേശവാസം

കുമാരനാശാന്റെ അത്രമാത്രമുള്ള പുരോഗമനംകൊണ്ടു നാണുഗുരു തൃപ്തനായില്ല. ആ കുട്ടി ഒരു ശാസ്ത്രജ്ഞനായിത്തീരണമെന്നായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിസന്ധി. അതോടുകൂടി അരുവിപ്പുറത്തു താമസിക്കുവാൻ ആദ്യമായി ആജ്ഞാപിക്കുകയും, അനന്തരം ശിഷ്യനാക്കി ചില ഉപദേശങ്ങൾ നല്കുകയും ചെയ്തു. വേദാന്തപരിശീലനത്തിനും യോഗാഭ്യാസത്തിനുമായാണ് അവിടെ കിട്ടിയ സമയം ആശാൻ വിനിയോഗിച്ചത്. മൂന്നു കൊല്ലം ആ നിലയിൽ കഴിഞ്ഞു. 1071-ൽ മൈസൂർരാജ്യത്തിലെ മെഡിക്കൽ വകുപ്പിൽ ഒരു വലിയ ഉദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്ന പേട്ടയിൽ തച്ചക്കുടിയിൽ പി. പല്പുവിന്റെ അടുക്കൽ ആശാനെ കൂട്ടത്തിൽ സംസ്കൃതം പഠിപ്പിക്കണമെന്നുള്ള നിർദ്ദേശത്തോടുകൂടി അങ്ങോട്ടയച്ചു. പല്പു റാവുബഹദൂർ പി. വേലായുധന്റെ കനിഷ്ഠസഹോദരനാണ്. ആശാൻ തർക്കശാസ്ത്രം ഐച്ഛികമായി എടുത്തു ‘ന്യായവിദ്വാൻ’ എന്ന പരീക്ഷക്കു ബാംഗ്ലൂർ സംസ്കൃതവിദ്യാലയത്തിൽച്ചേർന്നു പഠിത്തവും ആരംഭിച്ചു. പ്ലേഗ്നിമിത്തം ആ വിദ്യാലയം ദീർഘകാലത്തേക്കു പൂട്ടുകയാൽ പരീക്ഷയ്ക്കു ചേരുവാൻ തരപ്പെട്ടില്ല. ഉപരിപഠനത്തിനായി ഡോക്ടർ പല്പു ശീമയ്ക്കു പോവുകയും ചെയ്തു. അവിടെ താമസിക്കുമ്പോഴാണ് സൗന്ദര്യലഹരി തർജ്ജമചെയ്തതു്. അക്കാലത്തു് ഈഴവരുടെ വകയായി വിദ്യാവിലാസിനി എന്ന പേരിൽ ഒരു മാസിക കൊല്ലത്തുനിന്നു പ്രചരിച്ചിരുന്നു എന്നു മുൻപു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. അതിൽ ആദ്യമായി പ്രസിദ്ധീകരിച്ച സൗന്ദര്യലഹരി 1076-ൽ ‘അരുവിപ്പുറം നാണുഗുരുസ്വാമികളുടെ ശിഷ്യൻ കുമാരു ആശാൻ ഉണ്ടാക്കി’ എന്ന വിവരണത്തോടുകൂടി പുസ്തകരൂപത്തിൽ പ്രകാശിതമായി. അക്കാലത്തു് ആശാനു സംസ്കൃതകവിതയും സ്വാധീനമായിക്കൊണ്ടിരുന്നു എന്നു ഭാഷാസൗന്ദര്യലഹരിയിലെ അധോലിഖിതമായ അവതരണികാപദ്യം തെളിയിക്കും.

> “വിശുദ്ധാ വാഗ്വേണീ വിഹിതസുകൃതാ ശങ്കരഗുരോർ-
> ഗ്ഗിരാ ഗുരുഭാവൈരദ്രി ഗഗനഗംഗേവ ലസതി
> തദീയേയം ഭാഷാ മമ ഭവതു സൗന്ദര്യലഹരീ
> യഥാ ദൈവീ മൂർത്തിഃ പരിണമതി മൃത്സ്നാപ്രതി കൃതിഃ.”

സംസ്കൃതപഠനത്തിലുള്ള തൃഷ്ണ ആശാനു വർദ്ധിച്ചുവന്നതിനാൽ ബാംഗ്ലൂരിൽനിന്നു മദിരാശിയിലേക്കു പോയി; അവിടെയും ആറു മാസം ആ ഭാഷ പഠിച്ചു. അനന്തരം ഡോക്ടർ പല്പുവിന്റെയും മറ്റും ഉത്സാഹത്തിലും ചിലവിലും കല്ക്കത്തയിൽപ്പോയി മഹാമഹോപാദ്ധ്യായ കാമാഖ്യാനാഥതർക്കവാഗീശൻ എന്ന പണ്ഡിതന്റെ കീഴിൽ ഉൽഗ്രന്ഥങ്ങൾ പരിശീലിക്കുകയും തർക്കതീർത്ഥപരീക്ഷയ്ക്കു ചേരുവാൻ സജ്ജനാകുകയും ചെയ്തു. 1075-ൽ കല്ക്കത്തയിൽ പ്ലേഗിന്റെ ഭയങ്കരമായ ബാധയുണ്ടാകയാൽ നാട്ടിലേക്കു മടങ്ങി. കല്ക്കത്തയിൽ ആശാൻ തന്റെ സംസ്കൃതജ്ഞാനം വിപുലീകരിച്ചതിനു പുറമേ ഇംഗ്ലീഷിൽ സാമാന്യമായ അറിവും ആ ഭാഷയിലെ സാഹിത്യഗ്രന്ഥങ്ങൾ ആസ്വദിക്കുന്നതിനു വേണ്ട ശക്തിയും സമ്പാദിച്ചു. വംഗദേശത്തെ സ്വതന്ത്രവായു ശ്വസിച്ചു അവിടത്തുകാരുടെ ഉൽക്കടമായ ദേശീയാഭിമാനത്തെയും ഭാഷാഭക്തിയെയും നേരിട്ടു കണ്ടു വികാരതരളിതനായി, പണ്ഡിതന്മാരോടിടപഴകി, സഹൃദയത്വത്തിനു വിശാലത വർദ്ധിപ്പിച്ചു. പ്രകൃതിയെ അതിന്റെ വിവിധമായ ഭാവത്തിൽ നിരീക്ഷണംചെയ്തു തന്മയീഭവിക്കുവാൻ വേണ്ട പാടവം നേടി തിരിയേ എത്തിയ ആശാൻ 1071-ൽ ബാംഗ്ലൂരിലേക്കു പോയ കുമാരു ആശാനല്ലെന്നു് ആരും സംശയിക്കത്തക്കവിധത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സിദ്ധികൾ പ്രകാശിക്കുകകൊണ്ടു് അത്രമാത്രം വികാസത്തെ പ്രാപിച്ചിരുന്നു. പിന്നെയും ബംഗാളിലേക്കു പോകണമെന്നുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിഗ്രഹം സാധിച്ചില്ല. 1077 മേടത്തിൽ വിദ്യാവിലാസിനിയിൽ മേഘസന്ദേശം തർജ്ജമ ചെയ്തു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിത്തുടങ്ങിയപ്പോൾ ‘വംഗദേശീയൻ’ എന്നും 1078-ൽ അതിൽത്തന്നെ പ്രസിദ്ധീകരിച്ച ‘ഒരു സന്താപകരമായ ഐതിഹ്യം’ എന്ന ഉപന്യാസത്തിൽ ‘കാമാഖ്യാനാഥതർക്കവാഗീശശിഷ്യൻ’ എന്നും എഴുതിക്കാണുന്നു. മേഘസന്ദേശത്തിന്റെയും പ്രബോധചന്ദ്രോദയത്തിന്റെയും തർജ്ജമകളും, വിചിത്രവിജയം, മൃത്യുഞ്ജയം എന്നീ നാടകങ്ങളും 1080-നു മുൻപു് എഴുതിയവയാണെന്നു് ഊഹിക്കാം. അവയിൽ മേഘസന്ദേശവും വിചിത്രവിജയവും ആരംഭിച്ചതു് 1077-ൽത്തന്നെയാണ്.

ശ്രീനാരായണധർമ്മപരിപാലനയോഗം

തിരിയെപ്പോന്നതു് അരുവിപ്പുറത്തേക്കു ശ്രീനാരായണഗുരുദേവന്റെ സന്നിധാനത്തിലേക്കുതന്നെയാണ്. പണ്ഡിതനും പ്രതിഭാശാലിയും കവിയും കാര്യജ്ഞനുമായ ഒരു യുവാവിനെ തന്റെ വരവർത്തിയായി ലഭിക്കുക എന്നതു് അദ്ദേഹത്തിനു് ഒരു വലിയ ലാഭമായിരുന്നു. ആശാനും ആ സാത്വികസമ്പർക്കം തന്റെ സ്വോൽക്കർഷത്തിനു ഒരു രാജയോഗമായിത്തീർന്നു. ആ ഗുരുഭക്തൻ കുറേക്കാലം അരുവിപ്പുറത്തുതന്നെ താമസിച്ചുകൊണ്ടു സ്വാമിയെ ശുശ്രൂഷിക്കുകയും, അധ്യേതാക്കളെ സംസ്കൃതം പഠിപ്പിക്കുകയും വേദാന്തവിചാരത്തിൽ മഗ്നനാകുകയും ചെയ്തുവന്നു. ആ അവസരത്തിലാണ് അരുവിപ്പുറത്തു നാമമാത്രമായി നടന്നുവന്നിരുന്ന വാവൂട്ടുയോഗം ഇക്കാലത്തുള്ള ലോകപ്രസിദ്ധി നേടിട്ടുള്ള ശ്രീനാരായണധർമ്മപരിപാലനയോഗമായി (എസ്.എൻ.ഡി.പി.) വികസിച്ചതു്. 1078-ൽ അതു് ആരംഭിച്ചപ്പോൾ പത്തുനൂറ് അംഗങ്ങൾ മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളു. 1079-ൽ ആ യോഗം രജിസ്റ്റർ ചെയ്യപ്പെട്ടു. ആയിടയ്ക്കുതന്നെയാണ് യോഗത്തിന്റെ മുഖപത്രമായ വിവേകോദയം മാസികയുടേയും ഉത്ഭവം. സമുദായോദ്ധാരകനായ ഗുരുദേവന്റെ ആശയങ്ങളെ സ്വജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ പ്രചരിപ്പിച്ചു് അവയ്ക്കു് അവരുടെ ആനുകൂല്യവും സഹകരണവും സമ്പാദിക്കുവാൻ ആശാൻ പല പ്രാവശ്യം കേരളമെങ്ങും സഞ്ചരിച്ചു. ചിലപ്പോൾ സ്വാമികളോടുകൂടിയും ചിലപ്പോൾ തനിച്ചുമുള്ള നിരന്തരമായ ആ പര്യടനം കൊണ്ടു് ആശാൻ യോഗത്തിനുവേണ്ടി പലതും സാധിച്ചു. ക്ഷേത്രപ്രതിഷ്ഠകൾ, അംഗങ്ങളെ ചേർക്കുക, സമാജങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുക, ആചാരപരിഷ്കരണവിഷയത്തിലും വിദ്യാഭ്യാസവിഷയത്തിലും സ്വസമുദായത്തെ ഉൽബുദ്ധമാക്കുക എന്നിങ്ങനെ പല കാര്യങ്ങൾ അന്നത്തെ കർത്തവ്യപരിപാടിയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. അവയിലെല്ലാം ഗുരുദേവന്റെ എന്നപോലെ ശിഷ്യന്റെയും ശ്രദ്ധ നിപുണമായി പതിഞ്ഞു. യോഗീശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണനും ധനുർധരനായ അർജ്ജുനനും എന്ന വിധത്തിലാണ് അവർ തമ്മിൽ അക്കാലത്തു പുലർത്തിവന്ന ബന്ധം. ഹെഡ്ഓഫീസിലെ ജോലി വർദ്ധിച്ചതോടുകൂടി തിരുവനന്തപുരത്തുതന്നെ താമസമാക്കി; യോഗത്തിന്റെ കാര്യദർശിയും വിവേകോദയത്തിന്റെ പ്രസാധകനും അദ്ദേഹമായിരുന്നു. 1095-ൽ മാത്രമാണ് അദ്ദേഹം കാര്യദർശിസ്ഥാനത്തിൽനിന്നൊഴിഞ്ഞതു്. ആ സ്ഥാനത്തിരുന്നുകൊണ്ടു അദ്ദേഹം യോഗത്തിനുവേണ്ടി ചെയ്തിട്ടുള്ള ബഹുമുഖമായ സേവനത്തിന്റെ മഹിമ വാചാമഗോചരമാണ്. തിരുവിതാംകൂർ നിയമസഭയിൽ തിരുവിതാംകൂർ ഗവർമ്മെന്റ് അദ്ദേഹത്തെ അംഗമായി നിയമിക്കുകയും അവിടെയും ആ അനന്യാദൃശതപസ്വി തന്റെ വ്യക്തിമാഹാത്മ്യം അന്യാദൃശമായ പ്രഭാവത്തോടുകൂടി വിശദീകരിക്കുകയും ചെയ്തുവന്നിരുന്നു. അത്തരത്തിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളെ ഈ പുസ്തകത്തിൽ പ്രപഞ്ചനം ചെയ്യുവാൻ സ്ഥലസൗകര്യം ഇല്ലാതിരിക്കുന്നു.

ചില ഗാർഹികസംഭവങ്ങളും മരണവും

ശ്രീനാരായണഗുരുവിന്റെ സ്ഥാനത്തെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമാധിക്കുശേഷം അലങ്കരിക്കേണ്ട ആ സ്വർഗ്ഗീയനാമാവിനെ 1080-ാമാണ്ടു മുതൽ സ്വസമുദായാംഗങ്ങൾ ‘ചിന്നസ്വാമികൾ’ എന്ന ബിരുദനാമം നല്കി ബഹുമാനിച്ചതിൽ ആശ്ചര്യത്തിനു് അവകാശമില്ലല്ലോ. കവിരാമായണത്തിൽ മൂലൂർ അദ്ദേഹത്തെ

> “അത്യന്തപ്രതിഭാബലം കവനസംബന്ധത്താൽ ദിഗന്തംവരെ-
> ത്തുള്ളുന്നീടിന കീർത്തി
> പൂരിളകൾക്കൊക്കുമൊപ്പമായശം
> ആസ്ഥാനത്തിലെന്ന ഭാഗ്യനിധിയാമാത്തർക്കവാചസ്പതി-
>
> പ്രാളുൻ ഹന്ത! കുമാരയാശ സുരുഖൻ സുത്രാമജിത്താണതാൻ”

എന്നു പ്രശംസിച്ചിരിക്കുന്നു. 1086-ൽ അമ്മ മരിച്ചു. 1074-ാമാണ്ടിൽ ബാംഗ്ലൂരിൽ താമസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന അവസരത്തിലായിരുന്നു അച്ഛന്റെ നിര്യാണം. മണിമാലയിൽച്ചേർത്തു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിട്ടുള്ള ഒരനുതാപം എന്ന ശ്ലോകത്തിൽ കവി ഇങ്ങനെ വിലപിച്ചിരിക്കുന്നു.

> “അച്ഛൻ നന്ദനവത്സലൻ സുചരിതൻ ജ്യോവിയോഗംമൂലം
> തപ്പിലിഴിക്കയിലെന്നുമെന്റെയിളം കാലത്തും പ്രവാസാന്തരേ,
> അച്ഛനെന്നു വളരും പ്രിയങ്ങൾ പരിബാധിക്കാതെ അതുമൂലത്തിൽ
> സ്വച്ഛന്ദം തനയർക്കെഴും സഹജമാം ക്രമാന്തേ വേദനാന്തരം.
> ശോകമരാലിക ‘യോഗസംഗതി’ സമാധാനം തരുന്നീടലിനി-
> ക്കേകനീങ്ങ ചിരാന്തരത്തിൽ സമുദ്യതബലം സുഖം
> ഹാ! കഷ്ടം സുഖമുളളവർ സുഖവുമില്ലെങ്കാതികം സൗഖ്യമീ
> ലോകപ്രീതി ദശാനിബന്ധിനിക്കുപാസികാനെ ദുഃഖത്തെ ഞാൻ.”

1093-ാമാണ്ടു ചിങ്ങമാസത്തിലാണ് ആശാൻ തിരുവനന്തപുരം കുന്നുകുഴിയിൽ വയലിൽ വീട്ടിൽ ഭാനുമതിയമ്മയെ വിവാഹംചെയ്തതു്. ആ സമുദായത്തിൽ പല കോളിളക്കങ്ങളുണ്ടാക്കി; ഓരോ കാരണവശാൽ വിരോധമുള്ളവർക്കു് അപവാദങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കുന്നതിനു് ഒരവസരവും ഉൾപ്പാദിപ്പിച്ചു. മഹാത്മാവായ ഗുരുദേവന്റെ പൂർണ്ണസമ്മതിയോടുകൂടിത്തന്നെയാണ് അദ്ദേഹം ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം സ്വീകരിച്ചതു് എന്നുള്ള വസ്തുത അവർ ധരിച്ചിരുന്നില്ല. അങ്ങനെ അപ്രതീക്ഷിതമായി പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ട ഒരു കൃതിയാണ് കുയിൽക്കാരൻ. അതു് ആശാനു മർമ്മഭേദകമായി തോന്നിയതിനാൽ അതിനൊരു മറുപടി എന്ന നിലയിൽ ‘ഗ്രാമവൃക്ഷത്തിലെ കുയിൽ’ എന്ന പേരിൽ ഒരു കൃതി 1094-ൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. ഒരു ഗ്രാമത്തിലെ മാവിൽ പാടിക്കൊണ്ടിരുന്ന കുയിലിനെ ഒരു ദേവൻ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നു. കുയിൽ ആശാൻതന്നെയാണ്.

> “ലേശിച്ചിടൊല്ല കളകണ്ഠ വിയത്തിൽ നോക്കി
> രോദിച്ചിടൊല്ല അഴലൊക്കരുതെന്ത നിന്നെ
> വേദിപ്പതില്ലിവിടെയൊതൊരു ദോദൃശംരാ-
> രാദിതുലോകരറിയുന്നില്ല നിന്നുള്ളങ്ങൾ.
>
> ഈവണ്ണമന്യപരിഹാസവിമർദ്ദമേറ്റു
> ധാവല്യമേറിയ ഭവൽഗുണമുജ്ജ്വലിക്കും
> ദൈവം പരന്റെ നന്നേ കേൾക്കുകയില്ല സൗഖ്യം
> കൈവന്നിടും ഭവതി ക്ഷേമമിതിനു മേലേതൽ.”

ഇവ ഈ കാവ്യത്തിലെ രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങളാണ്. അക്കാലത്തെ ഇതരകൃതികളുടെ മാധുര്യം കുയിലിനുമുണ്ട്. അതിന്റെ പ്രതിപാദ്യം ആത്മകഥാംശമാകയാൽ, അതു തന്നെ പ്രചാരത്തിലുണ്ടായി. 1097-ൽ വെയിൽസ് രാജകുമാരൻ അദ്ദേഹത്തെ മദിരാശിയിൽവെച്ച് ഒരു കേരളീയമഹാകവി എന്ന നിലയിൽ പട്ടും വളയും സമ്മാനിച്ചു. ആയിടയ്ക്കുതന്നെ തിരുവനന്തപുരത്തുനിന്നു സുമാർ പതിനഞ്ചു നാഴിക വടക്കു തോന്നയ്ക്കൽ എന്ന സ്ഥലത്തു് ഒരു പുരയിടം വാങ്ങി ഗൃഹം പണിയിച്ചു് അവിടെ സ്ഥിരതാമസമാക്കി. ആ സ്ഥലത്തു തന്റെ പുസ്തകങ്ങളുടെ പ്രചരണത്തിനും പ്രചാരത്തിനുമായി ‘ശാരദാ ബുക്കുഡിപ്പോ’ എന്ന പേരിൽ ഒരു പുസ്തകാലയം സ്ഥാപിച്ചു. കുറേക്കാലം ആലുവായിൽ യോഗം വക അദ്വൈതാശ്രമത്തിലെ കാര്യങ്ങളുടെ ഊർജ്ജിതമായ പര്യവേക്ഷണത്തിനായി സകുടുംബം താമസിക്കുകയും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. 1099-ാമാണ്ട് മകരമാസം 3-ാംനു തൃക്കുന്നപ്പുഴയ്ക്കു് അല്പം വടക്കുള്ള പല്ലനയാറ്റിൽ റെഡിമർ എന്ന ബോട്ടപകടത്തിൽപ്പെട്ടു് ഭാഷാകവിതയുടെ ആ പരമോപകർത്താവു പ്രപഞ്ചയവനികയ്ക്കുള്ളിൽ തിരോധാനം ചെയ്തു. മരിക്കുന്നതുവരെ നാട്ടിന്റേയും സമുദായത്തിന്റേയും സർവ്വോപരി സാഹിത്യത്തിന്റെയും പകലും രാവും നിസ്തുലമായി സേവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

കൃതികൾ

1083 വൃശ്ചികത്തിൽ പാലക്കാട്ടു സഞ്ചരിച്ചിരുന്നപ്പോൾ ആശാൻ ‘ഒരു വീണ പൂവ്’ എന്ന തലക്കെട്ടിൽ 41 ശ്ലോകങ്ങളടങ്ങിയ ഒരു ഖണ്ഡകാവ്യം കോഴിക്കോട്ടുനിന്നു പുറപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന മിതവാദിയിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. ഭാഷാപോഷിണിയിൽ 1084-ാമാണ്ടു തുലാം-വൃശ്ചികലക്കത്തിൽ സി.എസ്. സുബ്രഹ്മണ്യൻപോറ്റി അതു വീണ്ടും പ്രകാശനം ചെയ്തു. അതുമുതല്ക്കു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികളിൽ അദൃഷ്ടപൂർവ്വങ്ങളായ പല ഗുണവിശേഷങ്ങൾ ഓടുകൾ കാണുന്നു. അതുകൊണ്ടു വീണപൂവു വരെ ആശാൻ രചിച്ച നിബന്ധങ്ങളെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പൂർവ്വകാലകൃതികളെന്നും വീണപൂവു മുതലുള്ളവയെ ഉത്തരകാലകൃതികളെന്നും പരിഗണിക്കുന്നതിൽ പാകപ്പിഴയില്ല. പൂർവ്വകാലകൃതികളുടെ പേരുകൾ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. (1) ശങ്കരശതകം, (2) സുബ്രഹ്മണ്യശതകം, (3) സൗന്ദര്യലഹരി തർജ്ജമ, (4) മേഘസന്ദേശം തർജ്ജമ, (5) വിചിത്രവിജയം നാടകം, (6) പ്രബോധചന്ദ്രോദയം നാടകം (തർജ്ജമ), (7) മൃത്യുഞ്ജയനാടകം (കണ്ടുകിട്ടാത്തതു്), ഇവയും ചില സംസ്കൃതശ്ലോകങ്ങളും ഭാഷാശ്ലോകങ്ങളും ആ ഇനത്തിൽപ്പെടും. (8) ഒരു വീണപൂവ് (1083), (9) ഒരു സിംഹപ്രസവം (1084), (10) നളിനി (1087), (11) ലീല (1086), (12) ശ്രീബുദ്ധചരിതം കിളിപ്പാട്ട് (1090), (13) ബാലരാമായണം 1092), (14) ഗ്രാമവൃക്ഷത്തിലെ കുയിൽ, (15) പ്രരോദനം (1094), (16) ചിന്താവിഷ്ടയായ സീത (1095), (17) പുഷ്പവാടി (1097), (18) ദുരവസ്ഥ, (19) ചണ്ഡാലഭിക്ഷുകി (1098), (20) കരുണ, (21) മണിമാല, (22) വനമാല എന്നീ പദ്യകൃതികളാണ് ഉത്തരകാലകൃതികളിൽ പ്രധാനങ്ങൾ, ഇവ കൂടാതെ (23) രാജയോഗം (1090), (24) മൈത്രേയി, (25) മനശ്ശക്തി, (26) ദൈവികമായ പ്രതികാരം എന്നീ ഗദ്യകൃതികളുമുണ്ട്. വിവേകാനന്ദസ്വാമികൾ ഇംഗ്ലീഷിൽ എഴുതീട്ടുള്ള ഒരു പുസ്തകത്തിന്റെ ഭാഷാന്തരമാണ് രാജയോഗം. ശ്രീബുദ്ധചരിതം ഒന്നും രണ്ടും കാണ്ഡങ്ങൾ ആദ്യവും മൂന്നും നാലും കാണ്ഡങ്ങൾ പിന്നീടും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. അഞ്ചാം കാണ്ഡത്തിന്റെയും കരുണയുടെയും പ്രകാശനം ആശാന്റെ മരണാനന്തരമാണ്. പുഷ്പവാടി, വനമാല, മണിമാല എന്നീ മൂന്നു കൃതികൾ കാലാകാലങ്ങളായ കാവ്യങ്ങളുടെ സമാഹാരങ്ങളാണ്. ഇവയിൽ ഒടുവിലത്തെ രണ്ടു ഗ്രന്ഥങ്ങളും ആശാന്റെ മരണശേഷം ഭാനുമതിയമ്മ സഞ്ചയിച്ചു. ഉത്തരകാലത്തിലും ചില സംസ്കൃതശ്ലോകങ്ങൾ എഴുതീട്ടുണ്ട്.

ആശാന്റെ കവിതാരീതി

അഗാധമായ തത്വചിന്ത, അനന്യസുലഭമായ ആശയസമ്പത്തി, അപ്രതിഹതമായ ഉല്ലേഖനപാടവം, അതിസൂക്ഷ്മമായ പ്രകൃതിനിരീക്ഷണം ഇവയോടുകൂടിയ ഒരു മഹാകവി ജാതികൃതമായ പാരതന്ത്ര്യത്തിൽ നിന്നു സ്വദേശത്തെ വിമുക്തമാക്കുവാനായി ചെയ്യുന്ന നിപുണമായ സേവനത്തിന്റെ വൈപുല്യത്തിന്റേയും വൈശദ്യത്തിന്റേയും അനരണനം നമുക്കു് ആശാന്റെ മിക്ക കൃതികളിലും കാണാവുന്നതാണ്. കാവ്യകാരന്റെ കലാശില്പം അതിന്റെ അത്യന്തമായ സൗവർണ്ണശിഖരത്തെ ആരോഹണം ചെയ്തു് അംബരചുംബിയായി പരിലസിക്കുന്നതും നമുക്കു നിരീക്ഷിക്കാം. ആശാനെ സ്നേഹഗായകൻ എന്നു ചിലർ വർണ്ണിക്കുന്നതു ശരിതന്നെ. എന്നാൽ അതു കേവലം വൈഷയികമായ കാമമല്ല. ‘ധ്രുവമിഹ മാംസനിബദ്ധമല്ല രാഗം’ എന്നു് അദ്ദേഹം തന്നെ ലീലയിൽ ആ വസ്തുത ഗാനംചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏതു കൃതിയിലും ആത്മീയമായ ഒരു സന്ദേശം അന്തർവഹിക്കുന്നുണ്ട്. ആദ്യം ശിവൻ, സുബ്രഹ്മണ്യൻ തുടങ്ങിയ ഹൈന്ദവദേവതകളെ ഉപാസിച്ചിരുന്ന അദ്ദേഹം ബുദ്ധചരിതം എഴുതിത്തുടങ്ങിയ 1090-ാമാണ്ടുമുതല്ക്കു ബുദ്ധമതതത്വങ്ങളിൽ ലീനചിത്തനായി. ചണ്ഡാലഭിക്ഷുകിയിലും കരുണയിലും ഇതിവൃത്തം ബുദ്ധമതഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നു് എടുത്തതാണ്. ദുരവസ്ഥ പ്രഥമദൃഷ്ടിയിൽ വിപ്ലവപരമായി തോന്നാമെങ്കിലും അതിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ മനസ്സിരുത്തുമ്പോൾ നമുക്കു് ആ തോന്നൽ അബദ്ധമാണെന്നു പ്രതിഭാസിക്കാതിരിക്കയില്ല. ഏതെങ്കിലും ഒരു കുറവു പറയുവാനെങ്കിൽ അതു സംസ്കൃതവൃത്തങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം രചിച്ചിട്ടുള്ള കൃതികളിൽ അപൂർവ്വം ചില ഭാഗങ്ങൾക്കു ശബ്ദമാധുര്യം കുറയുമെന്നുള്ളതാണ്. അതിന്റെ കാരണം എന്റെ അറിവിലും അനുമാനത്തിലും പെട്ടിടത്തോളം അതിലുള്ള അശ്രദ്ധയാണ്. അർത്ഥപ്രവാഹം തള്ളിക്കേറി പ്രവാഹപ്രപാതത്തിൽ പാഞ്ഞുവരുമ്പോൾ അതിനെ ശബ്ദസേതുകൊണ്ടു നിയന്ത്രിക്കുവാൻ സമീചീനമല്ലെന്നായിരിക്കണം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനോഗതി. അല്ലാതെ 1079 വരെ അനസൃഷ്ടമായി സാമാന്യേന നിലനിന്നിരുന്ന ശ്രവണസുഖം 1083-ൽ പെട്ടെന്നു തിരോഭവിച്ചുവന്നതു സാധാരണമല്ലല്ലോ. ദ്രാവിഡവൃത്തങ്ങളിൽ ഗ്രഥിതങ്ങളായ കൃതികൾക്കു് ഈ ന്യൂനതയൊട്ടില്ലതാനും. ആശാനെ കേരളത്തിലെ ഒരു പ്രഥമഗണനീയനായ കവിയായി നാം കൊണ്ടാടുന്നതു് ഏതു പ്രകാരത്തിൽ നോക്കിയാലും സമുചിതംതന്നെ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികളോളം വിമർശകന്മാരുടെ മണ്ഡനത്തിനും ഖണ്ഡനത്തിനും വിഷയീഭവിച്ചിട്ടുള്ള കാവ്യങ്ങൾ വേറെയില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചില നായികമാരിൽ ഫ്രായ്ഡേരിസവും നായകന്മാരിൽ ഫ്രായ്ഡറ്റിയെവരെല്ലാം ആരോപിക്കുന്നവർ കാണുമ്പോൾ നിഷ്പക്ഷമായി ഉദ്ദേശ്യം ഗ്രഹിച്ചു പ്രസ്തുത കൃതികൾ അനുസന്ധാനം ചെയ്യേണ്ടതാണ്. ഇനി ചില വാങ്മയങ്ങളെപ്പറ്റി സ്വല്പം ഉപന്യസിക്കാം.

പൂർവ്വകാലകൃതികൾ

> “ചൊല്ലേറും ശക്തിയോടൊത്തിഹ ശിവനലിലചെയ്യുവാൻ ശക്തനാകം-
> നല്ലെന്നാൽച്ചെറുതെങ്ങനിളകാനീശനുമരുതോ;
> മല്ലാക്ഷൻ ശങ്കരൻപാം മഹിതവിധിയെന്നാലാരുമാസ്സ്യമാ നിന്നെ വാട്ടി-
> ച്ചൊല്ലാനും കമ്പിടാനും ജനനി! പുനരിതാർക്കാവു പുണ്യം പൊറിഞ്ഞാൽ.”
>
> (സൗന്ദര്യലഹരി)

> “ദേവൻതന്നെ ക്രോധമാകം ദഹനശിഖകളിൽ ദ്ദേഹമാഹന്ത!
> വെന്തോ-
> പ്പൂവമ്പൻ വന്നവിണ്ണാൻ തധിതി ഭവതിതൻ നാമിയാം
> വാപിതന്നിൽ
> ആവിർഭ്യൂമാരേപ്പോൾച്ചേറിയ പുക പൂപ്പെട്ട
> മേൽപ്പോട്ടതിന്നും
> ഭാവിച്ചിട്ടന്ന ലോകം ജനനി! ഭവതിതൻ
> രോമരാജരയെന്നും.”
>
> (സൗന്ദര്യലഹരി)

> “കാണപ്പെട്ടുള്ള കൃത്യസ്ഥലനമതിനൊരാശെനാന്ന കാന്താവിയോഗം
> ക്ഷീണശ്രീയാകമാറായസിനാരുടെ കട്ടശിക്ഷയാൽ യക്ഷനേകൻ
> വാണാൻ വൈദേഹി നീരാടിയ മഹിമയേഴും വാരിയും ഭൂരിച്ഛായ-
> ശ്രേണിച്ചായാശിരാമാശ്ശിന്നണിയുമെഴും രാമഗിര്യാശ്രമത്തിൽ.”
>
> (മേഘസന്ദേശം)

> “കുള്ളം വൻകാട്ടതിയിൽകഴിമനഃ പൊഴിക്കുന്ന നീ ചെന്നണഞ്ഞാ-
> ലദ്ധക്ലേശം കെട്ടക്കം നിജശിരസി വഹിച്ചാളുകാട്ടിയപ്പോൾ
> അത്യുച്ചൻപോലുമേതെതിലുമുപകൃതിചെയ്യുള്ള മിത്രം വന്നാബോൾ
> പ്രത്യേകം പൂജചെയ്യുന്നതി ലജ്ജിമനോം പിന്നെയെന്തോ മഹാത്മാ?”
>
> (മേഘസന്ദേശം)

> “ഏറെക്കെല്ലിത്തിന്നിട്ടുന്ന വിധിയോടിത്രായ്വനാകം-
> ന്താരം മറ്റ മതകളും മൃനിക്കും മണ്ണാ മഹാപരോധയിയും
> നിരിൽപ്പോളകൾക്കുപോലിതന്ന നിധനം പ്രാപിക്കവേ പിന്നെയി-
> പ്പാരിൽ ഭൗതികപിണ്ഡനാശമതിലിന്നെന്തുള്ള ചിന്തിക്കുവാൻ?”
>
> (പ്രബോധചന്ദ്രോദയം)

> “ഞെട്ടിപ്പോകുന്ന ഘോരാകൃതി പുതഃഭകപാലങ്ങളാൽക്കർണ്ണപ്പൂഷം
> പൊട്ടും മിന്നൽപ്പോൽ ശ്ലേക്ഷണമതനലകൃദാരാമോക്കേ ശ്വപാകം
> ദംഷ്ട്രാ വക്ത്രേദ്ധ്യ രസനയിഴയുമാക്കെബൈരവീരൂപമോർക്കിൽ-
> പ്പെട്ടെന്നുള്ള നട്ടങ്ങനിളയ കദളിതൻകമ്പോലിന്നുമയ്യോ!”
>
> (പ്രബോധചന്ദ്രോദയം)

> “രാവിൽപ്പണ്ടതിരുസൗധത്തിൽ നാം മഞ്ചത്തിൽ മന്ദസ്മിതം
> ഇവിങ്ങുവിൽ രമിക്കവാൻ പുത്തനിലാവെന്നതം കൊതിച്ചില്ലയോ?
> ഈവണ്ണം കട്ടകാളരാത്രിയതിലും പോലകന്നിതിലിപ്പോൾ ഭയം
> ഭാവിപ്പാനതയാർക്കങ്ങ്ങിതിഷുവനഭോഗത്തിൻവിവർത്തം പ്രിയേ!”
>
> (വിചിത്രവിജയം)

> “ഇന്നാളല്ലിയിതിങ്ങനെയാര് മിഴിയെപ്പുൾപ്രേമസംവിസനയായ്-
>
> ച്ചൊന്നാൾ ജീവിതമെന്റെ ദർശനമിതെന്നതോ നിനക്കെന്ന നീ?
> മന്ദൻ ഞാൻ കനിവെന്നിയേയെല്ലാ മറന്നിട്ടിന്ന ഭർത്സിക്കൊലാ
> സന്ദർഭങ്ങളിലേതുകൃത്യമഹോ! ചെയ്യും മനുഷ്യൻ ക്ഷമേ!”
>
> (വിചിത്രവിജയം)

അങ്ങങ്ങളിലുള്ള ഈ സ്വതന്ത്രനാടകം പ്രബോധചന്ദ്രോദയത്തേക്കാൾ ഹൃദ്യമാണ്. പ്രബോധചന്ദ്രോദയംതന്നെ ആ നാടകത്തിന്റെ മറ്റു മലയാളതർജ്ജമകളെക്കാൾ വളരെ മേലേക്കിടയിലാണ് നില്ക്കുന്നതെന്നും പറയേണ്ടതുണ്ട്.

ചില സംസ്കൃതശ്ലോകങ്ങൾ

ആശാൻ സംസ്കൃതത്തിൽ ഏതാനും ശ്ലോകങ്ങളേ എഴുതീട്ടുള്ളൂ. എന്നാൽ അവയും ആസ്വാദ്യങ്ങളായിട്ടുണ്ട്. അധോലിഖിതമായ ശ്ലോകം ഭാഷാ മേഘസന്ദേശത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ കാണുന്നു.

> “ക്വ വാ വ്യാസഃ പ്രാചേതസഃ ഇതി ച ശാന്തോ മുനിജനഃ?
> പ്രാവൃത്താരംഭഃ ക്വ ച വിതതവിശേഷജ്ഞലേശഃ?
> കവീന്ദ്രേകതിവൃതൃയാവിധിഷ്യേ ജഗതി ജിവേദ വിഭ്രമതാം
> വിചിത്രവ്യാപാരാ ഖലു വിഹിതസംഗേ വിധിസൃതാ.”

> “വിദ്യോതഭാരോസി ഭഗവൻ! ഖലു ദശനീയ-
> സ്സുഷമാപൂരയ ഇഹ! വാഹപരിഗ്രഹസ്തേ
> ചിത്രം തനോതി ഘടനാ യുവയോർമ്മമേയം
> ബാലാർക്കപൂർവ്വധരയോരിവ ലോകമുച്യ.”
>
> (ശിഖിവാഹനധ്യാനദശകം– 1081)

> “സേവേ ഭവന്തമനിശം പൂദയസ്ഥഃ! ക്ഷിഞ്ചി-
> ന്നാള്ളേന്ദ്രേവയേ സ്വയമവിജ്ഞതയായ് നീ തന്ത്യ
> യച്ചേയസേ മമ കതശ്ച യതഃ പ്രചന്ദ്യ
> ത്വാം ദേവ! താരകജിതം ജിതസർവ്വലോകം.”
>
> (ശിഖിവാഹനധ്യാനദശകം)

1087-ൽ വലിയ കോയിത്തമ്പുരാന്റെ മയൂരസന്ദേശം സംസ്കൃതത്തിലേക്ക വിവർത്തനം ചെയ്യുവാൻ ആരംഭിച്ചതായി അറിയാം. അതിലെ ആദ്യത്തെ ശ്ലോകംമാത്രമേ കണ്ടുകിട്ടീട്ടുള്ളു.

> “ശ്രീമാൻ വഞ്ചിക്ഷിതിഗുരുവർക്ഷോഭിഭാവാ ഭാഗിനേയീ
> ലക്ഷ്മീം വിശ്വോത്തരഗുണഗണൈസ്സ്വാം സ ദൈവ്യൈസ്സൂർത്ഥ്യാം
> ആർത്താം കർവ്വൻ പ്രണയവസതേഃ പ്രേയസോ വിപ്രയോഗാ-
> ച്ചിക്ഷേപ തം ബത നിരവധൗ കേരളം ദ്ദുഃസ്വിസ്യാം.”

ഒരു വീണപൂവും ഒരു സിംഹപ്രസവവും

താഴെ വീണു കിടക്കുന്ന ഒരു പൂവിനെക്കണ്ട് ഒരു സമസ്യൂഷ്യസ്സൂറിയായ ഉത്തമകവി തനിക്കു് ഉള്ളിൽ കതിച്ചപൊങ്ങുന്ന വികാരപരമ്പരയെ ‘ഒരു വീണ പൂവിൽ’ തരുചിതങ്ങളായ ഭാവങ്ങളുടെ ഉന്മീലനനിമിലനങ്ങളൊക്കൊണ്ടു സകലസഹൃദയന്മാരുടേയും ഹൃദയങ്ങളെ ആകർഷിക്കുമാറു ചിത്രണം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

> “ഹാ! പുഷ്പമേ! അധികതുംഗപദത്തിലെത്ര
> ശോഭിച്ചിതുന്നിതൊരു രാജ്ഞികണക്കയേ! നീ?
> ശ്രീ ഭൂവിലസ്ഥിരമസംശയമിന്നു നിന്റെ-
> യാ ഭൂതിയെങ്ങു പുനരെങ്ങു കിടപ്പിതോർത്താൽ?”

എന്ന ശ്ലോകത്തിൽ ആരംഭിച്ച്

> “കണ്ണേ! മടങ്ങുക, കരിഞ്ഞമലിഞ്ഞുമാകെ
> മണ്ണാകമീ മലരു, വിസ്മൃതമാകുമിപ്പോൾ;
> എണ്ണീടുകാർക്കുമിതുതാൻ ഗതി സാധ്യമെന്തു
> കണ്ണീരിനാൽ? അവനിവാഴ്വു കിനാവു കഷ്ടം!”

എന്ന ശ്ലോകത്തിൽ അവസാനിക്കുന്നു. ആയുസ്സിന്റെ ക്ഷണഭംഗുരതയെപ്പറ്റി ആർക്കും ബോധമുണ്ടാകുവാൻ ഈ ഒരു ഖണ്ഡകാവ്യം വായിച്ചാൽ മതി. തിരുവനന്തപുരത്തു കാഴ്ചബംഗ്ലാവിലെ തോട്ടത്തിൽ ഒരു സിംഹം പ്രസവിച്ചുകിടക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ എഴുതിയതാണ്. മുപ്പത്തുമൂന്നു ശ്ലോകങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഒരു സിംഹപ്രസവം. ഏറ്റു ക്രൂരജന്തുവിനും അപത്യസ്നേഹമുണ്ടെന്നും അന്യ്യാദൃശമായ സർക്കാരിന്റെ മേൽനോട്ടത്തിൽ സുഖമായി ക്കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നവർക്കും പാരതന്ത്ര്യം സന്താപഹേതുകമാണെന്നും മറ്റും കവി ലോകത്തെ ഈ കൃതിയിൽ ഉപദേശിക്കുന്നു.

> “കാട്ടിൽക്കനിവാർന്നിടുന്നതേ
> ഖരകണ്ഠിരവിതാനമിവിടം;
> ഒരു ജന്തുവിനും സ്വപുത്രരിൽ-
> പ്പുത്രഷത്തം വിധിയേകയില്ലുവാൻ.”

സിംഹശാബകങ്ങളെ നോക്കി ആ ഭാവനാകുശലൻ പറയുകയാണ്

> “ജനവാതിലൂടെ കാട്ടിയി-
> യനഘോദ്യാനമസാരമെങ്കിലും
> ജനയിത്രിയിദാഹരിപ്പിടാം
> ഘനഗംഭീരമഹാടവിതടം.
>
> മലയും ഗുഹയും മൃഗങ്ങൾതൻ
> കലവും കാട്ടുകൾതാന്നു പിറ-
> പലതങ്ങ പറഞ്ഞു കേട്ടിടാം
> കലങ്ങടന്മാപരാക്രമകം.”

നളിനി

നളിനിയാണ് ആശാന്റെ കൃതികളിൽ അത്യുൽകൃഷ്ടമെന്നു ചിലർ പറയാറുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാങ്മയങ്ങളെ അങ്ങനെ തരംതിരിക്കുന്നതു് എളുപ്പമല്ല. എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അലൗകികമായ ശൃംഗാരരസത്തിന്റെ ആവിഷ്കരണത്തിനു് അതിനെ ഒരു പരമമാതൃകയായി പരിഗണിക്കാം. നളിനിക്കു തന്റെനേരെയുള്ള പരിശുദ്ധമായ പ്രേമവും അതിലേക്കവേണ്ടിയുള്ള സർവ്വസ്വാർപ്പണവും ശരീരത്യാഗവും ദിവാകരൻ എന്ന യോഗിവര്യന്റെ അശുകർഷമായ ഹൃദയത്തിനെ ആഴ്ത്തിയല്ലനേ തേക്കക് അലിയിക്കുന്നു.

> “ആരറിഞ്ഞു തനിജ്ജനുകൾക്കു നി-
> സ്സാരമേവമനുബന്ധമെന്നഹോ?
> നാരി നിന്നിലവനുസ്തോജ ഏ-
> ത്താരിയന്ന പരിപാകമേതയേ?
>
> ഹന്ത! സാധ്വി! മധുരികരിച്ചു നീ
> സ്വന്തമുത്തു സുകമാരചേതന!
> എത്തു നാണമിയലും ഭവജ്ജിതൻ
> ജന്തുഭീകരകൾ ഖരൻ യമൻ!
>
> ആകലമിതിയല്ലിയ യോഗി ഞാൻ
> ശോകമില്ലിനി നിനക്കമേതൃമേ
> നീ കലീനുമണിപീഠക! വിട്ടും
> ലോകമാണു ദയനീയമെൻപ്രിയേ!”

എന്നും മറ്റുമാണ് തന്റെ തോളിൽത്തന്നെ ചാഞ്ഞുവീണു മരിച്ച ആ തപസ്വിനിയെപ്പറ്റി അദ്ദേഹം വിലപിക്കുന്നതു്. ഒന്നരണ്ടു ശ്ലോകങ്ങൾകൂടി പ്രദർശിപ്പിക്കാം.

> “ഹാ! ഹസിക്കരുതേ ചെയ്യു കേവലം
> സാഹസികൃമിവളെന്നു; സാധ്വിയാൾ
> ഗേഹവും സുഖവുമൊക്കെ വിട്ടു തൻ
> സ്നേഹമോതിയളു ചെയ്യുതാണിവൾ.”
>
> “സ്നേഹമാണഖിലസാരമൂഴിയിൽ;
> സ്നേഹസാരമിഹ സത്യമേകമാം;
> മോഹനം ഭവനസംഗമിങ്ങതിൽ
> സ്നേഹമുലമമലേ! വെടിഞ്ഞു ഞാൻ.”

ഇതു ദിവാകരൻ നളിനിക്കു നല്ലുന്ന ഉപദേശമാണ്. നളിനിയെ ഒരവതാരികകൊണ്ടു് അലങ്കരിച്ചതു് ഏ. ആർ. രാജരാജവർമ്മകോയിത്തമ്പുരാനാണെന്നുകൂടി ഇവിടെ സ്മരണീയമാണ്.

ലീല

ലെയ്ലാ, മജ്ജൂൻ എന്നിവരെ യഥാക്രമം നായികാനായകന്മാരാക്കിക്കൊണ്ടു ഹാഫീസ് എന്ന പാരസികമഹാകവി ഒരു കാവ്യം നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുതന്നെയാണ് ലീലയിലെയും കഥാവസ്തു എങ്കിലും ആശാൻ അതിന്റെ ഒരു സംക്ഷേപം ഒരു ഇംഗ്ലീഷ് മാസികയിൽ ഒരിക്കൽമാത്രമേ വായിച്ചിരുന്നുള്ളു. നളിനിയെക്കാൾ ലീലയിൽ ലൗകിക സംഭവങ്ങളുടെ പ്രതിഫലനവും അധികമായി കാണാം. ലീലയും മദനനും പ്രണയബദ്ധരാകുന്നു. ലീലയെ ബന്ധുക്കൾ ധനവാനായ ഒരു വണിക്കിനെക്കൊണ്ടു വിവാഹം ചെയ്യിക്കുന്നു. തന്നിമിത്തം മദനൻ ഉന്മാദത്തിനു വശംവദനായി “ലീലേ! ലീലേ!” എന്നു നർമ്മദാതീരത്തിലെ വനങ്ങളിൽ വിലപിച്ചുകൊണ്ടു് അലഞ്ഞുതിരിയുന്നു. ഒടുവിൽ ലീല വിധവയായതിനുശേഷം തന്റെ പ്രാണനാഥൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നു തോഴി മാധവിമുഖേന മനസ്സിലാക്കി അങ്ങോട്ടു പാഞ്ഞുചെല്ലുന്നു. ആ നിരീക്ഷണത്തെ സമാഗമത്തിനുശേഷം അവിടെനിന്നോടിപ്പോയി മദനൻ നർമ്മദയിൽ ആത്മഹത്യചെയ്യുന്നതും അനന്യശരണയായ ലീല അവിടെത്തന്നെ താനും ചാടിമരിച്ചു കൃതകൃത്യയാകുന്നതും കവി അന്യാദൃശമായ കവിധർമ്മത്തോടുകൂടെ ചിത്രണം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. സുക്ഷ്മദേഹം ലഭിച്ച ആ ദമ്പതിമാർ മാധവിക്കു നല്കുന്ന ആത്മോപദേശമാണ് കാവ്യത്തിന്റെ സാരസർവ്വസ്വം. “നളിനിയിലെ നായികാനായകന്മാർ രാജസം ത്രിലവാഹിവാകും വിട്ടു സാത്വികാവസ്ഥയിൽ എത്തിനിലൂന്ന പുണ്യാത്മാക്കളാണ്. അതിനാൽ അവരുടെ അന്ത്യലോകജീവിതത്തിന്റെ കഷ്ടതകളെ മാനസികകഠനസ്യങ്ങളും അധികം അടങ്ങിയിരിക്കുന്നുണ്ട്. അതുകൊണ്ടു നളിനിയിലെ പാത്രങ്ങളുടെ അടുത്ത താണപടിയിൽ എത്തിട്ടുള്ള ജീവിതങ്ങളെപ്പറ്റിയാണ് പിന്നെ എഴുതേണ്ടതായി തോന്നിയതു്” എന്ന കവിതന്നെ അതിനുള്ള കാരണത്തെപ്പറ്റി പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്. പ്രസ്തുതതത്വോപദേശം താഴെച്ചേർക്കുന്നു.

> “ആത്മ തോഴി! യുലകിൽ മറയുന്നില്ല, മാംസം വെടിഞ്ഞാൽ-
> ത്തിന്നുമിപ്പി പ്രണയജലം ദേഹിതൻ ദേഹബന്ധം
> പോതം ലേശം പ്രിയസഖി! ചിരം വാഴു മാഴ്ത്താതെ വീണ്ടും
> ചേതം നാം കേൾ വിരതഗതിയായില്ല സംസാരചക്രം.”

ഇതാ മറ്റു ചില ശ്ലോകങ്ങൾ;

> “ക്ഷിതിയിലഹഹ! മർത്ത്യജീവിതം
> പ്രതിജനഭിന്നവിചിത്രമാർഗ്ഗമാം
> പ്രതിനവരസമാതോർക്കിൽ
> കൃതികൾ മനുഷ്യകഥാനുസാരികൾ.”

> “അപഥമതിലവൻ നടന്നതി-
> ല്ലപഥയോർത്തതുമില്ല നാരിയായ്
> അപകൃതനവളോടു വൈരമി-
> ല്ലപചയമാർന്നതുമില്ല സൗഹൃദം.”

> “കസുമിതവനകാന്തിയാത്മകാന്ത-
> വ്യസനനിന്ന ലീല വിചാരിയാതെ പോയാൾ
> അസുലഭമണി തേടുവോർ ഗണിക്കി-
> ല്ലസുഖമാകമാർന്ന ധാതുവും ഓരോ.”

> “കതയുവതിയെ ചെയ്യവതു; ചെയ്‌വാൻ
> വദതി ലഭിച്ചതിൽ നിന്നിടാ വിചാരം;
> പരമഹിതമറിഞ്ഞുകയവും-
> സ്ഥിതതയുമില്ലതിനിന്നുമി നരതും.”

> “ദയയൊടവൾ തലോടിയുമപ്പോൾ
> ദയിതനെ രാഗതിനെ ഏതുതത്തിൽ
> നിയതമഴൽ ചുട്ടന നെറ്റിമേലും
> പ്രിയതമ, പൈതലെയമ്മയന്നപോലെ.”

പ്രരോദനം

1093-ൽ ഏ.ആർ. രാജരാജവർമ്മ കോയിത്തമ്പുരാന്റെ അപ്പ്രാപ്തകാലമായ ദേഹവിയോഗത്തിൽ ഹൃദയം നീറി ആശാൻ രചിച്ച ഒരു മനോജ്ഞമായ വിലാപകാവ്യമാണ് പ്രരോദനം. നിരവധി പ്രപഞ്ചതത്വരഹസ്യങ്ങൾ ഈ കൃതിയിലും നമുക്കു ദർശിക്കാം.

> “ദ്യുമതമതിൽ മലിനതമേറ്റിയവിടെപ്പഞ്ഞന്നതെന്തോ മഹാ-
> ഭീതയം കലഞ്ഞന കാലഘനത്തിൽ ജിഹ്വാജലേകംപോലവേ
> ശ്രീമതിമാനുഭാഷ്ടോനാശംഖാഹാതം കലാശിപ്പുക
> ധൂമത്തിൽ നികതംബലല്ലി? വസ്തു! കേണിടു കേണിടു നീ.”

> “കഷ്ടം സ്ഥാനവലിപ്പമോ പ്രഭുതയോ സജ്ജരായിയോ വധമേറെ
> ദ്രഷ്ടവ്യമിതോ ലൗഹിതോടെന്നോ ആശാനേൽ ദ്രോമാനന്തന
> സുഷ്ടം മാനകധാവൃമാമോക്കെയിവിടെപ്പെട്ടെന്നുമിന്ന
> ഞ്ഞിഷ്ടനന്ത പിരിയുന്നു ഹാ! ഇവിടാമാണ്ഡശ്യമാം വിദ്യാലയം!”

> “വത്സേ! കൈരളി! യാശ്വസിക്ക വിധിസങ്കല്പത്തേ മാനിക്ക നിൻ
> എത്സ്സ്വോലുകൾ തകർത്ത മോഹനവിദ്യാ വിട്ടേറിട്ടകൾ പൈതലേ!
> സത്സേവ്യേ! സഖീ! കേരളാവനി! കണ്ണീരിട്ടയദുഃഖങ്ങളിൽ
> ചിത്സേഷ്ടുകൃതമോഹനായ ഭഗവാൻപോന്റെ മാതാവു നീ.”

> “ആകാശങ്ങളെയുബെന്ധരാശിഷുദുവും ഭക്ഷിക്കമാകാശമായി കരുണനം സംഹൃതുകളിയൈയിട്ടാടും പ്രഭാസാരമായ്
> ശോകാശതയെയാണു ക്ഷമസ്ഥലവും ദ്ദദ്വീകരിക്കമതാം-
> കേകാന്താദയശാന്തിഗ്രവിനു നമസ്യാനു നമസ്യാന്മമേ.”

ചിന്താവിഷ്ടയായ സീത

സഹർഷയായ സീതാദേവിയെ പ്രജാരഞ്ജനത്തിനുവേണ്ടി ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ അരണ്യത്തിൽ പരിത്യജിച്ചതു് ഇതിഹാസമാണല്ലോ ഉത്തരരാമായണത്തിലെ ഇതിവൃത്തം. അങ്ങനെ അവിടെ താമസിക്കുന്നകാലത്തു് ഒരു ദിവസം ആ സതീരത്നത്തിന്റെ ഹൃദയഹേതരത്തിൽനിന്നു പ്രവഹിച്ച വിവിധ വികാരങ്ങളെയാണ് കവി പ്രസ്തുതകൃതിയിൽ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നതു്. അതു് ധർമ്മപത്നി മരിച്ചപ്പോയിരിക്കാന്നുള്ള വിചാരത്തിൽ ആ ദേവിയുടെ കാഞ്ചനപ്രതിമ മുന്നിൽ വച്ചുകൊണ്ടു ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ അശ്വമേധയാഗം നടത്തുവാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയ അവസരം. വാല്മീകിമഹർഷിയോടുകൂടി സീത ആ യാഗത്തിൽ സന്നിഹിതയായി. എന്നാൽ

> “മിണ്ടാതനികമത്തിലെഴുന്നനുതഴകാന്തസ്യനാം കാന്തനെ-
> ക്കണ്ടാൾ പൗരസഭക്കണ്ണിലൂയിൽ ലോകം വെടിഞ്ഞാൾ സതി!”

എന്നതായിരുന്നു ഉത്തരക്ഷണത്തിലെ സംഭവം. സീതയുടെ ചില ചിന്തകൾ സ്വല്പം പങ്ക്ഷങ്ങളായിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ കവിയുടെ ഭാവനയിൽ പൊന്തിവരുന്നതു് ഒരു ദിവ്യവനി തയല്ല. ഒരു മാനഷിയാണെന്നു സമാധാനപ്പെടുകയാണ് മതി. പോരെങ്കിൽ

> “ക്ഷിതിയേത്രിയ! ഞാൻ വേദനിലി-
> ന്നപടർപ്പിച്ച കളങ്കരേകകൾ
> അഭിമാനിനിയാം സ്വകാന്തയിൽ-
> കുപയാൽ ദേവ! ഭവാൻ ക്ഷമിക്കക.”

> “നിയമിക്കകിൽ നിത്യമാണ മ-
> ച്ചരിതം ഞാൻ സുചരിതയെങ്കിലും
> ഉദയാഭന്നില്ലേതു നല്ലിനെ-
> നിരയായിപ്പുലവാറു കാന്തനെ.”

എന്നും മറ്റും ദേവിതന്നെ ക്ഷമായാചനാരൂപത്തിൽ ആപ്രലാപം അവസാനിപ്പിക്കുന്നതെന്നുള്ള വസ്തുതയുംവിസ്മരണീയമല്ലല്ലോ.

> “ദ്രുമിതിൽക്കൊതി ചേർത്ത പുതുനെ-
> ജ്ജലവും കരം ചിലർ; തൽക്കരാതോ
> മടി വിട്ടു മഹാവനത്തിലും
> വെടിയം ദോഹമാമാർന്ന പതിയെ.”

> “സമുദ്ഗീ സമർത്ഥചിന്തനം
> ക്ഷമയസ്ത്യോസ്യുണാനതരാഗിത
> ക്രമമായിവയെക്കരണ്ടിടാ
> ക്രമമുാന്തരാർവ്വുംകിരകൾ.”

> “പറവാൻ പണി, തൻപ്രിയ്യൊരാൾ
> കര ചോന്നാൽ സഹിയാ കണ്ണീരനം
> കരയെന്നിലുരപ്പുത്തമൻ
> മറപൊലെങ്ങനെ കേട്ടു മന്നവൻ?”

> “വിഷയാധിപധർമ്മമോർത്തഹോ!
> വിഷമിച്ചിണനെ ചെയ്യതാം നൃപൻ
> വിഷസംക്രമക്രമഹമായ്
> വിഷഹിംകം ഭുധശൽഗ്രണനം.”

ഇവ ഈ കാവ്യത്തിലെ മറ്റു ചില ശ്ലോകങ്ങളാണ്. ലീലയെപ്പോലെ അലങ്കാരരാജ്ജുല്യമല്ല സീത; അതിന്റെ ഹൃദയഹാരിത്വം പ്രായേണ സ്വഭാവോക്തിയിലും അർത്ഥാന്തരന്യാസത്തിലും മറ്റും അധിഷ്ഠിതമായിരിക്കുന്നു.

ദുരവസ്ഥ

ഇതുവരെ നാം വിവരിച്ച കാവ്യങ്ങൾ സംസ്കൃതവൃത്തങ്ങളിലാണല്ലോ നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഇനിയത്തെ മൂന്നു കാവ്യങ്ങളും, അതായതു ദുരവസ്ഥ, ചണ്ഡാലഭിക്ഷുകി, കരുണ ഇവ, നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നതു ദ്രാവിഡവൃത്തങ്ങളിലാണ്. ശ്രീബുദ്ധചരിതം നാലു കാണ്ഡങ്ങൾ എഴുതിയതിനുശേഷം ക്രമേണ കേകാദിമാർഗ്ഗങ്ങളിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതിനു വേണ്ട ഏതദർത്ഥം കവി സമ്പാദിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. ജാതികൃതങ്ങളും ആചാരാരംഭിതങ്ങളുമായ അസമത്വയാതനകളിൽനിന്നു് അധഃസ്ഥിതജനങ്ങളെ സമുദ്ധരിക്കുക എന്നുള്ളതാണ് ഇവയിൽ ആദ്യത്തെ രണ്ടു കൃതികളെയുംകൊണ്ടു കവി സാധിക്കുവാൻ ഉദ്യമിക്കുന്നതു്. വർത്തമാനകാലത്തു വായനക്കാരുടെ മുൻപിൽ നടന്ന ഒരു സങ്കല്പസംഭവത്തെ ആസ്പദമാക്കി ആശാൻ ദുരവസ്ഥ മാത്രമേ രചിച്ചിട്ടുള്ളു. ബ്രിട്ടീഷ്മലബാറിലെ ഒരന്തർജ്ജനം മാപ്പിളലഹളക്കാലത്തു തന്റെ ഇല്ലം കൊള്ളക്കാർ ആക്രമിച്ചപ്പോൾ പ്രാണരക്ഷയ്ക്കായി അവിടം വിട്ട് ഓടിപ്പോയി ചാത്തൻ എന്ന ഒരു പുലയയുവാവിന്റെ പാളയിൽ ചെന്നു ചേർന്നു. ആ യുവതിയെ നാട്ടിലേക്കു മടങ്ങിയാൽ സ്വജനങ്ങൾ ജാതിഭ്രഷ്ടയായിട്ടുതന്നെ കരുതുകയില്ലല്ലോ. അതിനാൽ അവൾക്കു ഭാവിജീവിതം അന്ധകാരമയമായിത്തോന്നി. കരണീയമെന്തെന്നു് ഉപദേശിക്കുന്നതിന് തന്നെ സ്നേഹിക്കുന്ന ഒരു പുരുഷനെയാണു് – അതായതു ചാത്തൻ തന്നെ – ശ്രുതിയിലൂണ്ടല്ലോ എന്നു കണ്ടു് ആ സാധ്വി സമാശ്വസിച്ചു. ആ സാത്വികനിഷ്ഠ ആദ്യമായുണ്ടായ അനുകമ്പ പടവുകൾ കയറി ഗാഢമായ അനുരാഗമായി പരിണമിച്ചു. ഒടുവിൽ അവർ അന്നിസാക്ഷിയായി വിവാഹംചെയ്തു് ദാമ്പത്യരതരായിത്തീർന്നു. ഉൽകൃഷ്ടമായ ഒരു ധർമ്മാദർശത്തെ പുരസ്കരിക്കുന്ന കൃത്യബോധത്താൽ പ്രേരിതനായാണ് താൻ ആ കവിത എഴുതുന്നതു് എന്നു് ആശാൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു പരമാർത്ഥമാണ്. സാവിത്രിക്കു സംഭവിച്ച ആ കട്ടംബസംസ്ഥമായ ദുരവസ്ഥയുടെ പരിഹാരം അങ്ങനെയല്ലാതെ വന്ദാവാൻ മാർഗ്ഗമില്ല. അങ്ങനെതന്നെ വരികയും വേണം. കാലക്രമത്തിൽ ജാതിമതവ്യവസ്ഥകൾ ഭൂമുഖത്തിൽ നാമാവശേഷങ്ങളാകം. അപ്പോൾ അത്തരത്തിലുള്ള ഒരു പശ്ചാത്തലത്തിന്റെ ആവശ്യകതതാദൃശമായ ഒരു വിവാഹത്തിനു് ഉണ്ടാകുന്നതുമല്ല. ചില ഈരടികൾ പകർത്താം.

ദുരവസ്ഥയിലെ പുലമാടം

> “അങ്ങടുത്തായ് മേഞ്ഞു നാളേറെയായ് നിറം
> മങ്ങിപ്പതിഞ്ഞ പാഴ് പുല്ലമാടം
>
> കാണാം ചെറുതായകലെ നിന്നാലൊരു
> ക്ഷോണനെപോലെ വയൽവരമ്പിൽ.
>
> അന്തികത്തിൽച്ചെന്നുനോക്കുമ്പോളൊരു
> ചന്തവുമില്ലക്കടിച്ച കണ്ടാൽ.
>
> വ്യത്തവും കോണും ചതുരവുമില്ലതി-
> ലെത്തി നോക്കിട്ടില്ല ശില്പിതന്ത്രം.
>
> വണ്ണം കറഞ്ഞൊരു രണ്ടു ചാൺ പൊക്കത്തിൽ
> മണ്ണുപുറ്റുണ്ടതക്കണ്ടു ചറ്റും.
>
> കോണും മുഴക്കും തീർത്തിട്ടില്ലതിൽ-
> ക്കാണുന്ന കൈവിരൽപ്പാടുപോലും.
>
> മുറ്റം കിഴക്കായി വീതി കറഞ്ഞൊതു
> മുറ്റത്തിനങ്ങതിൽ മുഴവൻ
>
> പറ്റിക്കൊമ്പേറിയ പൊട്ടികൾ മറപ്പുകകൾ
> മറ്റു സുണങ്ങളും മങ്ങിനില്പു.
>
> പൊട്ടലൊക്കമാനിൽ നിരമൊങ്കം കരി-
> ച്ചട്ടിയും കാണാം വടക്കരികിൽ,
>
> കന്മകടിച്ചില പോയിത്തല ചാഞ്ഞു
> നിന്നിട്ടും തൈവാഴയൊന്നവിടെ.”

കവിയുടെ തത്ത്വോപദേശം

> “ഉദ്യാനപാലകരേ! ഭവാന്മാരണ്ട്-
> നദ്യന്ത്യതീൻ പുഷ്പമാക്കനായ്.
>
> ഉപാവഞ്ചമുമ്മാരെൽസ്സുകങ്ങളാൽ
> മെച്ചമേറീടിയോരങ്ങനിൽ
>
> ദേവൻ വനമാലിക്കാനനമേകാത്ത
> പൂവായസ്സില്ലെന്നതോർത്തുകൊൾവിൻ.
>
> എല്ലാസ്സുരവ്വന്റെയ്തിച്ചൊപ്പഴം
> മെല്ലേ വളന്ന തൻപൂർണ്ണതയിൽ
>
> ചെല്ലാതോരുകയാണ്ട്രതിയാനം
> തല്ലിനിരർത്താനാ സൂക്ഷിച്ചകൊൾവിൻ.
>
> ഭവ്യമാം തെന്നലും ഭാനുമരീചിയും
> ദിവ്യമാം ഉഷന്നിം നിത്യം
>
> നവ്യരസമാർന്ന നല്ലന്നല്ലോയിവ-
> യ്യവ്യയ ദേവനനാന്നപോലെ.
>
> എല്ലാം വിടർന്നു പരിമളം ഇവട്ടു,
> എല്ലാം ചിതറട്ടെ വർണ്ണശോഭ,
>
> എല്ലാമിതളുകൾ നീട്ടി വലിപ്പമാർ-
> ന്നല്ലാഘോദാന്നിയുന്നിട്ട
>
> പൂജ്യരാ വൈദികമാരേ! ഉന്നിഞ്ഞിവൻ
> യോജ്യമല്ലെകുലോമാണമെന്നു,
>
> രാജ്യത്തെയോർത്തു മോത്തെയോർത്തുംപിന്നെ
> പ്രാജ്യമാം നിങ്ങളെത്തന്നെയോർത്തും.
>
> കാലം വൈകിപ്പോയി കേവലമാചാര-
> വ്യലകളല്ലെല്ലാം പഴകിപ്പോയി.
>
> കെട്ടിനിറുത്താൻ കഴിയാതെ ദുർബ്ബല-
> പ്പെട്ട ചരടിൽ ജനത നില്ല.
>
> മാറ്റുവിൻ ചട്ടങ്ങളെ സ്വയമല്ലെങ്കിൽ
> മാറ്റുമതുകളീ നിങ്ങളെത്താൻ;
>
> മദ്ധ്വനങ്ങൾക്കു മാർവ്വുവലിക്കലി-
> ലുദ്യുക്തിഭ്രംശമിയാൽ മാപ്പുനല്ലിൻ.”

ചണ്ഡാലഭിക്ഷുകി

ഗൗതമബുദ്ധന്റെ ശിഷ്യനായ ആനന്ദഭിക്ഷു ഒരു ദിവസം മധ്യാഹ്നത്തിൽ ദാഹംകൊണ്ടു വലഞ്ഞുവരുമ്പോൾ ചാമർ എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്ന ഒരു കുട്ടം പതിത ജനങ്ങളുടെ നായകന്റെ പുത്രിയായ മാതംഗി അദ്ദേഹത്തിനു വഴിക്കിണറ്റിൽനിന്നു വെള്ളം കോരിക്കൊടുത്തു. ആനന്ദൻ അതു കടിച്ചതിനുശേഷം ആ സ്ഥലത്തുനിന്നു പോയി. മാതംഗിക്കു് ആ മഹാനിൽ അടക്കിയാലടങ്ങാത്ത അഭിനിവേശം ജനിച്ചു. തന്നിമിത്തം അവൾ അദ്ദേഹത്തെ അന്വേഷിച്ചു് അടുത്തുള്ള ബുദ്ധവിഹാരത്തിൽ പോകുകയും അവിടെ ശരണവും സ്വീകരിച്ചു ഭിക്ഷകിയായിത്തീരുകയും ചെയ്യു. ആ വർണ്ണസങ്കരത്തെക്കുറിച്ചു നാട്ടുവാഴിയായ പ്രസേനജിത്തു കേട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം ആ വിഹാരത്തിലേക്കു പോയി ഭഗവാനോടുതന്നെ സംശയം ചോദിക്കുകയും അവിടുന്നു ജാതിയുടെ നിരർത്ഥകതയെ പല യുക്തികൾകൊണ്ടും ഉദാഹരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും സമർത്ഥിച്ചു മഹാരാജാവിനെ കർത്തവ്യോന്മുഖനാക്കുകയും ചെയ്യു. താരതമ്യേന ക്ഷുദ്രമായ ഈ ഇതിവൃത്തം പരിണതപ്രജ്ഞനും ക്രാന്തദർശിയുമായ മഹാകവിയുടെ ഭാവനയിൽക്കൂടി പുറത്തു വന്നപ്പോൾ ഒരു ഉത്തമകാവ്യമായി പരിണമിക്കുന്നു.

ചണ്ഡാലഭിക്ഷുകിയിലെ മാതംഗിയുടെ ആഗമനം

> “അപ്പൊഴൂതങ്ങൊരു പെൺകൊടിയാൾ ചെറു-
> ചെപ്പക്കുടമൊന്നരയ്ക്കേലിൽ
> അങ്ങേതിനില്ലവം മിന്നൽപ്പിടരം-
> പ്പിഞ്ഞുലാകൊണ്ടു ചറ്റിച്ചേർത്തും
> വിമ്മം വലങ്കാവിട്ടിൽച്ചേരോടും
> പാശവും ലീലയാച്ചേക്കികൊണ്ടും
> ചെറു കനിഞ്ഞു വലംചാഞ്ഞ പൂമേനി
> ചറ്റിമറച്ച ചെന്താറിയോടും
> പുഞ്ഞലോതർതല പാശ്വത്തിൽപ്പറിച്ചം
> ചാഞ്ചാടി വളമടിത്തളിൽ
> ലോലപ്പാവാസന്തതിലേലിങ്ങിണി-
> ജാലം കിലുങ്ങി മുഴങ്ങുമാറും
> മന്ദമുള്ളതല്ലൊരുതിരിൽനിന്നൊമാലാൽ
> വന്നണയുന്നു വഴിക്കിണറ്റിൽ.”

ജാതിയുടെ നിരർത്ഥകത

> “സത്യധർമ്മങ്ങൾക്കെതിരാം ശാസ്ത്രം ശ്രുദ്ധിയല്ലയല്ല നൃപതേ!
> അർത്ഥശൂന്യവചനംചെയ്യാമതിൽ വ്യർത്ഥമുദ്രാരേഖരികൾ.
> ഇന്നലെച്ചെയ്തൊരബദ്ധം മൂഢർക്കിന്നത്തെയാചാരമാവാം.
> നാളത്തെശാസ്ത്രമതാവാം അതിൽ മൂളായ്ക സമ്മതം രാജൻ!
> സ്നേഹത്തിൽനിന്നുദിക്കുന്നു ലോകം സ്നേഹത്താൽ വൃദ്ധിതേടുന്നു.
> സ്നേഹം താൻ ശക്തി ജഗത്തിൽ സ്വയം സ്നേഹംതാനാനന്ദമാർക്കും.
> സ്നേഹവ്യാഹതിതന്നെ മരണം സ്നേഹം ജീവിതം ശ്രീമൻ!
> സ്നേഹം നരകത്തിൽ ദ്വീപിൽ സ്വർഗ്ഗഗേഹം പണിയും പടുത്വം.
> അമ്മതൻ നെഞ്ചഴരത്തിൽത്തഞ്ഞിച്ചമ്മേ ചെഞ്ചൊതയെന്നെ
> അമ്മിഞ്ഞുയെന്നവിളമാലാരും മൈത്രി നമ്മോടോതുന്നു രാജൻ!”

കരുണ

മഥുരാ ഒരു വേശ്യയായ വാസവദത്തയ്ക്കു് ഉപഗുപ്തൻ എന്ന ബുദ്ധശിഷ്യനെ കാണുമ്പോൾ ആദ്യമായി അന്നവരെ ആരിലും തോന്നാത്ത ഒരു വികാരം ഉണ്ടാകുന്നു. തന്റെ കാമമൂർച്ചിതയിൽ ആ ഭിക്ഷുവിനെ ഉപയോഗിക്കാമെന്നു് അവൾക്കു തോന്നുന്നു. താൻ അങ്ങോട്ടു ചെല്ലുവാൻ ‘സമയമായില്ല’ എന്നു് ഉപഗുപ്തൻ പറഞ്ഞതായി അവൾ ദ്രഷ്ടിക്കുന്നു. കേവലം ഭോഗസാക്തയും ധനാർജ്ജനപരയുമായ ആ ഗണിക എവിടെ? സർവ്വസംഗപരിത്യാഗം ചെയ്തു ജീവന്മുക്തനായി ലോകപര്യടനം ചെയ്യുന്ന ഉപഗുപ്തനെവിടെ? വാസവദത്ത ഒടുവിൽ കൊലക്കുറ്റത്തിനുള്ള അങ്ങേഭ്രംശത്തിനു ശിക്ഷയനുഭവിച്ചു ച്ചുകാട്ടിൽ കണ്ണുഗതപ്രാണയായി കിടന്നു തന്റെ പ്രാണനെ അവസാനിപ്പിക്കേണ്ട ഘട്ടമായി. അപ്പോൾ ഉപഗുപ്തൻ അവിടെ വന്നു് അവൾക്കു ബുദ്ധമതത്തിലെ “ബുദ്ധം ശരണം ഗച്ഛാമി, ധർമ്മം ശരണം ഗച്ഛാമി, സംഘം ശരണം ഗച്ഛാമി” എന്നീ ശരണത്രയങ്ങൾ ഉപദേശിക്കുകയും തന്നിമിത്തം അവൾ ശാന്തയായി സംതൃപ്തയായി ഐഹികയാത്രയിൽനിന്നു വിരമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതാണ് കരുണയിലെ ഇതിവൃത്തം. ആശാന്റെ സകലകൃതികളിൽവെച്ചും ഉത്തമോത്തമമായി ഞാൻ പ്രസ്തുതകാവ്യത്തെ പരിഗണിക്കുന്നു. ആ കഥയെത്തന്നെ ആസ്പദമാക്കി രവീന്ദ്രനാഥാടാഗൂറും ഒരു കവിത ഫലസഞ്ചയനം (Fruit Gathering) എന്ന പുസ്തകത്തിൽ അതിനുമുൻപു 1098-ൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതു ബംഗാളി കൃതിയുടെ ഇംഗ്ലീഷ്തർജ്ജമയാണ്. ബുദ്ധോപദേശസംഹിത (The Gospel of Buddha)മെന്ന മറ്റൊരു ഇംഗ്ലീഷ് പുസ്തകത്തിലും ആ ഉപാഖ്യാനം വായിക്കാം. ആശാൻ ആ കഥയെ പല ആവാപോദ്വാപങ്ങൾ ചെയ്തു സ്വതന്ത്രമാക്കിട്ടുണ്ട്.

കരുണയിലെ ശ്മശാനം

> “ജനരഹിതമാം മേലേക്കരയിലങ്ങു കത്ത-
> നനനെയ പാറയും പുറ്റും പാഴ്ച്ചെടികളും
> വെളിയിടങ്ങും വാളും സ്ഥലം കാണാം ശ്മശ്രുതനള്ള
> കളിപ്പാനൊരുങ്ങിയിട്ടു കളംകണക്കേ.
> നെടിയ ശാഖകൾ വീണ്ണിൽ നിവന്നു മുട്ടിയിലയും
> വിടപങ്ങളും ചുരങ്ങി വികൃതമായി
> നട്ടവിലങ്ങു നില്ലുന്ന വലിയൊരശ്വത്ഥം മൂത്തു
> തടികൾ തേഞ്ഞും തൊലികൾ പൊതിഞ്ഞു വിർത്തും
> ചട്ടലദലങ്ങളിലും ശൃങ്ഗഭംഗത്തിലും വെയിൽ
> തടവിച്ചുവന്ന കാറ്റിളികളി മെല്ലെ
> തടിയനരയാലതു തലയിൽത്തി കാലം നെടും-
> ചൂടലബിംഭിതംകണക്കേ ചലിച്ചീടില്ല.
> അടിയിലതിൻപുവട്ടിലധികം പഴക്കമായ്ക്ക-
> ല്ലടത്തും പൊളിഞ്ഞുണ്ടൊരാർത്താര ചുറ്റം.
> ഇട്ടങ്ങിയ മാളങ്ങളിലിഴഞ്ഞോടും പാമ്പുകൾപോൽ
> വിടവുതോറും പിണഞ്ഞേന്ന വേരുകളോടും
> പറന്നി ഞരയാലിൻ പഴുത്ത പത്രങ്ങളോടും
> നിറം മങ്ങി നില പറ്റികിടപ്പ നിളേ,
> ഉറുമ്പരിക്കമരിയൂണങ്ങിയ പൂവും ദർഭ-
> മുറിഞ്ഞുമ്പും മറ്റും ചേർന്നു ചിതറിപ്പിന്നി.
> അകലത്തൊരു മൂലയിൽക്കെട്ടന്ന കനലിൽനിന്നു
> പുകവല്ലി പൊങ്ങിക്കാറ്റിൽപ്പടർന്നേറുന്നു.
> ചികഞ്ഞെട്ടത്തെന്തോ ചില ദിക്കിൽനിന്നു ശാപ്പിട്ടുന്നു
> പകലലെന്നോർക്കാതെ കുറ്റൻ കുറുനരികൾ.
> കറിയൊരങ്കം പോലെ ക്രീണ്ണളവുങ്ങുള്ള കൊക്ക
> നിറയെക്കൊത്തിവലിച്ചും നഖമുന്നിയും
> ഇരയെടുക്കുന്ന പെരുംകഴുകകൾ ചില ദിക്കിൽ
> പരിഭ്രമിയാതിരുന്നു ഭയങ്കരങ്ങൾ.
> ഉടഞ്ഞ ശംഖുപോലെയുരുമ്പിച്ച മുറിച്ച വാഴ-
> ത്തടപോലെയും തിളങ്ങുമസ്ഥിഖണ്ഡങ്ങൾ
> അവയവശിഷ്ടങ്ങളായടിഞ്ഞു കിടക്കുന്നുണ്ടൊ-
> ട്ടവിടവിടെ മറഞ്ഞും മറയാതെയും.
> അരയാൽത്തറവരെയും വടക്കിന്നെറ്റുന്ന കാൽ-
> പ്പെരുമാറ്റം കറഞ്ഞ പാഴ് നടക്കാവിന്റെ
> പരിസരങ്ങളിൽ ഭസ്മപ്പാത്തികൾ കാണുന്നു ചുറ്റം
> കരിക്കൊള്ളിയും കരിഞ്ഞ കട്ടയുമായി.
> ഉടലെടുത്ത നരന്മാർക്കൊന്നുപോലവർക്കും ഭോജ്യ-
> മിടരറ്റ പിതൃപൈതാമഹസമ്പ്രാപ്ലം
> ഇടമതി ഹലോകത്തിൻപരമാവധിയാണൊരു
> ചുടുകാടാണതു ചൊല്ലാതറിയാമല്ലോ.”

ഉപഗുപ്തന്റെ കരുണ

> “ഹാ! മിഴിച്ചനിന്നങ്ങവനമ്മധുരയിലെ മുഖ്യ-
> കാമനീയകത്തിൻ ഭസ്മകുംഭം കണ്ടു.
> ആ മഹാന്റെ കണ്ണിൽനിന്നാച്ചാമ്പലിലൊരശ്രുകണ-
> മാമലകീഫലം പോലെയടർന്നുവീണു.
> ഉൽക്കടശോകതിക്തമല്ലോർക്കലിലന്നയനാംബു
> ദ്ധ്വംസഞ്ജഞനവധീൻ കരകയില്ല.
> തൽകൃതാർത്ഥതാസുഖത്തേൽത്തുള്ളിയല്ലതു ജന്തുവി-
> ന്നാൽക്കണത്തിൽ മോദിക്കാ ഹൃദയാല്ലക്കൾ.
> ക്ഷിപ്രസിദ്ധി കണ്ടു ജീർണ്ണ വിസ്മയരസവുമല്ല-
> ത്തുള്ളതപാപലം ഹേതുദർശിയാർന്നിടാ.
> കരതാം മറ്റൊന്നല്ലതു, കരുണതൻ കയത്തിലെ-
> പ്പുരിണതോജ്ജ്വലമുക്താഫലമല്ലാതേ.”

ഇതരകാവ്യങ്ങൾ

ഇതരകാവ്യങ്ങളിൽ അപൂർണ്ണങ്ങളായ ശ്രീബുദ്ധചരിതത്തേയും ബാലരാമായണത്തേയുംപറ്റി ഇവിടെ വിസ്തരിക്കാൻ സ്ഥലദൗർലഭ്യം അനുവദിക്കുന്നില്ല. ബുദ്ധചരിതം ഒന്നാം കാണ്ഡം പ്രകാശിതമായ 1090-ൽത്തന്നെയാണ് നാലപ്പാട്ടു നാരായണമേനോൻ മൂലഗ്രന്ഥം എട്ടുകാണ്ഡങ്ങളുംകൂടി ഒരു പുസ്തകമായി പൗരസ്ത്യദീപം എന്ന പേരിൽ അനുഷ്ടുപ്വൃത്തത്തിൽ രചിച്ചു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയതു്. രണ്ടു കാവ്യങ്ങൾക്കും രണ്ടു വിധത്തിലാണ് ആസ്വാദ്യത. ആശാന്റെ കൃതി അനപദവിവർത്തനമല്ല. ഒന്നാം കാണ്ഡത്തിൽമാത്രമേ അദ്ദേഹം മൂലഗ്രന്ഥത്തെ ഏകദേശമെങ്കിലും അനുസരിക്കുന്നുള്ളു. പിന്നീടു കുറേക്കൂടി സ്വാതന്ത്ര്യം സ്വീകരിക്കുകയാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളതു്. ബാലരാമായണം വിദ്യാർത്ഥികളുടെ ആവശ്യത്തെ പുരസ്കരിച്ചു നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു കാവ്യമാണെങ്കിലും അതിലുമുണ്ട് ഉത്തമകവിധർമ്മത്തിന്റെ പരിസ്ഫുരണം. നിരവധി ചെറിയ വിശിഷ്ടകവിതകൾ ഓരോ ആവശ്യം പ്രമാണിച്ചു് ഉണ്ടാക്കീട്ടുള്ളവയിൽ ഒന്നാണ് 1097-ൽ രചിച്ച സ്വാതന്ത്ര്യഗാഥ. അത്യുജ്ജ്വലമായി പ്രശോഭിക്കുന്ന അതിലെ ചില വരികൾ നോക്കുക.

> “അന്ധകാരത്തിന്റെയാഴത്തിൽ ക്രൂരമാ-
> മെന്തൊരു മായാഗുഹവന്ധയായോ
> ബന്ധനസ്ഥരായ് ഞങ്ങൾ കേഴുന്നു ദേവ! നിൻ
> സ്വന്തം കിടാങ്ങൾ നിരപരാധർ.
>
> ഓടുന്നു ഞങ്ങൾ പിതാവേ! നിൻ കൺമുന
> ദൂരത്തും തേൻമഴ ചാറുമെന്നും
> ക്രൂരതന്നരെ നേരേയുള്ളതെന്നെ
> ഘോരമിടിത്തീയായ് മാറുമെന്നും.
>
> ചട്ടറ്റ നിൻകരവാളിൻ ചലൽപ്രഭ
> തട്ടമാറാക ഞങ്ങൾക്കു കണ്ണിൽ.
> വെട്ടിമുറിക്കുക കാൽച്ചങ്ങല വിഭോ!
> പൊട്ടിച്ചെറികയിക്കൈവിലങ്ങും.
>
> ഞങ്ങളെപ്പൊക്കുക ക്രരീരട്ടിൻ കോട്ട
> യെങ്ങം ചവിട്ടിനിരത്തുവാനും
> തങ്ങളിൽക്കൈ കോർത്തു മോക്ഷസുഖാബ്ധിയിൽ
> മുങ്ങിക്കളിച്ചുപുളയുവാനും.”

ഗദ്യം

ആശാന്റെ ഗദ്യത്തിനും നല്ല അഴകം അന്തസ്സുമുണ്ട്. രാജയോഗത്തിൽ വിവേകാനന്ദസ്വാമികളുടെ ഇംഗ്ലീഷ് ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ തർജ്ജമയോടുകൂടി പാതഞ്ജലയോഗസൂത്രങ്ങൾക്കു ടിപ്പണിയും ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. ആദ്ധ്യാത്മികജ്ഞാനത്തിന്റെ സമ്പാദനത്തിനു വളരെ പ്രയോജനപ്പെടുന്ന ഒരു പുസ്തകമാണതു്. മനശ്ശക്തി, ജെംസ് ആലൻ ഇംഗ്ലീഷിൽ എഴുതീട്ടുള്ള As a man thinketh എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഭാഷാനുവാദമാകുന്നു. ഒരു ദൈവികമായ പ്രതികാരത്തിലെ ഇതിവൃത്തം മെഡോസ് ടെയിലറുടെ താര എന്ന നോവലിൽനിന്നു സംഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇംഗ്ലീഷിലെ കവിതകളിൽ നിന്നെന്നപോലെ ഗദ്യഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നും സ്വന്തം പരിശ്രമംകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം ഇംഗ്ലീഷിൽ നേടിയിരുന്ന പരിചയം അള്ളുതാവഹമാണെന്നു കാണാവുന്നതാണല്ലോ.

ഉപസംഹാരം

ഭാഷാകവികളുടെ മധ്യത്തിൽ കുമാരനാശാന്റെ സ്ഥാനം എത്രമാത്രം അനന്യലഭ്യവും സർവ്വോൽകൃഷ്ടവുമാണെന്നു നാം ഇത്ര ദൂരമുള്ള വിചാരണകൊണ്ടു കണ്ടുകഴിഞ്ഞു. നമ്മുടെ സാഹിത്യത്തിൽ ആധുനികരീതിക്കു യോജിച്ചവിധത്തിൽ ഒരു പരിവർത്തനം വരുത്തുന്നതിൽ മുന്നിട്ടുനിന്ന പ്രയത്നിച്ച സ്വർഗ്ഗീയനാമാക്കളിൽ അദ്ദേഹത്തിനും അദ്വിതീയമായ ഒരു സ്ഥാനമുണ്ട്. പരിസരസ്ഥിതികൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജന്മസിദ്ധമായ സംസ്കാരത്തിനു പരിഷ്കാരകങ്ങളായി ഭവിച്ചു. ആ അനുഗ്രഹങ്ങളിൽ അതിപ്രധാനമായി ഞാൻ കരുതുന്നതു ശ്രീനാരായണഗുരുദേവന്റെ അന്തേവാസിത്വംനിമിത്തം അന്തർമുഖമായി ചിന്തിക്കുന്നതിനു ലഭിച്ച ശക്തിവിശേഷത്തെയാണ്. ആ കുശാഗ്രീമമായ നിരീക്ഷണപാടവവും യോഗമാർഗ്ഗപരിശീലനത്തിന്റെ ഫലമായി വർദ്ധിച്ചിരുന്നിരിക്കണം. അതെല്ലാം എങ്ങനെയിരുന്നാലും വാഗ്ദേവതയുടെ പ്രത്യേകമായ പ്രസാദത്തിനു പാത്രീഭവിച്ച ഒരു മഹാകവിമൂർദ്ധന്യനായിരുന്നു അദ്ദേഹം എന്നുള്ളതു സർവ്വസമ്മതമാണ്. അദ്ദേഹം താൻ ജനിച്ച സമുദായത്തെ ഉയർത്തിയതു്, കേരളത്തെ ആകമാനം അഭിമാനം കൊള്ളിച്ചു. അവരുടെ ഇടയിൽ ആധുനികകാലത്തും വിശ്വസാഹിത്യകാരന്മാർ ഉണ്ടാകമെന്നുള്ള വസ്തുത തെളിയിച്ചു. ആ ഉദാരചരിതൻ നമുക്കു നല്കിട്ടുള്ള കാവ്യനിധി അമൂല്യവും അനശ്വരവും ആദിത്യഭാസുരവുമാകുന്നു.

4 ഇടപ്പള്ളി രാഘവൻപിള്ള (1084–1111)

നവ്യകവനരീതി

ഇനി ഇടപ്പള്ളിക്കാരും അത്യന്തം വാസനാസമ്പന്നന്മാരും ഭാഷയുടെ ഭാഗ്യദോഷത്താൽ അല്പായുസ്സിൽ മരണം പ്രാപിച്ചവരുമായ രണ്ടു കവിപുങ്ഗവന്മാരെപ്പറ്റിയാണ് പ്രസ്താവിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നത്. അവരിൽ ഒന്ന് ഇടപ്പള്ളി രാഘവൻപിള്ളയും മറേറത് ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ളയുമാണ്. ഒരേ ഞെട്ടിൽ വികസിച്ച രണ്ടു സുരഭിലകുസുമങ്ങളായിരുന്നു അവർ. അവരുടെ കവനമാധുര്യം കേരളീയരെയാകമാനം വശീകരിച്ചു. പുതിയ രീതിയിലുള്ള കവിത ഭാഷയിൽ അതിനുമുൻപും ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും ആ രീതിയിൽത്തന്നെ ആമൂലാഗ്രം തങ്ങളുടെ വാങ്മയങ്ങളെ ഇദംപ്രഥമമായി ആവിഷ്കരിച്ചവർ അവരായിരുന്നു. ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധം കഴിഞ്ഞാണ് അവർ എഴുതിത്തുടങ്ങിയത്. ആ യുദ്ധത്തിന്റെ അനന്തരഫലങ്ങളായ പാരതന്ത്ര്യം, ദാരിദ്ര്യം, രോഗം, സ്വാർത്ഥനിഷ്ഠ, പരവഞ്ചന തുടങ്ങിയ സമുദായദോഷങ്ങളെ അവർ ശക്തവും വികാരോത്തേജകവുമായ ഭാഷയിൽ ചിത്രണം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. നിവൃത്തിയുള്ളിടത്തോളം ദ്രാവിഡവൃത്തങ്ങളെമാത്രം സ്വീകരിക്കുക, ആശയങ്ങളുടെ വിഷയത്തിൽ പാശ്ചാത്യസാഹിത്യത്തെ അനുകരിക്കുക, സംസ്കൃതത്തിന് ഒരുവിധത്തിലും അധമർണ്ണന്മാരാകാതെ ഷെല്ലി, കീറ്റ്സ്, ബൈറൺ, ബ്രൗണിംഗ്, സ്വിൻബെർൺ മുതലായ ആംഗലേയകവികളുടെ നിരന്തരോപാസനകൊണ്ടു പ്രതിഭയെ വിവിധ മാർഗ്ഗങ്ങളിൽ പോഷിപ്പിക്കുക ഇവയെല്ലാം അവരുടെ കവിതയ്ക്കുള്ള ചില പ്രത്യേകതകളാണ്. ഈ രീതി യുവാക്കന്മാർക്ക് ഏറ്റവും ഹൃദ്യമായിത്തോന്നി. ഇടപ്പള്ളി രാഘവൻപിള്ളയുടെ കൃതികളെല്ലാം ഹ്രസ്വങ്ങളും ഭാവാവിഷ്കാരകങ്ങളുമാണ്.

ചരിത്രം

രാഘവൻപിള്ളയുടെ കുടുംബം വടക്കൻപറവൂരിലാണ്. അവിടെനിന്നു കല്യാണിയമ്മ എന്നൊരു യുവതിയെ ഇടപ്പള്ളി പാണ്ടവത്തു നീലകണ്ഠപ്പിള്ള വിവാഹം ചെയ്തു. രാഘവൻപിള്ള അവരുടെ സന്താനമായി 1084-ാമാണ്ടിടയ്ക്കു ജനിച്ചു. ബാല്യത്തിൽത്തന്നെ അമ്മ മരിച്ചുപോകയാൽ അച്ഛന്റെ സംരക്ഷണത്തിൽ വളർന്നു. അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന ഒരു സർക്കാർശിപായിപ്പണിയിൽനിന്നു ലഭിച്ച തുച്ഛമായ വേതനംകൊണ്ടു വേണ്ടിയിരുന്നു പുലരാൻ. ഏതാനും കൊല്ലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ നീലകണ്ഠപ്പിള്ള വേറെയും വിവാഹം ചെയ്തു. രാഘവൻപിള്ള തീരെ നിരാശ്രയനായി പള്ളിക്കൂടങ്ങളിൽ വളരെ അരിഷ്ടിച്ചു വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്ത് എറണാകുളം ഗവർമ്മെൻറ് ഹൈസ്കൂളിൽ ഇ.എസ്.എൽ.സി. ക്ലാസ്സുവരെ വായിച്ചു. വിദ്വാൻപരിക്ഷയ്ക്കു ചേർന്നുവെങ്കിലും അതിൽ ജയിച്ചില്ല. അങ്ങനെ ആദ്യന്തം കരൾ വെന്തും കണ്ണുനീരിൽ കുളിച്ചുമാണ് നമ്മുടെ കവി ലോകയാത്രയാരംഭിച്ചത്. ദുർവിധിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുന്നിൽ വിലങ്ങടിച്ചുനിന്നു. അങ്ങനെയുള്ള ഒരു യുവാവിന്റെ കവിത വിഷാദാത്മകമായതിൽ അതിശയിക്കാനില്ലല്ലോ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചരമവും ദയനീയമായിരുന്നു. തന്നെക്കാൾ പല പ്രകാരത്തിൽ ഉപരിതലസ്ഥയായ ഒരു യുവതിയിൽ അദ്ദേഹം തന്റെ പ്രേമം സമർപ്പിച്ചു. യുവതിയുടെ പിതാവ് ആ വിവാഹബന്ധത്തെ അനുകൂലിച്ചില്ല. കവിയുടെ നൈരാശ്യം അതിന്റെ മൂർദ്ധന്യദശയിലെത്തി. 1111-ാമാണ്ടു മിഥുനമാസം 21-ാംനു കൊല്ലത്തുള്ള ആ യുവതിയുടെ ഗൃഹത്തിൽവച്ചുതന്നെ ആ ഇതികർത്തവ്യതാമൂഢൻ ആത്മഹത്യചെയ്തു. ഇഹലോകത്തിൽ ലഭിക്കാത്ത സ്വാച്ഛന്ദ്യവും സുഖവും പരലോകത്തിലെങ്കിലും ലഭിക്കുമോ എന്നു പരീക്ഷിക്കുവാനായിരിക്കാം ആ സാഹസം. ഏതായാലും ഭാഷയ്ക്കു ഉത്തിഷ്ഠമാനനായ ഒരു വരിഷ്ഠകവി നഷ്ടമായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാതാവും ആത്മഹത്യചെയ്തതാണെന്നു ജനപ്രവാദമുണ്ട്.

കൃതികൾ

രാഘവൻപിള്ളയുടെ കൃതികൾ സമാഹൃതങ്ങളായി തുഷാരഹാരം എന്ന പേരിൽ 1110-ാമാണ്ടു പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടു. അതിൽപ്പിന്നീടു നവസൗരഭം എന്നൊരു കാവ്യസമുച്ചയം 1111 ചിങ്ങമാസത്തിൽ അച്ചടിക്കപ്പെട്ടു. ഇവയ്ക്കുപുറമേ ഹൃദയസ്മിതം, മണിനാദം, അവ്യക്തഗീതം ഇവകൂടി കൂട്ടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതകളെല്ലാം ചേർത്ത് ഗ്രന്ഥകാരന്റെ മരണാനന്തരം ഒരൊറ്റ പുസ്തകമാക്കി ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ള പ്രകാശിപ്പിച്ചു. രാഘവൻപിള്ളയുടെ കവിതയുടെ മാതൃക പ്രദർശിപ്പിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ലാത്തവിധത്തിൽ അവ അത്രമാത്രം സുവിദിതങ്ങളാണ്. എങ്കിലും ചില വരികൾ ഉദ്ധരിക്കാം.

1 “അഴകിന്റെ കുളുർവെള്ളിക്കിണ്ണമെല്ലാ–
മഴലു നിറഞ്ഞവയായിരുന്നു.
സ്ഫടികാഭമാകുമരുവികൾത–
ന്നടിയെല്ലാം പങ്കിലമായിരുന്നു.
ചിരിയൊന്നറിയാതെ ശുകി പ്പോയാൽ–
ച്ചിരകാലം തേങ്ങിക്കരഞ്ഞിടേണം.
ചെറുമിന്നൽകണ്ടു തെളിഞ്ഞ മേഘ–
മൊരു ജന്മം കണ്ണീർ പൊഴിച്ചിടേണം.”

2 “തന്നന്ത്യഗാനവും പാടിപ്പടിഞ്ഞാട്ടു
പൊന്നന്തിപ്പൈങ്കിളി പാറിപ്പോയി.
അല്ലിന്റെയമ്മലർവാടിയിലിന്നത്തെ
മുല്ലപ്പൂവെല്ലാം വിരിഞ്ഞുതീർന്നു.
അംബുജംതൻ മൃദുമന്ദസ്മിതാങ്കര–
മന്തിപ്രഭയിലലിഞ്ഞുചേർന്നു.
കൂകിത്തളർന്നോരു കോകിലം മുറ്റത്തെ
മാകന്ദക്കൊമ്പിലുറക്കമായി.
ആകാശദേശത്തിലെങ്ങാനലയുമെ–
ന്നാശാപതംഗമേ! പോരിക നീ.”

3 “വർഷം കഴിഞ്ഞു കൊയിത്തു തീർന്നു.
കർഷകരെല്ലാരും ഹർഷമാർന്നു.
സസ്യലതാദികൾ സൽഫലത്താ–
ലുത്സവം കണ്ണിന്നരുളിയാർക്കും.
കാർമുകിൽമാല മറഞ്ഞു വാനം
ശ്യാമളകോമളമാകമാനം.
ഓരോരോ രാവും കുളുർമയേന്തു-
മോണനിലാവിനാലോളം തല്ലും.”

മണിനാദം എന്നതു കവിയുടെ ഒടുവിലത്തെ കൃതികളിൽ ചിലതാണ്. അതിൽ തനിക്ക് അടുത്ത കാലത്തു സംഭവിച്ചേക്കാവുന്ന മരണത്തെപ്പറ്റി പ്രത്യേകമായ സൂചനയുണ്ട്. ചില വരികൾ നോക്കുക.

“മണിമുഴക്കം മരണദിനത്തിന്റെ
മണിമുഴക്കം, മധുരം, വരുന്നു ഞാൻ.
അനുനയിക്കുവാനെത്തുമെൻകൂട്ടരോ–
ടരുളിടട്ടെയെന്നന്ത്യയാത്രാമൊഴി.
മറവിതന്നിൽ മറഞ്ഞു മനസ്സിലെൻ
മരണഭേരിയടിക്കും സഖാക്കളേ!
സഹതപിക്കാത്ത ലോകമേ! യെന്തിലും
സഹകരിക്കുന്ന ശാരദാകാശമേ!
കവനലീലയിലെന്നുറ്റ തോഴരാം
കനകതൂലികേ! കാനനപ്രാന്തമേ!
മധുരമല്ലാത്തൊരെൻ മൗനഗാനത്തിൽ
മദതരളരാം മാമരക്കൂട്ടമേ!
വരികയാണിതാ ഞാനൊരധഃകൃതൻ
കരയുവാനായ്പ്പിറന്നോരു കാമുകൻ.”

5 ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ള (1089–1123)

ചരിത്രം

രാഘവൻപിള്ളയുടെ ബഹിശ്ചരപ്രാണനും സന്തതസഹചാരിയുമായിരുന്ന ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ളയുടെ ജീവിതവും ഹ്രസ്വവും ക്ലേശഭൂയിഷ്ഠവുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹം 1089-ാമാണ്ടു കന്നിമാസം 24-ാം൹ ഇടപ്പള്ളി ചങ്ങമ്പുഴവീട്ടിൽ സി. കെ. പാറുക്കുട്ടിയമ്മയുടേയും കൊച്ചിശ്ശീമയിൽ തെക്കേടത്തു നാരായണമേനോന്റെയും പുത്രനായി ജനിച്ചു. പ്രാഥമിക വിദ്യാഭ്യാസം ഇടപ്പള്ളിയിൽവെച്ചുതന്നെയാണ് നിർവ്വഹിച്ചത്. പിന്നീട് ആലുവാ, എറണാകുളം എന്നീ കോളേജുകളിൽ വായിച്ച് ഇൻറർമീഡിയേറ്റ് പരീക്ഷ ജയിച്ചു. അതിനുമേൽ തിരുവനന്തപുരത്തു യൂണിവേഴ്സിറ്റി കോളേജിൽ ബി. ഏ. ഓണേഴ്സ് ക്ലാസ്സിൽ മലയാളവും സംസ്കൃതവും ഗ്രൂപ്പിൽ ചേർന്ന് ആ പരീക്ഷയിലും ഉത്തീർണ്ണനായി. അത് 1116-ാമാണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് അക്കാലത്ത് ദാരിദ്ര്യത്തോട് അനുനിമിഷം മല്ലിടേണ്ടതായി വന്നിട്ടുണ്ട്. തിരുവനന്തപുരത്തു പഠിക്കുമ്പോൾ ക്യാപ്റ്റൻ വി.പി. തമ്പി (ശ്രീമൂലംതിരുനാാം മഹാരാജാവിന്റെ പൗത്രൻ) അദ്ദേഹത്തെ സഹായിക്കുകയാൽ ആ പിശാചബാധയിൽനിന്നു കുറേക്കാലത്തേക്ക് അകന്നുനില്ക്കുവാൻ സാധിച്ചു. 1115-മാണ്ടു മീനമാസത്തിൽ ഇടപ്പള്ളി എസ്.കെ. ശ്രീദേവിയമ്മയെ വിവാഹം ചെയ്തു. വിദ്യാഭ്യാസാനന്തരം രണ്ടു കൊല്ലം പൂനാ, കൊച്ചി ഇവിടങ്ങളിൽ മിലിറ്ററി ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറിൽ പണിനോക്കി. ആ പണി കവിതാരചനയ്ക്കു പ്രതിബന്ധമായി തോന്നിയതിനാൽ അതു രാജിവെച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദ്യകാലത്തെ കൃതികളിൽ അതിപ്രധാനമായ രമണൻ 1112-ൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. അത് എഴുതിത്തീർന്നത് ആ കൊല്ലം കന്നി 5-ാം൹യായിരുന്നു എന്നുള്ളതിന് അതിൽത്തന്നെ തെളിവുണ്ട്. ഇടപ്പള്ളി രാഘവൻപിള്ളയുടെ അകാലനിര്യാണത്തിൽ അതിതീവ്രമായി അനുശോചിച്ചു പാശ്ചാത്യരീതിയിൽ എഴുതിയ ഒരു ഗ്രാമീണവിലാപകാവ്യമായിരുന്നു അത്. രണ്ടിൽച്ചില്വാനം മാസങ്ങളേ ഇരുപത്തിരണ്ടു വയസ്സുമാത്രം പ്രായമുണ്ടായിരുന്ന ആ യുവാവിന് അതെഴുതുവാൻ വേണ്ടിവന്നുള്ളു. ആ കാവ്യത്തിന്റെ രണ്ടാമത്തെ പതിപ്പ് 1115-ൽ പ്രകാശിതമായി. തുടന്ന് അനേകം പതിപ്പുകൾ പുറപ്പെടേണ്ട ആവശ്യം നേരിടുകയും നാല്പതിനായിരം പ്രതികളോളം വിറ്റഴിയുകയും ചെയ്തു. കുറേക്കാലം മദിരാശി ലാക്കാളേജിൽ വായിച്ചുവെങ്കിലും മാനസികമായും ശാരീരികമായും ഉണ്ടായ ചില ക്ലേശങ്ങൾനിമിത്തം പഠിത്തം പൂർത്തിയാക്കാൻ സാധിച്ചില്ല. തിരിയെ ഇടപ്പള്ളിക്കു പോന്ന് ഒരു വർഷത്തിനുമേൽ അവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. രമണൻ മുതലായ പുസ്തകങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ അതിനിടയ്ക്കു സമ്പന്നനാക്കിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. കേരളീയർക്കെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികളിൽ ആദരവും ആനന്ദവും സഞ്ജാതമായി. പിന്നീട കേരളത്തിലെ സുപ്രസിദ്ധമുദ്രണാലയമായ മംഗളോദയത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥനും അദ്ദേഹവും തമ്മിൽ സ്നേഹമായി. തന്റെ പുസ്തകങ്ങൾ ശീഘ്രമായും ഭംഗിയായും അച്ചടിപ്പിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ചങ്ങമ്പുഴ തൃശ്ശൂരിൽ കാനാട്ടുകരയ്ക്കു താമസം മാറ്റി. മങ്ഗളോദയത്തിന്റെ പത്രാധിപസമിതിയിൽ ഒരു അംഗമായിച്ചേർന്നു. 1121-ാമാണ്ട് ഒടുവിൽ തൃശ്ശൂർ വിട്ടു. അതിനും മാനസികങ്ങളായ അസ്വാസ്ഥ്യങ്ങളായിരുന്നു കാരണമെന്ന് ആ കാര്യത്തെപ്പറ്റി അറിവുള്ളവർ പറയുന്നു. കേരളത്തിലെ കവികളിൽ അഗ്രഗണ്യനാകണമെന്ന ആഗ്രഹം അദ്ദേഹത്തിനു യൗവനാരംഭത്തിൽത്തന്നെ അങ്കുരിച്ചിരുന്നു. നിരന്തരമായ പുസ്തകപാരായണംകൊണ്ടും നിസ്തന്ദ്രമായ ദൈനംദിനാഭ്യാസം കൊണ്ടും അദ്ദേഹം തന്റെ അനന്യസാധാരണമായ വാസനയെ പരിപുഷ്ടമാക്കി. വിശ്വസാഹിത്യത്തിൽ അദ്ദേഹം ഒട്ടുവളരെ ഉത്തമഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിച്ച് അവയിലെ ആശയങ്ങൾ തന്നിൽ ലയിപ്പിച്ചു. അതോടുകൂടി അനിയന്ത്രിതമായ ഒരു ദിനചര്യയും തുടർന്നുകൊണ്ടുപോയി. നശ്വരമായ ശരീരംകൊണ്ടാണ് താൻ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതെന്നുള്ള വസ്തുതതന്നെ അദ്ദേഹം ഓർമ്മിച്ചില്ല. മാദകവസ്തുക്കൾ ആ ശരീരത്തിന്റെ ശക്തിയെ ക്ഷയിപ്പിക്കുകയല്ലാതെ വർദ്ധിപ്പിക്കുകയില്ലെന്നും കരുതിയില്ല. 1122-ാമാണ്ടു നമ്മുടെ കവി രോഗഗ്രസ്തനായി. അതു ഭയങ്കരമായ രാജയക്ഷ്മാവായിരുന്നു. 1123-ാമാണ്ടു മിഥുനമാസം 4-ാം൹ തൃശ്ശൂർ മംഗളോദയം നഴ്സിങ്ഹോമിൽവച്ചു ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു. അദ്ദേഹം യുവകൈരളിയുടെ ആശാകേന്ദ്രമായിരുന്നു എന്നു ചുരുക്കത്തിൽ പറയാം. ആ അത്യാപത്തിൽ കേരളീയരെല്ലാം അശ്രുധാരവാർത്തു. അവരുടെ കനകമുരളി തകർന്നു; അതിന്റെ മോഹനഗാനം നിലച്ചു.

കൃതികൾ

1110 മുതൽ 1123 വരെ പതിമ്മൂന്നു കൊല്ലങ്ങളിലാണ് ചങ്ങമ്പുഴ തന്റെ കൃതികൾ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്. അവയിൽ നാല്പതിൽപ്പരം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്നു. കളിത്തോഴി മുതലായി ചിലതെല്ലാം ഗദ്യങ്ങളാണ്. (1) ബാഷ്പാഞ്ജലി (1110), (2) ആരാധകൻ (1110), (3) ഹേമന്തചന്ദ്രിക (1110), (4) മദിരോത്സവം (1110), (5) മണിവീണ (ബാഷ്പാഞ്ജലിയിലെ ചില ഭാഗങ്ങൾ 1110), (6) രമണൻ (1112), (7) കലാകേളി (1112), (8) മയൂഖമാല (1115), (9) ദേവയാനി (1115), (10) കഥാരത്നമാലിക (1115), (11) രക്തപുഷ്പങ്ങൾ (1116), (12) സങ്കല്പകാന്തി (1117), (13) വത്സല (1119), (14) തിലോത്തമ (1119), (15) ശ്രീതിലകം (1119), (16) അപരാധികൾ (1119), (17) ഓണപ്പൂക്കൾ (1120), (18) മോഹിനി (1120), (19) ദേവത (1120), (20) ചൂഡാമണി (1120), (21) അമൃതവീചി (1120), (22) ഉദ്യാനലക്ഷ്മി (1120), (23) സ്പന്ദിക്കുന്ന അസ്ഥിമാടം (1120), (24) സാഹിത്യചിന്തകൾ (1120), (25) വിവാഹാലോചന (1120), (26) സുധാംഗദ (1120), (27) ആകാശഗംഗ (1121), (28) കളിത്തോഴി (1121), (29) കരടി 1121), (30) അനശ്വരഗാനം (1121), (31) ദിവ്യഗീതം (1121), (32) ദേവഗീത (1121), (33) മാനസേശ്വരി (1121), (34) യവനിക (1121), (35) നിർവൃതി, (36) മാനസാന്തരം, (37) പെല്ലീസും മെലിസാന്ദയും (1123), (38) പ്രതികാരദുർഗ്ഗ (1123), (39) മൗനഗാനം, (40) കല്ലോലമാല, (41) നിവ്വാണമണ്ഡലം, (42) അസ്ഥിയുടെ പൂക്കൾ, (43) മഞ്ഞക്കിളികൾ, (44) പാടുന്ന പിശാച്. ഇത് ആരെയും ആശ്ചര്യപരതന്ത്രരാക്കുന്ന ഒരു കാവ്യപ്രവാഹംതന്നെയാണല്ലോ. ഇവയിൽ ചിലതെല്ലാം അദ്ദേഹം മരിച്ചതിൽപ്പിന്നെ പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടവയാണ്. ഇനിയും ചില ഗ്രന്ഥങ്ങൾ അച്ചടിക്കാതെ കിടപ്പുണ്ട്. ഇപ്പോഴും അവയിൽ ചിലതു പല മാസികകൾക്കും അയച്ചുകൊടുത്ത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്നി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചുവരുന്നു. ചങ്ങമ്പുഴയുടെ കൃതികളെ ഓരോന്നായി അവ അർഹിക്കുന്ന വിധത്തിൽ വിമർശിക്കണമെങ്കിൽ അത് ഒരു വലിയ പുസ്തകം കൊണ്ടേ സാധിക്കൂ. അതിന് ഇവിടെ ഒരുങ്ങുന്നില്ല. രമണൻ, സങ്കല്പകാന്തി, ഓണപ്പൂക്കൾ, സ്പന്ദിക്കുന്ന അസ്ഥിമാടം, ദേവഗീത തുടങ്ങിയ ചില കാവ്യങ്ങൾ വിശ്വോത്തരങ്ങളാണ്. ചങ്ങമ്പുഴയുടെ വൈശിഷ്ട്യം ഏതെല്ലാം ഉപാധികളെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന ദിങ്മാത്രമായി സൂചിപ്പിക്കുവാൻ മാത്രമേ സ്ഥലം അനുവദിക്കുന്നുള്ളു.

ചങ്ങമ്പുഴക്കവിതയുടെ വൈശിഷ്ട്യം

ശബ്ദം

ചങ്ങമ്പുഴക്കവിതയുടെ വൈശിഷ്ട്യം ശബ്ദത്തിലും അർത്ഥത്തിലും ഒന്നുപോലെ അധിഷ്ഠിതമാണെങ്കിലും ശബ്ദത്തിലാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശക്തി അന്യാദൃശമായി ഫലിക്കുന്നത്. സംസ്കൃത വൃത്തങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം കവനം ചെയ്തിട്ടില്ലെന്നു ശപഥംചെയ്യുവാൻ നിർവ്വാഹമില്ലെങ്കിലും അത്തരത്തിലുള്ള കൃതികൾ അത്യന്തം വിരളങ്ങളാണ്.

> "ഒരു പിടി മണലിന്നു മേന്മയെന്തു–
> ണ്ടൊരു ദിനമാ മണൽ മണ്ണടിഞ്ഞിടില്ലേ?
> വരുവതു വരുമാക്രമിക്കമയ്യോ!
> പൊരുതുകിലും ഫലമില്ല, കാലു തെറ്റും."

ഇത്യാദി ശ്ലോകങ്ങളിലല്ല അദ്ദേഹത്തിന്റെ സിദ്ധി കാണേണ്ടത്. ദ്രാവിഡവൃത്തനിബദ്ധങ്ങളായ കാവ്യങ്ങളിലും കേക മുതലായ ദീർഘവൃത്തങ്ങളല്ല നമ്മെ ഹഠാദാകർഷിക്കുന്നത്. അവകൊണ്ട് അദ്ദേഹം അധികമായി കൈകാര്യം ചെയ്തിട്ടുമില്ല. സംഗീതാത്മകങ്ങളായ ലഘുവൃത്തങ്ങളിൽ കവിത എഴുതി ഫലിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പാടവം അദ്ദേഹത്തിലെന്നതുപോലെ അന്യകവികളിൽ കേരളം നാളതുവരെ കണ്ടിട്ടുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. അത്തരത്തിലുള്ള വൃത്തങ്ങളിൽ മധുരങ്ങളായ മലയാളപദങ്ങളെക്കൊണ്ടും മലയാളത്തിൽ അലിഞ്ഞുചേർന്നു തന്മയത്വം പ്രാപിച്ചിട്ടുള്ള സംസ്കൃതപദങ്ങളെക്കൊണ്ടും മാത്രമാണ് അദ്ദേഹം തന്റെ കവനം വിജയപ്രദമാക്കീട്ടുള്ളത്. അത്ര വളരെ ദ്രാവിഡവൃത്തങ്ങൾ പലമാതിരി അദ്ദേഹത്തെപ്പോലെ ആരും പ്രയോഗിച്ചിട്ടുമില്ല. വെറുതേയല്ല ആ ഗന്ധർവ്വൻ സാമാന്യജനങ്ങളുടെ കവിയായത്. ആർക്കും ഒരിയ്ക്കൽ കേട്ടാൽ മതി, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഈരടികൾ ഹൃദയത്തിൽ ശാശ്വതമായി നില ഉറപ്പിച്ചുകൊള്ളും.

അർത്ഥം

ദീർഘങ്ങളും ഹ്രസ്വങ്ങളുമായി ഒട്ടു വളരെ കാവ്യങ്ങൾ അദ്ദേഹം രചിച്ചിട്ടുണ്ട്.

> "എനിയ്ക്കുമുണ്ടേതോ ചിലതെല്ലാമൂഴി-
> പ്പരപ്പിനോടൊന്നു പറഞ്ഞു പോകുവാൻ."

എന്ന് അദ്ദേഹം ലോകത്തെ ഉൽബോധിപ്പിച്ചു. പറയുകയല്ല, പാടുകയാണ് ചെയ്തത്, പല വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചും പഞ്ചമസ്വരത്തിൽ പൂങ്കുയിൽ പാടി. ചങ്ങമ്പുഴ വായിച്ചതായി കാണുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കു കയ്യും കണക്കുമില്ലെന്നു മുൻപു സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലോ. സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തോട്ട് അദ്ദേഹത്തിന്നു കടപ്പാടുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതയിൽ ഒരു വിധത്തിലുള്ള വളച്ചുകെട്ടുമില്ല. ഉപമോൽപ്രേക്ഷാദ്യലങ്കാരങ്ങളെ ആശ്രയിയ്ക്കുന്നതു് അപൂർവ്വമാണ്. പ്രതിപാദ്യം എവിടെനിന്നു സ്വീകരിച്ചാലും അതിനു പ്രായേണ കേരളീയച്ഛായ കൊടുക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനു സാധിച്ചിരുന്നു. ഇതെല്ലാം പ്രതീതിസലഭ്യത്തിന് ഏറ്റവും പ്രയോജകീഭവിച്ചു. പ്രതിരൂപാത്മകങ്ങളായ ചില ഭാവഗീതങ്ങൾ അദ്ദേഹവും രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ അവ അനുവാചകന്മാരെ വിഷമിപ്പിക്കുന്നവയല്ല. അദ്ദേഹം കരുണം, ശൃംഗാരം എന്നീ രണ്ടു രസങ്ങൾ പ്രതിപാദിക്കുന്നതിലാണ് അത്യന്തം കൃതഹസ്തനായി കാണപ്പെടുന്നത്. നിരവധി അനുഭൂതികൾക്കും ഭാവങ്ങൾക്കും അദ്ദേഹം മായാത്ത ഉടലും മങ്ങാത്ത പ്രകാശവും കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. (1) കാപട്യം നിറഞ്ഞ ഇന്നത്തെ ലോകം, (2) ദുഷ്ടന്മാർക്കു ജീവിതത്തിൽ ലഭിയ്ക്കുന്ന അനുസ്യൂതമായ വിജയം, (3) സമസൃഷ്ടികളുടെ വ്യഥയിൽ അലിയാത്ത മനുഷ്യഹൃദയത്തിന്റെ ക്രൂരത, (4) യാചകന്റെ പരിദേവനം, (5) കൂലിക്കാരന്റെ ദുരന്തദുഃഖം, (6) കർഷകന്റെ തോരാത്ത കണ്ണുനീർ, (7) പ്രതികൂലശക്തികളുടെ മർദ്ദനത്തിൽപ്പെട്ടു ഞെരുങ്ങുന്ന ദരിദ്രന്റെ നിസ്സഹായത, (8) എല്ലാവർക്കും അവരവരുടെ കഴിവിന്നൊപ്പം ഉയരുവാൻ നിർവ്വാഹമില്ലാത്തതും ഭൂരിപക്ഷത്തിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യേച്ഛയെ ചവിട്ടിമെതിച്ചു കബന്ധനൃത്തം ചെയ്യുന്നതുമായ നീതി എന്നിങ്ങനെ പുരോഗമനത്തിന്റെ മുന്നിൽ വിലങ്ങടിച്ചു നില്ക്കുന്ന പല പ്രമേയങ്ങളേയുംപറ്റി അദ്ദേഹം ശക്തിയുക്തമായ ഭാഷയിൽ ഇടിമുഴക്കത്തിനൊപ്പം ഗർജ്ജിച്ചിട്ടുണ്ട്. സമതയ്ക്കുവേണ്ടിയുള്ള സമരത്തിൽ അദ്ദേഹം ഒരു നിർഭീകനായ ധർമ്മഭടനായിരുന്നു. തന്നെസ്സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം കാവ്യസ്വരൂപിണിയായ ദേവതതന്നെയാണ് തനിയ്ക്ക് അഭീഷടദാത്രിയായ ദേവത എന്ന് രേഖപ്പെടുത്തി. ശാന്തിദായിനിയായ മൃതി കരളലിഞ്ഞു തന്നെ ആശ്ലേഷിക്കണമെന്ന് അദ്ദേഹം ചിലപ്പോൾ അഭ്യർത്ഥിച്ചിരുന്നു എങ്കിലും ആത്മഹത്യചെയ്യുവാൻ അദ്ദേഹം സന്നദ്ധനായിരുന്നില്ല. തന്റെ കവിതകൾ അസാന്മാർഗ്ഗികവും വിപ്ലവാത്മകവുമാണെന്നുവച്ച് ഉൽകൃഷ്ടപദവിയിലുള്ള ചിലർ അദ്ദേഹത്തെ അധിക്ഷേപിച്ചു. അത് അദ്ദേഹത്തിനു കഠിനമായ മനശ്ശല്യത്തിനു കാരണമായി. സ്വന്തം പ്രണയഗതിയിലും ചില പരാജയങ്ങൾ പറ്റീട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞുവല്ലോ. ആദ്യകാലത്തെ ദാരിദ്ര്യബാധയിൽനിന്നു പിന്നീട് നിശ്ശേഷം വിമുക്തനായിയെങ്കിലും അതിന്റെ സ്മരണയും അദ്ദേഹത്തെ വിഷാദിപ്പിച്ചു. ഇങ്ങനെ പല കാരണങ്ങളാലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാവ്യങ്ങൾ വായനക്കാരെ വിനോദിപ്പിയ്ക്കുവാൻ ഒരിയ്ക്കലും ഒരുങ്ങിയില്ല. ഉൽബോധനമാണ് അവയുടെ പ്രധാനലക്ഷ്യം.

> "കപടലോകത്തിലാത്മാർത്ഥമായൊരു
> ഹൃദയമുണ്ടായതാണെൻപരാജയം"

എന്ന് അദ്ദേഹം പാടുന്നു. "കരയും ഞാൻ കരയും ഞാൻ" എന്ന് ആവേശത്തോടുകൂടി ആക്രന്ദനംചെയ്യുന്നു. സങ്കുചിതമല്ല അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിപ്ലവഗതി. മുതലാളിമാരെ ശകാരിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം തന്റെ തൂലികയെ അധികമൊന്നും ഉപയോഗിച്ചിട്ടില്ല. ലോകത്തിലെങ്ങും പടർന്നു പിടിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന മനുഷ്യസമുദായത്തിലെ വൈകല്യങ്ങളോടാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വൈരസ്യം. ഒരു ഭാവത്തിന്റെയോ അനുഭവത്തിന്റെയോ പ്രതിഫലനം വികാരതീക്ഷ്ണതയിൽ നിറംപിടിപ്പിക്കുകയും ഹൃദയസ്പർശകമാക്കിച്ചമയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നതാണ് ഭാവാത്മകഗീതങ്ങൾ അഥവാ സ്വച്ഛന്ദഗീതങ്ങളുടെ കലാപരമായ വൈശിഷ്ട്യം എന്ന് അദ്ദേഹം സങ്കല്പകാന്തിയുടെ മുഖവുരയിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. കർത്തൃനിഷ്ഠങ്ങളായ സ്വച്ഛന്ദഗീതങ്ങളാണ് പദാർത്ഥനിഷ്ഠങ്ങളായ സ്വച്ഛന്ദഗീതങ്ങളെക്കാൾ അധികം അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നു ബഹിർഗ്ഗമിച്ചിട്ടുള്ളത്.

അദ്ദേഹം നമ്മെ പല വഴിക്കും ആകർഷിക്കുന്നു. നമുക്ക് അദ്ദേഹത്തിൽ അനുകമ്പ തോന്നുന്നു. നാം അദ്ദേഹത്തെ സ്നേഹിക്കുന്നു; ബഹുമാനിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികളിൽ അങ്ങിങ്ങു കാണുന്ന വാചാലത, പൂർവ്വാപരവിരുദ്ധത മുതലായ വൈകല്യങ്ങളെ പണ്ഡിതന്മാർ പോലും അറിയുന്നില്ല. അത്രയ്ക്കുണ്ട് അവയുടെ നൈസർഗ്ഗികമായ വശീകരണശക്തി.

ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ

1. താഴെക്കാണുന്നതു ചങ്ങമ്പുഴയുടെ ഒന്നാമത്തെ കൃതിസമുച്ചയമായ ബാഷ്പാഞ്ജലിയിലെ പ്രസ്താവനയിൽനിന്നാണ്.

   > "ശരിയായിരിക്കാമീ ലോകമേറ്റം
   > നിരുപമാനന്ദദമായിരിക്കാം.
   > പ്രബലപ്രതാപാദിജീവിതമാം
   > നറുപാല്ക്കടലിൻ തരങ്ഗമാകാം.
   > ഹതഭാഗ്യൻ ഞാൻ പക്ഷേ കണ്ടതെല്ലാം
   > പരിതാപാച്ഛാദിതമായിരുന്നു.
   > സതതമെൻ കാതിൽപ്പതിച്ചതെല്ലാം
   > കരുണതൻ രോദനമായിരുന്നു.
   > പരമാർത്ഥസ്നേഹത്തിനായൊരെന്റെ
   > പരിദേവനങ്ങളും പാഴിലായി.
   > ഇനിയും വെളിച്ചം വരാത്തമട്ടി–
   > ലിരുളിൽക്കിടന്നു ഞാൻ വീർപ്പുമുട്ടി."

2. അടുത്തത് ഇടപ്പള്ളി രാഘവൻപിള്ളയുടെ അകാലനിര്യാണത്തിൽ അനുശോചിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം തകർന്ന മുരളി എന്ന തലക്കെട്ടിൽ എഴുതീട്ടുള്ളതും സങ്കല്പകാന്തിയിൽ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതുമായ വിലാപകാവ്യത്തിലെ ഒരു ഭാഗമാണ്.

   > "നിശ്ചലമക്കാഴ്ച കണ്ടുനിന്ന
   > മൃത്യുവും പൊട്ടിക്കരഞ്ഞിരിക്കും.
   > ആ മഹാജീവിതം മാഞ്ഞനേരം
   > ഭൂമിയും സ്തംഭിച്ചുപോയിരിക്കും.
   > വിണ്ണിലെത്താരകളൊക്കെയും ക-
   > ണ്ണൊന്നിച്ചിറുക്കിയടച്ചിരിക്കും.
   > അക്കാഴ്ച, കാണെച്ചരാചരങ്ങ-
   > ളൊക്കെയും ഞെട്ടിത്തെറിച്ചിരിക്കും.
   > കായായിത്തീരാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ-
   > പ്പോയല്ലോ, പോയല്ലോ പുഷ്പമേ നീ.
   > നാളത്തെയോമൽപ്രഭാതവുമായ്
   > നാകത്തിൽ നീ പോയൊളിച്ചുവല്ലോ."

3. ഒരു പുലപ്പെണ്ണിന്റെ പാട്ട്:

   > "ചിങ്ങം പിറന്നു പറന്നു പച്ചച്ചങ്ങാലി പാടത്തു വന്നു
   > ചെമ്പാവെൻ തമ്പ്രാക്കൾക്കുണ്ണാൻവേണ്ടിച്ചെമ്പഴം കൊണ്ടു കഴിഞ്ഞു
   > മിന്നിക്കൊച്ചോളങ്ങൾ ചിന്നിച്ചിന്നിപ്പൊന്നിളവെയ്ലു പരന്നു.
   > തുമ്പക്കുടങ്ങളിൽത്തൂങ്ങിത്തങ്ങിത്തുമ്പികൾ തത്തിക്കളിച്ചു.
   > ഉണ്ടയിട്ടോടിപ്പിടിച്ചും വീണ്ടും മണ്ടിയും തത്തിപ്പിടിച്ചും
   > അപ്പപ്പൊഴങ്ങിങ്ങിലത്തുമ്പത്തൊരല്പനേരം വിശ്രമിച്ചും
   > ചിത്രശലഭങ്ങൾ പാറിപ്പാറിച്ചുറ്റിപ്പറന്നു കളിച്ചു.
   > പാടുന്ന തൈവള്ളിത്തുഞ്ചത്തിരുന്നാടിക്കൊണ്ടാറ്റക്കിളികൾ.
   > നാണംകുണുങ്ങുന്നോരോണപ്പൂക്കൾ നാലുപാടും തിങ്ങിനില്പൂ.
   > കാണുന്നിതെങ്ങും വെളിച്ചം ഹാ! പൊന്നോണം വരുന്ന വെളിച്ചം!
   > കാറൊഴിഞ്ഞിടാത്തതിന്നും കഷ്ടം! നീറുമീയെൻമനംമാത്രം."
   >
   > (സ്പന്ദിക്കുന്ന അസ്ഥിമാടം)

4. ഓണപ്പൂക്കളിലെ മനുഷ്യൻ എന്ന കൃതിയിൽനിന്നാണ് ചുവടേ ചേർക്കുന്ന വരികൾ ഉദ്ധരിക്കുന്നത്.

   > "തുഷ്ടിയാർന്നീശ്വരൻ തൻപ്രതി രൂപമായ്
   > സൃഷ്ടിച്ചതാണപോൽ മാനുഷനെ
   > നേരാണതെങ്കിലോ നൂനമാദൈവത്തിൻ
   > പേരു കേട്ടാൽ മതി പേടിയാവാൻ.
   > നിസ്സാരനീനരൻപോലുമിമ്മട്ടൊരു
   > നിസ്സീമസംഹാരമൂർത്തിയായാൽ
   > ശഷ്പമാം തത്സർഗ്ഗസിദ്ധിക്കു താങ്ങായ
   > ശക്തിതൻ ശക്തിയെന്തായിരിക്കും?
   >
   > പാഷാണമാത്രാത്മസത്വനാം ഭീകര-
   > പാതകമൂർത്തിയാമിമ്മനുഷ്യൻ
   > ദൈവപ്രതിരൂപമാണെങ്കിലത്തരം
   > ദൈവത്തിനെപ്പിന്നെയാർക്കു വേണം?"

5. പഴമയോടുള്ള പക: താഴെ കാണുന്നത് ചുട്ടെരിക്കൽ എന്ന കൃതിയിലുള്ളതാണ്. സങ്കല്പകാന്തിയിൽ

   > "മതത്തിൻപേരും പറഞ്ഞയ്യോ! പടിഞ്ഞാറു
   > മനുഷ്യൻ മനുഷ്യനെക്കൊന്നുകൊന്നൊടുക്കുമ്പോൾ
   > ഭാരതത്തിലെ നീണ്ട താടിക്കാർ, കാട്ടാളന്മാർ
   > പോരെങ്കിൽപ്പരിഷ്കാരശൂന്യന്മാർ കറമ്പന്മാർ
   > നേരിന്റെ നാട്ടം തേടി സ്നേഹത്തിൻ പാട്ടും പാടി–
   > ച്ചാരുവാമൈക്യത്തിന്റെ പൂന്തോപ്പിലൂഞ്ഞാലാടി.
   > ഭൂതലമജ്ഞാനാന്ധകാരത്തിൽക്കിടന്നപ്പോൾ
   > ഗീതയാം വാടാവിളക്കീ നാട്ടിലാളിക്കത്തി"

   എന്നെഴുതിയ ചങ്ങമ്പുഴതന്നെയാണ് പില്ക്കാലത്ത് ചുട്ടെരിക്കൽ എന്ന പാട്ടിൽ

   > "ജടയുടെ സംസ്കാരപ്പനയോലക്കെട്ടൊക്കെ–
   > പ്പൊടി കെട്ടിപ്പുഴുകുത്തിച്ചിതലു മുറ്റി.
   > ചികയുന്നോ? ചിരി വരും–ചിലതിനിയുമുണ്ടെന്നോ
   > ചിതയിലേക്കവയെടുത്തെറിയു വേഗം!
   > അറിയാനിനിയുലകിൽ നമുക്കുള്ളതെന്തെന്നോ
   > പറയാം ഞാൻ—അരിവാളിൻ തത്വശാസ്ത്രം.
   > ഇതുവരെയും ഹാ നമ്മെ വഴി തെറ്റിച്ചഴൽ മുറ്റി–
   > ച്ചിവിടംവരെയെത്തിച്ചു കാവിവസ്ത്രം
   > ഇനിയുമിതിൻപുറകേയോ?–തിരിയുവിൻ! തിരിയുവിൻ!
   > തുനിയല്ലേ നിഴലുകളെപ്പിൻതുടരാൻ.
   > ഭജനകൾ പാടി നാം ഭസ്മക്കുറി ചൂടി നാം
   > ഭരദേവതമാരുടെ പടിയും കാത്തു.
   > വയറെങ്ങനെയിപ്പോഴും? പവിഴക്കതിരിടമുറ്റും
   > വയലുകൾ! വയറൊട്ടി വരളുന്നെന്നോ?
   > വരളും വരളും, നിങ്ങൾക്കിനിയും വരളും, നിങ്ങൾ
   > വനവീഥിയിലേക്കുള്ളീ വഴിയേ പോയാൽ"

   എന്നും എഴുതിയത്. അപ്പോഴപ്പോൾ വിജൃംഭിക്കുന്ന വികാരങ്ങൾക്ക് അധീനമായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിൽനിന്നു വിഭിന്നരീതിയിലുള്ള ഭാവഗീതങ്ങൾ പൊന്തിവരുന്നുവെന്നേ ഇതിനർത്ഥമുള്ളു. പല വേഷങ്ങളിലും പരിവേഷങ്ങളിലും അദ്ദേഹത്തെ നാം നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ഭാരതീയരുടെ പുനർജ്ജന്മസിദ്ധാന്തത്തിലും മറ്റും അദ്ദേഹത്തിനു വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നു എന്നു തെളിയിക്കുന്ന കവിതകളുമുണ്ട്.

6. താഴെച്ചേർക്കുന്ന വരികൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഓണപ്പൂക്കളിൽപ്പെട്ട വൃത്തം എന്ന കൃതിയിലുള്ളവയാണ്.

   > "ജീവിതവ്യാസം ചുരുങ്ങിച്ചുരുങ്ങിയ–
   > ക്കേവലത്വത്തിന്റെ കേന്ദ്രത്തിലെത്തുവാൻ
   > കർമ്മമല്ലാതില്ല മാർഗ്ഗമിന്നാകയാൽ–
   > ക്കർമ്മത്തെയാദ്യം പവിത്രീകരിക്ക നാം.
   > മൃണ്മയമാകുമിക്കോവിലിൽബ്ഭക്തിയാർ–
   > ന്നുണ്മയിൽച്ചിന്മയധ്യാനനിലീനയായ്
   > ആവസിപ്പൂ ജീവയോഗിനി, വെണ്മല–
   > രാവട്ടെ കർമ്മങ്ങളർച്ചനയ്ക്കെപ്പൊഴും.
   > എങ്കിൽ ക്ഷണപ്രഭാചഞ്ചലസ്വപ്നങ്ങൾ
   > സങ്കടമേകുകില്ലാശ്വസിക്കു സഖി!
   > ജന്മാന്തരങ്ങളിൽപ്പണ്ടുമിതുവിധം
   > നമ്മളൊരുമിച്ചിരുന്നൊരാ വേളയിൽ
   > അന്നു നാം കണ്ടൊരപ്പൊന്നിൻകിനാക്കള–
   > ല്ലിന്നുമണഞ്ഞതെന്നാരറിഞ്ഞു സഖി?
   > ഇന്നവമാഞ്ഞു മറഞ്ഞതു കണ്ടിട്ടു
   > ഖിന്നയാകായ്കവ വന്നിടും പിന്നെയും.
   > വർത്തമാനം ഭൂതമായ് സ്വയം മാറുന്നു
   > വർത്തമാനത്തിലണയുന്നു ഭാവിയും.
   > ഭൂതങ്ങൾ ഭാവിയായ് മാറുന്നിതബ്ഭാവി
   > ഭൂതമായ്ത്തീരുന്നു വർത്തമാനംവഴി
   > വൃത്തമാണേവം സമസ്തവും പോയവ
   > യെത്തും മറഞ്ഞുപോം നില്പവയൊക്കെയും."

ഇനിയും പലതും ഉദ്ധരിക്കുവാൻ തോന്നുന്നുണ്ടെങ്കിലും ആ ഉദ്യമത്തിൽ നിന്നു വിരമിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അനന്യസുലഭമായ സിദ്ധിവിശേഷങ്ങളോടുകൂടിയ ഒരു വരിഷ്ഠകവിതന്നെയായിരുന്നു ചങ്ങമ്പുഴ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരും പെരുമയും മലയാളഭാഷ ഉള്ള കാലത്തോളം നിലനില്ക്കും. ആധുനികകാലത്തെ ഭാഷാകവിതയുടെ നവോത്ഥാനത്തിന് അദ്ദേഹം നല്കീട്ടുള്ള ഉത്തേജനം അത്യന്തം മഹനീയമാണ്. അത്തരം കവിതയുടെ ഉപജ്ഞാതാവും പ്രവാചകനും മാർഗ്ഗദർശിയുമാണ് അദ്ദേഹം. അദ്ദേഹത്തെ അനുകരിക്കുന്നതിന് അരയും തലയും മുറക്കി അരങ്ങത്തുവന്നിട്ടുള്ള യുവാക്കന്മാർക്കു സംഖ്യയില്ല. അവരിൽ രണ്ടോ മൂന്നോ പേർക്കെങ്കിലും കാലാന്തരത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്തെങ്ങാനും എത്തുവാൻ കഴിയുമെങ്കിൽ കൈരളി കൃതാർത്ഥയാകും.

പിൻകുറിപ്പ്

- സായാഹ്ന പുറത്തിറക്കുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല. ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണു ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണു് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതു്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്നു ലഭ്യമാണു്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണു് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയതു്. അതുകൊണ്ടു് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.

ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം V

ഫോൺ പതിപ്പുകളുടെ കണ്ണികൾ

57. അമ്പത്തേഴാമധ്യായം
58. ഏ. ആർ. രാജരാജവർമ്മ കോയിത്തമ്പുരാൻ (1038–1093)
59. അമ്പത്തൊമ്പതാമധ്യായം
60. അറുപതാമധ്യായം
61. ചില വിശിഷ്ടപണ്ഡിതന്മാരും സിദ്ധന്മാരും
62. നോവൽസ്സാഹിത്യം
63. ചെറുകഥാപ്രസ്ഥാനം
64. അറുപത്തിനാലാമധ്യായം

വെബ് പതിപ്പു കണ്ണികൾ

1. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1
2. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 2
3. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 3
4. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 4
5. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 5

സായാഹ്ന ഫൗണ്ടേഷൻ, ജഗതി, തിരുവനന്തപുരം 695014